

K O S Z O R Ú,
SZÉPLITERATURAI AJÁNDÉK

A²

TUDOMÁNYOS GYŰJTEMÉNYHEZ.

1833.

TIZENHARMADIK ESZTENDEI FOLYAMAT.

P E S T E N,
PETRÓZAI TRATTNER J. M. ÉS KÁROLYI ISTVÁN
TULAJDONA.

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

VIRÁG EMLÉKE.

Hamvait e' környék fedi a' szent keblü VIRÁGNAK;
Sírja fölött régen kis fakereszte bedőlt.
Emléket neki egy jobb kor fog tenni öröklőt,
'S azt, hogy hű fija volt, a' haza jegyzi reá.
VÖRÖSMARTY.

A' SZEMÜVEG

(STECHER.)

ELBESZÉLÉS.

„Szerettem vigan leélni az életet, az öröm közt a' bánatról végkép elfelejtkezni; ezt javasolta ifju korom, ezt a' főntebbi nevelés, melly a' társaságból kitiltja a' komor, 's melázó bölcset, 's a' pénz híjait módira kényteti, 's utakat nyujt mikép a' tömött erszényt föl sem vevőleg kiürítsük, és az ürest tömöttként használjuk. A' pénz hódít birodalmat, alszínű barátokat szerez, mennyet támaszt a' lány szívében, nélküle a' módi meg nem állhat, ő tanít hízelkedni, 's denique ő mindenkinek ura. Tapasztalásomból tudom ezt, sokszor félig örvényben valék, 's az ő hatalma kiragadott; hálátlan soha sem voltam hozzá, őt égig magasztalni meg nem szűnöm. — Ifjak! halljátok tanacsomat: lányt pénz nélkül meghódítani ne törekedjete, ötven, vagy száz ezeres forogjon ajkotokon, büszkék legyetek férfiságtokban, — mit is ér a' lány pénz nélkül? annyi, mint a' gondok tengerét nyakatokra venni, 's velök küzdeni. Talán azzal mentegetőztök? hogy a' szerelem egy kunyhóban a' legszegényebb állapottal megelégszik? óh ti vakok, a' szerelem csak játszibábja a' leánynak, melly a' kunyhóban utálatossá lesz, 's titeket sirba taszít.

— Az asszony szív csak akkor legyen előttetek becses, ha az érzése arany, fájdalma ezüst, könnyei gyémantok 's a' t. 's a' t."

„Már e' sok — kiáltám fölugorva ülőmből — ilyen románt irnak a' mostani században, óh szegény szépnem mire jutsz még utóbb az illy romániróknál! — nem, tovább nem olvasom, engem is elcsábítna, és százezres lánykára ásítoznék, holott még eddig húsz ezeresről sem álmodoztam.“ Gondolkodva állottam meg a' szoba közepén, varázs hangokként zengett minden felől a' százezer „már megbódítá fejemet“ — kiáltám a' szolgát (kellnert), 's kértem „kié e' könyv?“ — mert én tőle kértem olvasni — „Egy Kisasszonyé“ — válaszolt ő — „hol lakik?“ — átal ellenben a' fogadóval“ szólott ő, 's fejet hajtva eltávozott. —

Ma érkeztem Pestre; az uton szemüvegem eltörvén rossz szemeim miatt, ne valakibe botolnék, hon kelle maradnom, 's hogy időmet rövidítném, az ablakra könyökölve nagyító üvegen e' könyvet kezdém olvasni; de bezzeg a' multság megforrázott engemet, szívemet kétség örvényébe taszítá, mélézva ábrándoztam a' százezerről, szüntelen e' temérdek somma lebegett előttem „megyek — kiáltám desperate — a' könyv birtokosához, 's lebeszélem őt az illy románok olvasásáról.“ Sebteben fölcsinosítom magam, 's a' szolgától megízeném a' kisasszonynak, hogy engedelméből meglátogatom; a' válasz örvendetes leve, 's könyvét magamhoz véve általmenék. Egy csinos leányka fogadott, egész szívbeli részvétellel jelenté ki örömét látásomon, megmondám nevemet, 's ő vittatá: hogy ismeri több híres munkáimról, ámbár én egy köszöntő versnél a' „hasznos multságokba“ soha többet ki nem nyomattam. Elé hozám a' románokat, szavaiból megérthetém, milly nagy kedvellője az olvasásnak „a' románvilág boldog világ! — felsohajta ő — ah szeretném ha tárgya lehetnék egy románnak.“ — De nem az illyennek — válaszolám, 's előmutattam a' könyvet. — „Éz az enyém — kiált ő — 's örömtől elfogódva kikapja kezemből, kebléhez szorítja, 's csókkal illeti — kedves könyvem, ugyan hogy jutott ez az úr kezébe?“ Elbeszélem minden észrevételeimmal együtt, 's kértem óvna magát az illy románoktól; ő nevetett „a' méléző románokat nem szeretem — szól víg legyen az egész világ, de kérem az urat meg ne botránkozzék, ezen könyvet fél évetőlem ellopták, pedig ez a' legkedvesebb.“ Mindjárt megmagyarázám a' lány örömét;

ő bizonynyára százezerrel bír, 's kénnyel tréfálgat a világgal, szüntelen víg, nem fél az elévüléstől, imádóji számtalanok. — A' lányka, mennyire kivehetém rossz szemeimmel, a' szépek sorába tartozott, a' hódító kék szemek, az egyre mosolygó ajak, a' gesztenyeszínű hajfürtök szívemet elbájolák, 's tán még azon gondolat is: hogy ő a' százezeres classisba tartozik. A' lánykától elbucsúztam a' nélkül, hogy szüleiével megismerkedtem volna.

Ezer gondolatok villantak agyomba, a' lányka viselete gyanúsnak tetszett, egy könyvön annyira örvesteni? „Ah ti költők! mennyire boldogok vagytok, midőn munkátokat egy angyal csókkal elborítja, 's jobban örvest, mintha egy férfit rablánczra fűzne.“ — Még is egy könyv nem szülhet olly nagy örömet; tán kedvenzétől kapta, vagy tán az írótól; hah most hon vagyok. A' románirónak neve esmertelen, pedig én az egy nyomtatott köszöntő versemmel minden íróval megismerkedtem. Félre gondolatok, semmi nexus sem köt engem hozzá, a' lány szerelmes, 's punctum! a' szerelmes pedig az öregek mondásuk szerint fél esztelen. Vigasztalám magam, 's a' játékszinbe készülék. Eszembe juta szemüvegem, és az inasom, kit jókor délután szállást keresni küldöttem; magam megunom a' házakat sorra jární, 's a' vendégfogadó nincs izlésemre: az az, zsebem nem kedveli. Bosszankodva pipára gyujték, éppen káromlásokat forgattam eszemben, mellyekkel inasomat megtámadnám; midőn belép szobámba egy tisztes öreg, megszorítja kezemet „servus öcsém, hát nem esméred nagybátyádat?“ — a' véletlen jövetel, a' nem várt fölszólítás zavarttá tevének, 's csak egy „nem“ mel válaszolhattam — „nem csuda, sok éve nem láttuk egymást, de ne légy olly faragatlan bálvány, 's nem is örvestezz látásomon.“ — „Igen, igen, örvestek — keblemhez kúcsolám, 's ajkára nyomtam csókomat. Székkel kinalám meg, ő a' többi között kérdeste atyám halálát, és az örökséget; könybe lábbadt szemekkel beszélém el a' gyászos esetet, az örökség egy falunak ötöd, másíknak hatod része, két ezer pengő forint, 's minden házi eszközök, a' többi között egy szemüveg mellyet a' mult nyáron egy általam nem esmért Grófnétől, nem tudom milly érdemért ajándékban nyeré atyám. Ennek elbeszélése bússá teve. Nagybátyám vigasztalt, 's vacsorára hiva meg; köszöném szívességet; midőn elakarna menni „apropos — szóla vissza-

fordulva — te már ma dél után voltál látogatóra, miként tetszik leányom?“ „Szép, szép, csak kár hogy már szerelmes.“ „A' lány szívet nem lehet megőrizni — szól nevetve — kívált ha romániró kezd utána ólálkodni.“ — A' Nagybátyám hosszason disserált lányáról, egész tűzzel festegeté természeti tulajdonságait, beszédit avval végzé nagy diadalmasan, hogy még az ő Tincsije csak 18 esztendő. En az ő kezére dolgoztam, lányáról dicséreteit kettőztem, 's engem Tincsi titkaiban részesített. Nagybátyám elmenté után magyarázhatam meg Tincsi örömet a' könyv látásán, 's azon szívességet, mellyel viseltetett erántam; ő mint atyámfia korlátok közé nem szoríthatta indulatát. De mikép lopatott el tőle a' könyv, végére akartam járni; előszóllítam a' szolgát (kellnert) kérdőre vonám, 's ő félelme mi^{att} mindent nyíltszívvvel megvallott; t. i. a' Nagybátyám a' fogadóból szokott hozatni mindenkor ebédet, a' szolga kedvese kérelmére, hogy neki románnal kedveskedne, Tincsi könyvét alattomban áltadá, olly föltétellel, hogy újra vissza fogja vinni. „Oh boldog Isten — fölsohajték — mi lesz belőlünk, ha már a' szolga (kellner) kedvese is románkönyvet olvas!!“

Most mindent tudtam, azon törém elmémet, mikép tegyem Tincsit sajátomná — sehogy sem tetszett nekem a' románirkáló, ki olly főnhéjazva beszélt; Bátyám lányának pints százezere, tehát azok közé utasítom, vagy ha szerelmes fortélyimmal Tincsit meg sem hódíthatom, legalább a' románirót féltékennyé teszem, hogy annál jobban irhassa le a' féltékeny szerelmest. A' mai világban úgy is azon tárgyat vesszük föl a' románra, melly leginkább érdekel; már ha én romániró lennék. a' kutyáról, tajtékpíparól, stecherről 's vadászatról írnék.

Tincsi kedves lény, szava angyali, olly tulajdonokkal bír, mellyek a' férfit boldoggá tehetik, ajkanak szelíd mosolygása, képes elűzni a' komor bánatot, égi pillantata térdre ragadja a' férfit, 's piros rózsza arcza — de vallyon nem mesterkéltek e? megengedj Tincsi, a' könyvek megtanítottak gyanúskodni, nem régen egy románban ezt olvasám: „a' természeti, 's mesterkél't pirosságot nehéz különzeni“ — hisz mai világban a' sáppadt szín az úri szín? hanem itt is datur remedium; a' patika mindennel bőven szolgál szépeinknek. Így gondolatokból fölzavart inasom; jelenté hogy szállást nem kaphatott, a' szemüveget ugyan áltadá az opticusnak

de járatlansága miatt nem tudja mellyiknek, össze szidtam, 's urak szokásaként börtönre ítélem, ha szemüvegemet elő nem keríti.

Másnap korán reggel kiindult inasom a' szemüveget fölkeresni, nekem pedig az egész reggelt hon kelle föltenem. Lihegve, fáradtan jött baza inasom, jelenti: hogy az opticusra rá talált, de ez eltagadta a' szemüveget. Mennyi baj, sebtiben ragadom kalapomat — „Jer velem“ kiáltám inasomnak, 's nagy tüzeiben elfeledém bezárni szobám ajtóját. Elértük az opticust, előadám jöttömet, ő suttomban azt mondá: hogy a' szemüveg (stecher) ugyan nála volt, hanem egy Grófné, ki vásárlani hozzá jöve magával elvivé, mivel lopott jószág-nak vallofta, 's mondá, hogy övé; az Opticus nem akará hinni, de a' grófné hason párját mutatá elő illy szavakkal: „ha a' szemüveg birtokosa keresi a' jószág-gát, útasítsa hozzám.“ — A' grófné nevét kérdém, az Opticus elfeledte, 's így az én szemüvegem tán örökre elveszett, újat kelle vásárolnom, 's bosszankodva vissza indultam szállásomra. — Szobám ajtója előtt állok már, zsebemben keresem kulcsomat, nincs, elveszett — de véletlen mint észre veszem az ajtóban, félek, rettegek, tán eddig kiraboltak minden ékességeimből, nem merém fölnyitni szobámat, inasomra váraкоztam, ki hátra maradt. Szívdobogásom olly nagy vala mint a' szerelmesé! Eh — végre bátorságot véve remegő kezeimmal a' szobát fölnyitom: egy ifjut asztalomnál ülve találék, mélyen gondolkodott, lassan közelitek hozzá „Servus — kiálta az ifju felugorva ültéből, megragadta kezeimet, azt gondolám, hogy újjaim szét törtenek — mit bámulsz reám te csábító, jól esmérem fondor lelkedet, Tincsit elcsábítád, nézz szemem közzé, esmérd Barátodat Vidámfit.“ Mint a' kit a' menykő megtalál, olyan volt állapotom, Vidámfy szavait nem érthetém: „Barátom megbódultál — válaszoltam szünet mulva — Tincsit nem is esmérek Pesten.“ — „Nem? — szól gúnyolólág — hát a' Nagybátyádnál? úgy e pirulsz, sárgulsz? a' tegnapi látogatásoddal elcsábítottad karjaim közül, mindég nevedet sohajtozza, utánad eped, szüntelen emleget, 's én már kiestem az ő kegyéből, tegnap is midőn az ablaknál ültél olvasva, egyre reád tekintgetett.“ — Tetszőleg hallgatám szavait, egész diadalommal pödörgetém tömött bajuszom „nem hiába szép vagy“ fülembé sugá a' hízelkedés. Örömemet elfojtám, 's mintha beszéde fülháborított volna, egész komorság-

gal feleltem nekie, 's megintém, óvna magát a' sértegetéstől; ő tűzre pattant, szemrehányásokkal' illetett, én, mivel vétkes nem valék, türedelemmel hallgatám, gyermek koromtól hozzá szoktattak a' tűréshez, most is a' stecherem elveszett, 's nekem csak a' kárt kellett szenvednem. „Barátom! — szól végre Vidámfy — hány Románt irtam én, 's mindenikben a' főszemély boldog leve, 's most engem, a' legfőbb személyt, ne tégy boldogtalanná; tudom hogy nem te vagy oka Tincsi változékonyságának, hanem a' te deliséged, kérlek is Barátom ne mutasd magad előtte, bolondulásig beléd fog szeretni.“ Ő eltávozott, 's én büszkén mint a' páva sétáltam le, 's föl szobámban, majd a' tükör előtt állék meg, 's önmagamba belém szerettem, majd az utszára hajlottam ki, előre képzelvén, a' hány asszony megpillant, mind belém szeret.

Tincsi hát csak szeret engem, a' románirót dulja a' féltékenység, milly vigan beszélt ő rományában, 's mit ott mondott, betelleyesedett; Tincsinél a' szerelem játszi báb. Megyek, Tincsihez megyek, megvallom viszonzó szerelmemet, 's pötelenségemnek véget vetek. Mély örömmel siettem Tincsihez, kopogtatok, „szabad“ra fölnyitom az ajtót, és egy elévült hajadon fogadott, köszöntésemet nyájasan viszonzá, tetszőleg hajtá meg magát, kérde „kit keresek?“ — Nagybátyámat, 's Tincsi húgomat — válaszoltam, 's ő örömsikoltással nyakamba borult, téjfölös csókjával össze hinté arczomat. Ő a' Nagybátyám húga volt, felül a' negyven éven, 's még is engem Urambátyámnak titulázott. Tincsi atyjával nem vala hon, hogy ne látszassam eránta ridegnek, vele beszédbe eredék; véletlen azt találám mondani: hogy a' Tincsi név előtttem igen kedves; ő tetszőleg egyengeté magát, 's midőn a' kékszemét dicsérném ő édesdeden mosolygott, 's utóbb, a' házasság jöven szóba, erre ő egy hosszút sohajtott, gondolám ő az „elkésések“ közé tartozik. Enyelgésből kérői számát kérdezém, ő bámulatomra ötöt számlált elő, az utolsó egy penzionált Professor volt, 's midőn ezt describálná, egy nagyot ptrüszente; szemében örömköny csillámlott, engedelemkéréssel a' mellék szobába futá zsebkendőért, én újságvágytól ingereltetve, vallyon mi különös van 40 éves húgomban, előhevém szemüvegemet 's a' futót vizsgálám, ki elpirulva, 's főhajtvá vissza felé lépegett; én nem mozdítám el szememtől a' szemüveget: az én kedves húgom rákpirosságából azt itélém, hogy ő

már a' Patikáriusokkal semmi nexusban sincsen, és az ő kéro'i elszámoltán, titkos mosolygás lebegett ajkamon, de ezt zordon váltá föl, egy aszott kéz ragadta meg jobbomat ezen kiáltással: „Dominatio pereat!“ én hátra tekintek, 's a' hajdani Professoromat esmerem meg. A' vén hajdon apprehendálta a' dolgot, 's szemrehányásokkal illette a' Professort, 's ha másszor ezt műveli, két napig hozzá nem fog szólni — megijjeszté. E' történetből azt vehetém ki: hogy ők valami szerelmes connexioban állanak, 's a' Professor még öreglétében sem szégyenlé a' féltékenységet: „Ha tudtam volna — fülembé sugá a' Professor, hogy az úr valaha az én kedvesemmel coquettiroz, tertiába tettem volna.“ — En pedig vissza sugtam: „Ha tudta volna Professor úr, hogy az én Nénémnek fogja csinálni a' court, engem eminensnek tett volna.“ — „Nénje?“ „Igen, de ezért még nőm lehet, ha a' Pápához recurrálok.“ „Az Isten mentsen meg, Dominatio pereat, gondolja csak kedves szívecském, ez az úr megakarja kérni, úgye kosarat ad?“ A' penzionált Professor valójában megzavart. „Maga hamis — szólta a' negyven éves húgom.“ „Csak tréfa“ — válaszolék — „a' tréfa még valósulhat“ — ezt adá feleletül; én pedig a' széken alig férhettem, a' vén lányoktól jobban félek, mint a' tűztől; — de ne tán elárulnám szenvedelmemet, néném kezéhez nyulék, 's édes mondásokkal mulatám. A' Professor meresztett szemeket vete reám „ezt tanítám én az oskolában? Dominatio pereat“ szólott mérgelődve, én meg annál inkább enyelegtem, mennél inkább bosszankodott. Bezzeg az én 40 éves húgom nem látszatott tréfának venni a' dolgot, eltávoztomkor olly epedőn föggöttek rajtam szemei, 's egész tűzzel szorongatá kezemet.

E' szép! Néném belém szeretett, a' Professort ki hajdan tanítóm vala, nem tudom hogyan vetődött Pestre, a' féltékenység kinozá, ő a' Néném kedvéért 60 éves korában kezdé meghagyni bajuszát; vallyon háborgassam e nyugalmit, vagy bizvást megvalljam: hogy semmi közöm az ő kedves szívecskéjéhez. Kikönyökölve ablakomból, Stecheremmel szét nézek az utszán, látom a' penzionált Professort nagybátyám udvarából kilépni, 's föltekinteni az ablakokra, a' hol az én 40 éves húgom fejét kidugva visszonozta köszöntését, 's engem észre véve megzavarodott, olly epedőn tekintte reám, mintha kedvese lennék, 's engedelmet könyörgene; mérgelődve távoztam el az ablaktól, 's meg vissza menék: Néném

még ekkor is ott állott, kezét össze tévé látásomon, 's mintha ezt rebegné: „bocsánat kedves, ha megbántottalak“ — olly formára állottak ajkai. A' méreg majd megölt, a' Professor is bosszúmrá által jöve látogatni. Most is olly tanítói tónuson kezdé beszédéhez, 's praelectioakat akart tartani vén léteére a' szerelemről, igen pulya embercsének nevezett, hogy a' nagybátyám húgának csinálom a' szépet, így szólott: „Midőn először megismérkedtem az úr Nagybátyjával, szép ember ugyan nem vagyok, még annyira öreg sem (pedig a' 65 körül járt) még is először a' kis Tincsi szívébe akartam jutni“ „Pium desiderium Professor úr, ugyan hol hagyta akkor az esztét?“ „Dominatio pereat“ — mormogá — de eléréim czélatom, a' kis Tincsi haláláig belém szerete, de végtére kiesmérvén a' fiatalok csapodárságát szívével fölhagytam, 's nényjének hódítám-meg szivecskéjét, nota bene — a' Nagybátyjának öt ezer forintot kölcsönöztem.“ — „Szép, szép, 's majd nem hihetetlen, ki-gondolná Professor úrról, hogy szívet tudna hódítani? holott a' csirke szívet sem tudná megrágni.“ „Dominatio pereat — tüzesen folytatván beszédét — de ha tízszer recurrál is a' Papához, az én szívemet el nem ragadhatja, mert azt zár alá tevé.“ „Föltöröm“ — enyelegtem — „Haza árulónak kiáltom ki, 's mint rablót esmértetem meg a' világgal, de — szolt ő cseh-desedve — javaslom az úrnak, a' Nagybátyja leányát hódítsa meg, hagyjon békét az én szivecskémmnek.“ — A' penzionált Professornak minden szavaiból kitündöklött a' feltékenység, ő Tincsit dicséré, 's Nénémét gyalázá, csak hogy mondanék le róla, 's ne recurráljak a' Papához, 's ezután ne lennék Nénémhez olly jó szívű, mert ezt szerelemnek magyarázza, 's olly rátartólag viselte elmentem után is magát, 's a' Professor néhány kérdéseit durczáson visszazonozta, — Szegény Néném! — fölsohajték — gondolám, még is ha 22 évvel később született volna. Az elévült hajadon ollyan, mint a' kereskedő nyakára maradt portéka; ez mindenkire rá tolná portékáját, az pedig ön magát. Sajnálom hajdani Professoromat, ki az öt ezer kölcsönözött forinttal leginkább Nagybátyám szívet hódítá meg, 's Néném szükségből hagyta meghódítani magát.

Eddig méltán azt gondolhatja az olvasó, hogy én az örökségben kapott szemüvegemet elveszni hagyám, 's nem fogtam annak fölkeresésében fáradozni, hívén az Opticus csalárd beszédének. A' szemüveg kétszáz

pengő forintos, illy jószágtól könnyen meg nem válhat az ember; még becsét az is nagyobbítja, hogy örökség, 's atyám is egy Grófnétól kapta ajándékban: tűzzel vassal azon leszek, hogy a' stechert fölkeressem, 's számot kérjek attól a' ki lopott jószágnak meré vallani. Olly föltétellel valék, mivel Tincsit igen óhajtom látni, délután mindjárt hozzá menendék, aztán a' városon alá, 's följárok a' szemüveges férfiakat, 's asszonyokat jól megvizsgálni el nem mulasztom, esmérem jószágot, 's a' kinél föltalálom, azt megszólítani fogom; ha így semmi nyomára nem akadnék, minden este elmegyek a' játékszinbe, fáradságom nem lészen hasztalan, vagy ha azzá lészen, az Opticuson követem a' szemüveg árát.

Délután épen indulóban valék, midőn hozzám jöve Vidámfy, arczai desperatiót jelentének, melázva tekinte reám, fejcsóválás után megölelt, 's csak scandálni kezdett. Én lesem mi vége lesz a' comoediának, de ki nem állhatván néztét, fölszólalék: „mit scandalsz? tán verseket akarsz componálni“ — „Igen, lakodalmodra vőfi verset készítek, tudom hogy állasz Tincsinél, a' Pápához is recurráltál, a' menyasszony meghítt vőfinek, gratulálok, Tincsi jó leány, vele boldog lehetsz.“ „Recurrált az ördög, hagy békét Tincsinek, még ma nem is beszéltem vele.“ — „Csak hazug ne légy, mindent tudok, ő beszélt el.“ — Micsoda labirinthusban vagyok, ki nem tudok vergődni, a' pensionált Professor kér ne szeretném nénémet, 's Vidámfy érthetetlen dolgokat beszél. — „Barátom én tisztában akarok lenni, megyek Tincsihez“ — „Jól teszed, de vigyázz, a' Tincsik között meg ne tévedj.“ Ő ment, 's én Tincsihez siettem, eszembe jutának Vidámfy utolsó szavai, „a' Tincsik között meg ne tévedj.“ Eh ez is csak olly mese, mint a' többi beszéde!

Tincsit hon találám, szemüveggel játszadozott be-
léptemkor félig elpírula, zavarodva állott fel ültéből, a' szemüveget váltig akará szemem elől elrejteni, én gyanúsna sejtven a' dolgot, kérdém, mért neki a' szemüveg, ő himezett hámozott, végre nyílt szívvel vallá: azzal az elmenőket nézegeti az ablakból, Dámáinknál nálunk módi ez! Kezembe fogám a' szemüveget, e' nem enyém — fölsohajté. Ezembe jutta Vidámfy minden meséivel együtt, vallyon igazat szólott e — kikell fürkésznem; gyengéden megfogám Tincsi kezét, sokat jelentő pilantatot veték rája, ő zavarttá leve —

én hosszú szünet mulva felszólalék „Tincsi, ha igaz lenne álmom, oh melly boldoggá lehetnék“ — ő kérdé álmomat, 's Vidámfy beszédét álmom gyanánt adám elő: Tincsi nevetett „én nem lehetek az a' boldog — szóla ő — Vidámfy nénémet tiszteli“ „És csaknem szereti? — kiáltám tüzzel — 's csak nem róla beszélt?“ „De igen, bátyám még ezért lehet reménysége hozzá“ „Nénémhez?“ — mormogám — „igen! a' mint hallám a' Professornak vetélkedő társa“ „En?“ — e' szörnyű eset. Vidámfyt nem érthettem, Labyrinthusba vezetett, Tincsi látomban mosolyga, néném bejött a' szobába, mellém simult, 's miként léteimet kérdezé: szokásom szerint enyelegve viszonztam kérdéseit, ő diadalmasan tekinté Tincsire, mintha jelentené: „lásd meghódítám.“ Szünet mulva elfelejtkezvén nénémről, Tincsihez fordulék, 's az előbbeni tárgyról felvilágosítást kérek, a' 40 éves húgom meresztett szemeket vete reám, fejcsóválva az ablakhoz sietett kiszellőztetni magát. „Bátyám — szólt Tincsi felém hajolva, hogy néném szavait ne hallhassa. — Tinit a' féltékenység kinozza, nézze csak epedését, menjen 's ne hagyja bánattal küzdeni.“ — „Tinit? — válaszolék hevülve — hisz te nem vagy féltékeny“ „A' néném“ — „Ő is Tincsi?“ — Kedvesed nevét sem tudod?“ „Tévedésben vagy“ Arczaink a' nagy suttogásban össze értenek, éppen midőn a' 40 éves húgom felénk tekinté: „Szép!“ — kiáltá halaványodva — „szép csokolódni“ — méregre hevülve — „bátyám uram is csak csapodár, megigéri hogy elvesz, 's még is másnak csapja a' leveit.“ — Kiment a' szobából, úgy becsapta utána az ajtót, szinte a' ház megrendült belé. „Brávo! — kiált Tincsi ültéből fölugorva — kifejlett a' titok.“ Arczomat szégyen pirosság lepte el. Tincsi ugrálva szemüvegemet elkapta kezemből, 's e' vel nézegele reám. „Ni hogy elpirult, a' szemüveggel többet láthatni, mint szabad szemmel.“ „Add vissza szemüvegem — kiáltám bosszúsán — ő nem adá, én fölkelek, ő szaladni kezd, én utána, 's mint a' gyermekek az asztal körül kerengeltünk; ezen jelenésben lepott meg Vidámfy, Tincsi a' szemüveget kezébe adá, 's lihegve a' szófára ült. „Barátom — szólék Vidámfyhoz — kedves Tinidet nem akarom elrablani kebledről, légy vele boldog, de vigasztald, mert bánatban elmerül, 's ha már verseket componáltál, add által, mert én leszek a' vőfi, 's te a' vőlegény.“ — „Örvendek — válaszolt — tehát nem lészel akadály — Tincsi kezét megcsokolván — én a' Kisasszonyt vágytársam lemondása mellett

birhatom.” „Nem Tincsi húgomról van a' szó, hanem
 a' Nénémről, kiről a' Vendégfogadóban emlékeztél.”
 „Megengedj Barátom, én Tincsiről beszéltem, a' te
 húgodról.” „Iha! én így hát másképen viselem magam.”
 „Szavadat vissza nem húzhatod.” Mi csak pereltünk,
 csudálatomra Tincsi békével hallgatá, mintha őt nem
 is érdeklené, 's tréfának tekintné a' dolgot. A' Tincsi
 név sokszor megfordult ajkunkon, beszédünk mindig
 hangosabbá leve, a' penzionált Professor, ki ránk
 nyitotta az ajtót, egész kétségbe esőleg szorongatá ke-
 zünket: 's declarálta, hogy az ő Tincsijén hijjában
 osztozunk, mert ő egészen sajátjává tette. Ő Nénémet
 érté, 's mi vele kötölőzködtünk. Végre fölkiálta egész
 enthusiasmustal: „Szent Isten! milyen boldog az én
 Tincsim, hárman is perelünk bírásaért, 's ő, milly
 boldogság! csak engem szeret — ez — rám mutata —
 mint attyafija a' Pápához is recurrált; az — Vidámfyra
 tekintvén — minden verseiben csak őt dicséri, 's neki
 tömjénez; 's még is őket megveti, 's engem fogadott
 be szivecskéjébe — a' bejövö Néném' elébe lépett — itt
 állunk hárman, a' Kisasszonyka szivecskéjéért esede-
 zünk, tegyen közülünk egyet boldoggá.” Alig tudánk
 elfojtani nevetésünket, azon gestus, mellyet a' szavak
 kiejtése alatt használt, képes lett volna halálra kaczog-
 tatni. Nénémet forró láz lepte meg, szemei égtek, aj-
 kaira szó nem jöhetett. „A' Kisasszony némasága —
 folytatá a' penzionált Professor — kétség örvényébe
 taszít, szóljon, mert a' desperatióban főbe lőjjük ma-
 gunkat.” „Aztán elszaladunk” — szólék lassudan. A'
 Professor egy „Dominatio pereat”-ot mormoga. Néném
 helyett nem szerettem volna lenni, a' Professor szavai
 nagy szeget ütöttek fejébe, olly tisztos öreget nem
 akart a' halál torkába dönteni, minket ugyan a' választ-
 ásban előbb tett volna, ha nevetésre nem fakadunk:
 „Professor úrnak nyujtom kezemet — szólott nagy
 deliberatio után — de úgy, ha más kérőm nem akad,
 ezen urak csak tréfálkoztak, ha még a' Professor úr is
 csapodár lenne, akkor az Apácák közé költözöm.”
 Kimondhatatlan leve a' Professor öröme, Néném kezére
 csokjait ezerenként halmozá; a' Nagybatyám — kit
 előhittak — rájok adta áldását, 's megegyezett, hogy
 az öreg hajadonból fiatal menyasszony, és az agg nőte-
 lenből ifju vőlegény legyen. Legnagyobb motivumúl
 szolgált Batyám megegyezésében az ötezer kölcsönözött
 forint.

Vidámfy vágytársának gondolt, de én egészen lemondottam Tincsiről, nem lévén az én kedves húgom olly szép és kellemetes, a' mit később tapasztalék, először angyalnak gondolám, rossz szemeim megcsalának. A' szemüveg, a' minek sokat köszönhetek, világosítja föl: egyszer tréfálkozva Tincsivel egy mást szemüveggel nézegettük; ekkor vevém észre: hogy ő csak amerikai angyal lehetne, 's minden érzés, melyet több napok alatt keblemben felkeltett, azon perczen elenyészett. Vidámfy, míg meg nem vallanám lemondásomat, egész tűzzel igyekezett leverni Tincsiről, 's elakará hitetni: hogy ő nem nekem való, ez által a' költséget is megkimélhetem, én tréfából vele ellenkeztem, ő, csak mondanék le róla, mindent ígér, mert az atyja reám mint gazdagabbra számol. Vidámfy a' többi között ígéré, hogy megtanítt a' költés mesterségére: miképpen kell elbeszélést írni, miből áll a' balláda, ki irt legjobb románczot, kik a' Magyar classicus írók, és mikép lehet a' költőnek észrevehetetlenül más írók munkáiból lopni. „E' nélkül — úgy mond ő — soha egy költő sem tett nagy előmenetelt, nem is fog tenni.” Végtére reá únék, 's kinyilatkoztattam lemondásomat, olly föltétel alatt: ha szemüvegem fölkeresésében fog velem fáradozni. Ő örömtől telve megígéré.

A' vendégfogadót alkalmas szállással cserélém föl. Már néhány hetek multak el, 's még is a' szemüveg nyomára nem akadtam. A' penzionált Professor Néném-mel megtartotta lakodalmat. Vidámfy Tincset mint sajátját birhatván, nem sokat aggódott szemüvegemről. Ez idő alatt esmeretséget kötöttem néhány úri házokkal, 's kisasszonyokkal, kik szabad szívemet meghódítani képesek nem valának, ámbár némellyek gondolak: hogy lépen akadt a' madár.

Különös gondolatok ötlöttek elmémbe, midőn a' Váczi utszán keresztül sétálva megállanék a' Játékszín előtt; épen olly időpontban, melyben a' nézők serege tódulva nyomult be a' néző helyre, híres művésznét csudálni ön kellemében. Mint a' méhek vágyván szívní az első tavasz szülte virágokról az édességet, kény szárnyain repdesnek a' rét bájos virányira: úgy az angyali kecs nyájas, mézes folyóbeszéd, a' kitűnő szépség ezreket bókolasra kényszerít. A' külső fénytől származott érdem megvonja a' belsőkre a' figyelmet. A' nagyok hódolása utánok ragadja a' kicsinyeket, 's kit a' hír sebes röptű

szárnyain felfog, a' pór imádja, 's neki tömjénezve megfelelkezik ön létéről. Szinte a' gondolatok tengerébe merültem, midőn mély zaj ébreszte föl ábrándomból, 's eszembe juttatá, hogy föl kellene mennem a' Logeba, hol mint Gavallér köteles vagyok a' szépnemnek, bár akaratom ellen is, bár a' szív nem úgy érez is, mélyen hódolni. Álszínben az igazat megvetni, 's csak a' mi tetszik, mennél sületlenebb idomban előfesteni, a' dícsőt, a' jót félig érinteni, a' szépet éig magasztalni, 's költői tűzzel ábrándozólag a' menyeeiek sorába helyezni; ekkor leszen a' Gavallér mai világ fia, jó modú, emberrel bánni tudó, 's a' mivelt társaságban a' szépnemnél becsületben, 's hóduló tekintetben. Nincs ugyan törvény kivétel nélkül, de e' tárgyban könnyen megszámlálható a' kivétel, 's még azok is, kik ide tartoznának, többieknel alábbvalóknak tetszeni nem akarván, önhíúságból a' kivételt megvetik. — Hová tévedek utóbb a' képzetek árjába; eddig Lotti utánam eped, 's kétség között a' játéokban nem találja föl gyönyörűségét.

A' Logeba fölmentem; Lotti megérkeztemen örvendett. — A' játék nem voná magára figyelmemet, a' szemüveg forogván eszemben, szemeim szüntelenül kalandoztak. Az átalelleni Logeba egy fíjatal Dáma a' természet minden kecsével fölruházva reám nézve igen érdeklő vala, kezében szemüveg, melly az enyémhez, mint a' távolból kivehetém, hasonlita, 's azzal gyakorta felénk tekinté. En újságvágytól ingereltetve tarsaimtól kilétét kérdezém, tőlök bizonyos feleletet nem nyerheték. Mind inkább nyugtalanabb lettem, egy titkos érzet békém szerte dulá, 's elvarázsolta szívemet. A' Dámát szemüvegemmel vizsgálám, 's véletlen összeakadának nézteink; ő elpirult, fejét lesüté, 's hosszú szünet után olly különösnek tetszőkép fordítá szemeit a' játszó helyre. Gyanúm nőttön nőtt „az a' te szemüveged” sugá titkos ihletés. A' felvonás után lementem a' Parterre-ra, közelebbi szempontból kezdém vizsgálni a' Dámát szemüvegével együtt; sokszor egész andalodásig elmerültem a' nézésben, úgy hogy utóbb magamnak sem tudám megmagyarázni, vallyon a' Dáma? vagy a' szemüveg vonta magára olly nagyon figyelmemet: denique én az előbbi nem valék, mind a' kettő nagy változást szüle keblemben. Vidámfy nevetve közelített felém, mindjárt gyanítá kalandomat, a' gyanút nyílt szívvel megvallám, 's a' Dáma nevét kértem tőle; ő sem tudá, hanem a' körül állóktól kérdezősködvén,

hírül hozá: hogy X... Grófné, özvegy, 's nagy uradal-
mak birtokosa; reményem csökkenni kezdett a' szere-
lemben, de a' szemüvegre nézve annál inkább nevededett.
Hirtelenkedni nem 'vala szokásom, mindenkép törem
agyomat, mikép juthatnék a' Dámához közelebb, mert
a' néző helyről az első emeleti Logeba a' látás nem ad
legbizonyosabb resultatumokat. Megcsalódni nem sze-
retnék, e' végből azt tevém föl: hogy a' játék vége felé
fölmegyek a' Logek folyosójára, 's ott, midőn kijönne
a' Logeből, nyilvánosabban megnézhetem. Vidámfy
társul ajánlá magát. Elfeledkeztem Lottiról hozzá tar-
tozóival együtt, ha feléjük tekintettem, felhívó intései-
ket mintha nem venném észre, elmellőztem. Bosszan-
kodám a' játzóokra, mért nem rövidíték meg a' darabot,
mint a' kis játékszínben a' Magyaroknál mindennap
megtörtént. Aggódás, remegés, habozás, kétség között
a' várt idő elérkezett. Vidámfyval felmegyünk a' folyo-
sóra, 's lessük a' Dáma kijöttét, minden vér szivembe
futott, ereim megszorultak, mert — notandum — ha
ezen Dáma lenne az, ki atyámnak ajándékozá a' szem-
üveget, úgy én a' szerencse fia lennék, mert az aján-
dekozó Atyámnak megigéré, ha élete elfogy, fíjáról —
nempe rólam — fog gondoskodni, 's ha Pestre jövök,
tenném nála látogatásomat, kegyességét fogja velem
éreztetni. — 'S ez mind eddig elmaradt. Az atyam vélet-
len halt meg, nem valék hon, a' Dáma ígérését is,
csak inasomtól hallhatám, ki az ajándékozáskor jelen
vala, de a' Grófné nevét az esze meg nem birhatá. —
Várjuk, én szívszorongás közt, Vidámfy fel sem vevő-
leg, több illy kalandokon ált esett ő. A' zaj a' szin-
helyben a' játék végét jelenté, a' Logekben is mozogni
kezdettek. Szívszorongásom legfelsőbb polczára há-
gott. Először is egy őszfűrtökkel gazdag úr ment el
mellettünk, fiatal leánykával, ezt az öreg lányának
gondolám, de Vidámfy mondá: hogy neje. „Boldog
Isten! — fölsohajték — mire jutsz szegény hazánk, ha
szüzeid olly annyira félnek az elévüléstől.” — Ezeket
követé egy ránczos banya, egy fiatallal, ez minden
esetre fia — mondám Vidámfinak — 's ő férjének val-
lotta. — „Boldog Isten! a' 19d. század a' Századok'
zűrzavarja. Ezeket fölvaltá két csinos leányka anyjok-
kal együtt, de az öltözet, mely őket ékesité, a' fiatal
embert könnyen felingerelhető, test mozgásuk, járásuk
a' Coquettség a' legfelsőbb grádusából valók, sokaig néz-
tünk utánok, az anya örvendeni látszott, hogy leányai
megérdemelték figyelmünket; több tettét elhallgatom.

Ezen jelenet szívemet elszomorítá. Utánuk jöttek a' penzionált Professor Nénémmel, 's olly gögösen tekinté nejére a' Professor midőn mellettünk elmene, mintha jelenteni akarná: „Lássátok irigyelhető boldogságomat.” Pedig Isten tudja mikép irigyeljük! Még többen követték ezeket; de csudálatra méltó: e' mai játéokra mindnyájan szemüveggel jelenének meg, talán: hogy a' híres szépségű művészné vonásait jobban megszemlélhessék. Dejszen volt ott a' festéknek dolga!! Szívemet fájdalom fogá el, látván sok szép, 's bájoló természetű lánykákat, kik még mint nézők játszók gyanánt szolgáltak; természeti színök helyett álszínnel jelenvén meg. — Végre sok várakozás után X... Grófné kilépett a' Logéből; Vidámfy enyelegni kezdett velem, hogy a' Dáma szemüvegével reánk tekintene, 's nem is lett fogantalan érzése; első pillantatra megesmerém szemüvegemet, ugyan e' perczben eszembe jutának az Opticus szavai, hevülve tüztől, 's felmérgeződve majd a' Dáma elébe állok számat kérni mondasíró, ha csak Vidámfy meg nem int, 's tüzet nem csillapítja: „Az enyém — kiáltám Grófné elmente után, ki mellett egy csinos leánya főhajtvá lépdegelt; csak egy pillanatra méltatott, 's többé nem láthatánk kalapja miatt szelíd vonásait. — „A' szemüveg az enyém, holnap hozzá kell mennem, 's jószágomat vissza kérem.” — A' szemüveg atyámat, 's a' grófnét eszembe juttatja, illy emléktől megvalva tovább nem akarok lenni. Vidámfytól elbucsúztam, kedves nejét egy jóéjszakával üdvözlemlém meg: Külömb-féle tervek gondolásában izzasztám elmémet, álomomban is szemüvegemről ábrándoztam, 's azon bájos lánykáról, ki a' Dámával vala.

Tizenegy óra tájban fölcsinosítva özvegy X... grófnéhoz siettem, az inástól bejelentetém magam, megmondván nevem, 's illy választ nyerek: mivel a' grófnénak vendégei vannak, még tőlök megszabadul, Viczi kisasszonnyal mulatnám magam. Szobáját megmutatá, 's én dobogó kebellem léptem a' hajlékba, melly a' kedves angyalt körébe fogadá. Viczit himező (sticholó)-rámanál találám; a' mód, mellyel viszonzá üdvözlésemet, a' serafi hangok kiemeltek a' földiek sorából, mennyiben vélem magamat. Gyengéden nyultam kezéhez, 's rátáztam ajkoni heves csókját; e' csók is képes volt boldoggá tenni. Leültünk. A' híres művészné lett beszédünk tárgya a' tegnapi játékkal együtt. Viczi nem győzte eléggé dicsérni, szépségét természetben, ügyességét játszásában;

én e világért sem mondtam volna ellent: szép nemmel valamiben ellenkezni, első mód, melly a' férfit megutáltatja, a' módi szerént a' szépnem legidomtalanabb állítását helyben hagyólag kettőzni kell. Fél óra Viczi körében percz gyanánt tűnt el; megfeledkeztem a' stiecherről, a' grófné többé nem jutott eszembe. Viczit kérem, minekutána szavaiból kivevém, hogy a' klavéron játszik, méltatna engem hallására. Ő pirulva, szokás szerént csekélységével mentegetődzött, de kérésem ki nem állhatván, klavérhoz ült, 's játszott. A' személy iránti indulatom e? vagy a' fölséges játszás? kellemesíté oly annyira a' darabot, hogy önmagamnak megkelle vallanom: soha így nem hallék klavérozni. A' játszás után keblem tűztől hevülve, a' szerelem költői tehetőséget kölesönözvén, játszását édig magasztalám. Ő mosolygott, dicséretem hizelgésnek magyarázá. Mennyire megromlott századunk! — az egyenes indulat szavai elmagyaráztatnak, ! elfacsartatnak!! a' dicséret csak hizelgés, a' tisztelet interesse, a' hódulás tömött erszény.! Viczi kérésemre énekelt. Éneke fölségesb az angyalok énekénél; szivemelőkép omlottak ajkairól hangjai, keble hullámozott. Én egészen el valék ragadtatva, hajoltatva! fejem égett, szemeim szikráztak. Fölállék a' klavér mellől, 's egy titkos erő a' himező (stieholo)-rámához vont; engedtem a' vonzódásnak, bámulom az angyali kéz művelte munkát, fél része kendővel be volt takarva, fölemelem a' kendőt: 's alatta ön szemüvegemet szemlélem. Hevülésemet fagyos verének váltá föl. A' szelíd érzés helyett régi gondolatok ébredének agyomban. Kábulttá levék, zavarodásom észrevehető vala. Viczi mellém jötté némává tett, szólni akartam, 's dicsérni a' munka fölségét, ajkaim összefortak, Viczin merültek el szemeim. A' stiechert kezembe vevém, atyám emléke egy könnyet sajtolt ki szememből; Viczi elfordult, letörlem könnyemet, a' művet szemüveggel nézém „Istenes! — fölkiálték — az illy művek alkotója kezét aranyba kéne foglalni.” — Viczi felém fordult, egy könny ragyogott szemében, a' szemüveget kezemből kiejtém, Viczi hókarját ajkomhoz ragadám, — „Kegyed angyal! — fölkiálték — szíve érzékeny, visszonozta könnyemet.” Hosszu szünetig némán állottunk. Viczi lehajlott a' szemüvegért, én utána, arcaink összeértének; égi tűz futá keresztül keblemet, érzetem e' hangba olvadt „Victoria.” Ő pirulva süté le fejét, a' szemüveget kezében tartá, bűnőskép fogtam jobbát kezemben, bocsánat esengőkép tekinték szelíd

arczaira. E' pontban lepett meg bennünket a' grófné. Zavarodva fordulék el Viczitől, 's megtevém üdvözlésemet. A' grófné vidám mosolygásával elűzte ábrándozásunkat, jöttöm okát előterjesztém, 's mindent nyílt szívvel megvallottam. „Viczi kezében vagyon szemüvegem — szólék végezetül — ne fozszon meg Nagysád atyám emlékétől” — „Az úr csalódik — válaszolt a' grófné, Viczitől elvévén a' szemüveget — ez nem Kegyedé” — „Bátorkodtam volna e egyébbként Nagysád elébe járulni?” „Nos úgy elhiszem hogy az úré, ha megtudja mondani, milly betűk vagynak e' szemüvegbe metszve.” — „F. L.” — „Ez nem az úré, nézze Kegyed, itt H. V. betűk látszatnak” — „Engedelmet, ezerszer engedelmet!” — kiáltám, fagyos veritékemet nem győzém letörteni, a' grófné ajkán mosolygás lebegett, melly engem szerfelette kínozott. Helyemen nem tudék állani, keblem forton fort, a' szégyen, 's gyaláztatól rettegek. Bocsánat kéréssel távozni akartam. A' grófné ülésre méltatott — „Ne hirtelenkedjék az úr, tán szemüvegére könnyebben rá akadunk.” — Nem válaszolhattam; kínosabb volt állapotom, mint annak kit az ispotálban operálnak, Viczi angyaliason tekinté reám, szelíd nézési biztatni ohajtának. A' grófné beszéde ügyelített, 's lassanként felejtteni kezdém az előbbeni esetet. Ebéden nála kelle maradnom, csak a' szemüveg hestoriája ne történt volna, boldogabb senki sem lett volna nálam. Viczi, csak egyedül Viczi boldogítani képes vala, hát még a' grófné kegyessége, melly különöst sejdíteni hagyott, nem mintha dicsekedő lennék — emlitem: hogy a' grófné kegyességét szerelemre magyarázhatám. Bucsuzásom közben a' grófné másszori látogatásomat kikéré. Viczi üdvözlése biztató keblemet, 's reményt nyujta birására.

Zűrzavaros fővel siettem Vidámfyhoz, a' velem történeteket barátságos keblébe öntém, ő nevetett, 's izlésemet nem tartá megvetőnek. Azon törém agyomat, mikép vehetném Viczit közelebbi szempontba szemüvegemmel, hogy megvizsgálám arczi ékességét; ne utóbb, mint Tincsivel jártam — venném észre kellemtelen vonásait, mellyek szívemet föloldanak a' szerelem igájából. Vicziért élni, őt karjaim közé varázsolni, eltökélt szándékom, neki enyémnek kell lennie, semmi fáradságot sem fogok sajnálni. Most szívből örvendettem stecherem elvesztén, nem gondoltam a' szégyennel, melly bére lett kalandomnak, csak hogy Viczivel meg-

esmerkedtem, az illy esmeretségért, száz szemüveget kész lennék feláldozni. De még is különös, ha atyámra emlékezem, és a' szemüvegre, szívem bánatba merül, 's nincs nyugodalma, 's ha szemüvegemhez hasonlót szemlélek, minden vér keresztül járja keblemet. Vágyásom utána nőttön nő.

A' grófnénál engedelmeivel tevém látogatásomat. Viczi nem vala hon, a' grófné hiányát kiakará pótolni, mindenkép igyekezett mulatni, 's elűzni az unalmat. A' klavért jól játszá, a' guitarre mellett felségesen énekelt, de még sem szült keblemben olly változást, melly kipótolhatta volna Viczi távollétét. Minden kocsi zörgésre őt jóni gondolám, minden ajtónyílásra az ő angyali természetét reménylém előmbe tűnni; de szüntelen csalódtam, reményem hiúvá lett. Szemeim gyakorta az ajtóra függesztve elmerültek. A' grófné sejdíte vágyomat, szerelmem érzetét próba köre akará tenni; fogatni parancsolt, 's engem társának megkére; udvariságból ezerszer „köszönöm“ mel kelle elfogadni kérését. Oh átkozott bon ton! miattad Viczimet nem láthatom, az ő szelíd pillantati nem derithetik föl keblemet! szomorú szívvel ültem a' grófné mellé, büszke lettem volna e' kegyért, ha Viczi meg nem bájolja szívemet; de így a' világi hiúság helyett fájdalom szállá meg keblemet. Az Orczykert felé kocsiztunk, beszélnem 's mulattatnom kellet a' grófnét, ne neveletlennek gondoltassam, enyelegtem, 's tréfából a' tegnapi szemüveget hozám szóba, megvalám, melly igen örvidenek tévedésemnek, hogy illy nagy személyek társaságába vezetett. A' grófné most is szemüveggel volt, mellynek legkissebb része is hasonlíta az enyémhez, még is magaménak nem merém fogni, ne a' bele metszett betűk újra zavarodást okozzauak, 's engem hiában eposszenek. Unalom lepett meg, szerencsémre hűvös szél kezdett lengedezni, 's a' grófné, ne megártson nekie, vissza fordulást parancsolt. Nem illyen asszonyok voltak ám az Egriek, kik vitézül oltalmazták a' várt; de nem is lehet Dámáinktól mostan ollyas valamit kívánni, midőn szívöket sem tudják oltalmazni, hanem az első ostromra földadják, keblökben pártot ütvén az érzetek. A' szerelem a' 19. században játék, melly csak addig kedves, még unalmassá nem válik, 's ekkor félre dobjuk. Nem fogunk többé hallani Himfy kesergéseket, Lilla utáni epedéseket, elmultak ezek, a' lányért a' férfi többé nem lövi főbe magát, hanem még néha megtörténhető, hogy a' lány férfit

hosszulva apáczáva leszen; de ez is leginkább az elévülteknel fog megtörténni, kiket semmi remény sem kecséget a' férjhez menetelhez, és az agg hajadon névtől írtoznak. Illy gondolatokkal terhelve értük el a' Grófné lakását, szerencsés lehettem őt leemelni a' kocsiból, 's karjaimon fölemelni a' lépcsőkön. Viczi előnkbe jött, a' grófné meghútésról panaszkodott, ámbár én a' hevüléstől izzadtam. Tőlok elkellet bucsúznom.

Unalmam elüzése végett a' penzionált Professorhoz menék látogatóba; ő panasszal állott elő, panasz volt beszéde kezdete, panasz volt vége: — „Gondolja el dominatio, miolta megházasodtam; valamennyi fiatal ember van Pesten, mind hozzám jó, 's azt hazudja hogy tanítványom volt, 's most hálás érzetét nem fojthatja el, örvend, perorál, nőm kezét csókolgatja, pedig én soha sem láttam őket. Óh mennyi baj van egy feleséggel, hátha még mint a' Törököknél többet szabadna tartani, akkor nem lenne egyéb dolga a' férjnek, mint nőjeit őrzeni. Az igaz, az én Tincsim szép, deli természetű, arczai pirosak — elhídjé Dominatio, már vagy húsz belé szeretett. De kivált egy fiatal szivecském is szemmel tart, a' tegnapi játékban tapasztalám; — a' méreg majd megölt, ram nem is akart tekinteni, mindég a' parterren koválygottak szemei, velem nem is beszélt, hanem a' szomszéd logeiban volt fiatallal. Mentünkben jöttünkben „Be szép fiatal ez, be szép ember az“ csupán csak ezzel állott elő; de föl is fogadtam, hogy legalább két évig nem viszem a' játékszinbe. Emlékezik e még dominatio lakodalmunkra? — még a' menyasszony a' völegénnyel nem akart táncolni; ekkor megesküdtem, többé lakodalmat nem tartok, ha még száz évig élnek is.“ „Ne féljen Professor Úr, esküvését betellyesítheti“ — „Kedves Tanítványom! — egész enthusiasmmussal megölelt — csak meg ne házasodjék, de ha még is megakar, — csúnyát, rutat, kire senki se nézhessen — vegyen el nőül“ — „Köszönöm szíves tanácsát, kár, hogy az illy tanítások végett Cathedrát nem kap a' Pesti Egyetemen, legalább a' Professor úr is, mint a' többi tanítók, midőn föllépne, studiumát legszükségesebbnek hirdethetné.“ „Dominatio pereat — mormogá — de nem tréfa, az úr az, kit szivecském szemmel tart, tegnap is az urat nézte a' parterren, nem a' játékot, 's az úr is mindég felé nézegetett szemüvegével, 's ezután ha hozzám jó kegyed, 's ha én hon nem vagyok, nőmmel szóba se álljon, mert

két töltött pistoly számokra készen lesz.“ A' Professor a' legfeltékenyebb, nevetésemet nem fojthatám el, ő rázta fejét, 's esküvéssel állította, hogy nem tréfál: „A' mi igaz, az igaz — folytatá ő — tudom én a' férj jussait, nőmet be is zárhatom, — ha akarom, többé egy férfival sem fog szólni, egyedül nem bocsátom el a' városba, játszsinbe, bálba nem engedem, a' jó aszszonynak csak az ő férje mindene.“ Többet is hordott még elő, 's olly jó izűt nevettem mind ezeken, 's egész meglepéssel mulatám magam.

Korán reggel Vidámfy újsággal jött hozzám, jelenté: tegnap a' grófnét Viczivel látta a' játszsinben, mind a' kettő hasonló szemüveggel volt. Nem tudám beszéde után mihez tartsam magamat, meg újra megtámadni őket, hogy a' szemüvegem nálok van, illetlenség, 's még tán Viczi kegyéből is ki esem. Látogatni sem mehetek a' grófnéhez, tegnap voltam, 's így az én szemüvegem napról napra vesztve marad, még végtére róla örökre le kell mondanom. Elvalék hagyatva, Vidámfy nem tudott tanácsolni, kétség 's örvény között lebegtem; a' penzionált Professor lehetett volna itt segítségemül, ha föl nem bosszantom. Viczi szerelme is nyughatatlanított, őt is ohajtám látni, 's a' szemüvegről bizonyost tudni. Szivem Vicziért ég, őt imádom, bájai békes álmomat fölzavarták; mi tevő legyek: hozzá menjeke? csak egyedül hozzá, úgy hogy a' grófné nála létemről semmit se tudjon? vagy levelkét küldjek, mellyben lefestvén nyughatlan szerelmemet, kegyes választ esdekelyek, 's kérnék a' szemüvegről felvilágosítást. Szerelmes levelet még soha sem írtam, másra bizni titkomat nem tartám tanácsosnak, legjobbnak vélém Viczihez menni, 's előtte kinyilni.

Dél után kebedobogva siettem Viczihez, szobáját üresen találám. a' himező rámaához közelittem; a' míg bejöne Viczi, addig angyali munkájában gyönyörködném. A' rámán találék két szemüveget, nézem rajta a' metszett betűket, az egyikén H. V. 's a' másikon öröömöm F. L. „ez enyém“ 's hirtelen a' bejövő Viczi elől zsebembe rejtettem. A' lány itt létemen megütközött, angyali pirosság futott el arczain, üdvözlését zavarttan rebege. Előtte térdre akarék borulni, de férfuságom ellent állá. „Uraságát bejelentem a' grófnénál“ — szólott ő, 's menni akart, föntartóztatám — „Kérem a'

kisasszonyt, most a' grófné előtt feljelenni képes nem lennék, csak egyedül a' kisasszony látása készít engem ide jövetelre“ „Ezt meg nem érdemlem“ — szólott, 's eltávozék. Kétségben voltam, ezer gondolatok villantak agyomba; a' szemüveget majd vissza tenni akarám helyére, majd szótalan elvinni, majd megvallani a' grófnénak: hogy a' szemüveg sajátom. Elmém ingadozott, 's majd kétségbe esém, míg vissza jött Viczi, ki jelenté, mennék a' grófnéhoz — ő szobájában maradt.

A' grófnét pamlagon ülve találám, mellette helyt kelle foglalnom. Homlokomon borongás lebegett, 's ő szelíd beszédével elűzni szándékozott; 's célját eléré: Viczi lévén beszéde tárgya, az ő genealogiájával megismertetett: Viczi szegény, de nemes szülőktől származott, gyöngé korától a' grófné attyánál nevededett, a' gróf testamentomában ötven ezer forintot ajándékozott Viczinék, mellynek akkor leszen urává, ha férjhez menend. Keblem örömtől elfogódott, Vidámfy könyve eszembe jutott a' száz ezerrel — bár én lennék az a' boldog, kit Viczi szerelmére méltat. A' grófné derülessemnek örvendett, 's kérdezé, szemüvegemre rá akadtam e? rákpirosság futá el arczomat, a' szemüveg zsebemben volt, mégis „nem“ mel válaszoltam, 's a' tegnapi játékra fordítám a' beszédet; a' grófné a' kocsikázáskor meghűté magát, 's mégis egy művésznő miatt elmene a' játékszinbe! ő dicséretekkkel illette a' darabot, mert Schiller irta! Viczit hijjában vágytam látni, ő be nem jött, a' grófnétól okát kérdezém, 's választ kerülve mosolygott. Nem lévén reményem Viczi látásához, bucsúzni szándékoztam, a' grófné maradásra kért, 's kísérijének a' játékszinbe. Elkelle fogadnom ajánlatát. Féltém, magam sem tudám mitől. Lassan haladtak az órák, míg nem örömömre elérkezett a' menetelre való idő. Viczi a' grófnéval elvala készülve, már a' koci lent reánk várakozott. A' grófné még egyszer a' tükrőben megpillantá magát, enyelgve tölem kérdezé — mikép nézne ki? Én — szokás szerint dicsérem. Ekkor kün nagy láрма ke-rekedik. Viczi sápadtan jött be, 's félelemmel jelenti, hogy az egyik szemüveg elveszett. A' grófné halavánnyá változott „A' szemüveg a' himező rámán volt“ — kiálta ő desperate — 's kirohant a' szobából. Viczi bálványként állá. Én nem mertem szólani, zsebemben a' szemüveg 's bátorságom nincs fedezni. A' grófné mindent főlhányt, az egész házat föllármázta; 's nem is

gondolhattam: hogy olly picziny ajkók olly nagy hangot adhassanak! A' zürzavar nőttön nőtt, a' grófné ájulás-hoz közel volt, Viczi mindenfelé kapkodott, 's én — majd megkerül, biztatám, Tolvajnak kinem adhatom magam, kivált e' perczben, mindnyájan fölhevülve vagy-nak, még becsületeim könnyen esonkúlna. A' szemüveg-ről hallgatók. A' grófné mérgét nem fojthatá el; kifo-gatni parancsolt: a' játékszinbe való menetelnek vége lett. Az egész ház föl volt fordulva, minden a' legna-gyobb zürzavarban. En tőlök elbucsúztam; Viczi távo-ztomkor sokat jelentőkép tekinté reám, 's gyanúm támadt, tán észre vevé: hogy nálam a' szemüveg ő engem a' hi-mező rámanál talált. Haza mentemben banni kezdém cselekedetemet 's mért nem nyiltam ki előttök — de semmi, hon levelet írok, megvallom miveltemet, 's meg-mentem a' háborodástól; eddig a' cselédeket sorra val-latják. 's az ártatlanok remegnek. Viczit sajnálom, kit a' grófné sértegetni fog. A' kár ugyan nem nagy, hisz mikor elveszett szemüvegem — pedig szegény legény vagyok, még sem csináltam olly nagy lármát! — Szá-lásomon levél íráshoz kezdtem, elvégzém, 's vele megvalék elégedve; inasomtól akarám elküldeni a' le-velet, a' mellyben először a' grófnét tetőtől talpig eldi-csérem, nemes, lelkűségét éigig magasztalám; Viczi szép ségéről sem hallgattam, klavéron játszását, énekét, a' mennyeelek sorába helyhezém. Éppen az inasomat instrua-lám; midőn hozzám jött Vidámfy, a' mai történeteket elbeszélém, ő mindent helyesnek találá, csak a' levél elküldését egy általában ellenzette. „Csak néhány napig váraкоzz — szólott ő — meglásd, e' napi történeten ala-púl szerencséd, a' szemüveg a' boldogság ölébe fog ve-zetni; e' miatt esmérkedél meg nagybátyáddal, a' grófné-, és Viczivel, kinek magaviseletében szerelem lappang” — 's még többet beszélt, és kért, a' szemüvegről hall-gatnék, 's rejteném el.

Más nap reggel az utszák minden szegletén olvasható volt egy ozédula, melly a' Grófné szemüvege elvesztét jelentette. A' föltalálónak jutalom ígértetik. A' szem-üveg levolt írva, de a' metszett betűkről említés sem té-tetett. Ezt olvasván örömmel siettem Vidámfyhoz. „Ba-rátom! a' tegnapi mondásod valosul, egy titkos erő vak-tában czélomhoz vezet, én boldog leszek. 's neked sokat köszönhetek“ „Köszön“ szemüvegednek“ enyelgett ő. Innét szerelem szárnyain repültem volna a' grófnéhoz,

de ő óva a' hirtelenkedéstől, elémbé adá a' gáncsokat, melyek utamot hátráltatják, Milly szín alatt fogom megjelteni a' szemüveg nálon létét, kelle törödnünk, Tinesi is segítőnk leve, végtére is az ő tervei diadal-maskodtak. Vidámfyval szégyenelve kelle megvallanom: hogy egy asszony kettőnknel több fortéllyal birt. A' nő képző tehetségi tűzesebbek, ha ő rájuk bizatnék a' románirás, sokkal jobb elbeszéléseket olvasnók, mint a' Vidámfyé, csak kár, hogy a' poétizáns lányoktól a' mai kérők felette irtóznak, azt állítván okúl, hogy a' lány-poétából nem leszen jó gazdasszony.

Dél felé szabadulhattam el Vidámfytól, 's a' grófnéhoz siettem. Messziről az inasomat a' grófné lakása előtt szemlélém, szerencsémre felém tekintett, 's inttem nekie, ő bevárt, kérdém hová szándékozik, ő nyílt szívvél vallá „a' grófnéhoz“ — „'s miért?“ — „Hirdetését az előbb olvastam ott a' szegleten“ — „'s miközöd hozzá?“ — „Megjelentem a' szemüveg hol létét“ — „'s tudod kinél van?“ — „Tudom — a' tens úrnál“ — „Elárulnál engemet?“ — „Jutalom van ígérve“ — „Jutalomért bajba kevernél?“ — „Hisz a' tens úrnak úgy se lenne bántása, nekem pedig borra valócskát adnának, kérem is a' tens urat adja át a' szemüveget, majd fölviszem, hogy boldoguljon egyszer a' szegény legény is,“ — „Nem lodulsz haza?“ — Ő elment; még milly politicens leve ő kelméből. A' mai szolgák százszor is eladnák urokat borra valóért. Szerencsés valék, hogy e' perczen indultam, bezzeg egyébbként a' koholt terv ugyan dugába dőlt volna.

A' grófné nem volt oda haza. Viczit egyedül találám a' himező (sticholó)-rámánál „Kegyedet mindenkor dolgozása között lepem meg — ezzel kezdem beszédemet, kezét forrón ajkomhoz ragadván — boldog leszen azon férfit, ki kegyed szívét mint sajátját birni fogja“ — „Óh azt az úr jól ismeri — válaszolt ő bámulatomra, keblem dobogása hangosabb leve — tán csak nem csudálkozik nyíltságomon, mellyel az úr eránti bizodalmomat jelenítem ki“ — „Valójában ezen ujság rossz időben talált; kérem a' vőlegény nevét“ — „Az messze földről való, kegyed minden napi társa, 's most Pesten mulatozik“ — „ki lehet az“ — megnem foghatám, minden esmerőseimet elmémbé idéztem, de semmire sem meheték. A' nevét mind hiában kérdezém, ő e' tárgyról semmit sem akart hallani. „Viczi kisasszony örvendjen, szemüvegem megkerült“

— szólék bosszankodva — „Megkerült? “ — bámúlva rám tekinté — „Éppen midőn a' grófnétói tegnap haza mentem, hozzám jöve egy szemüveget árúió zsidó, csudálatomra az enyémet a' sok között találám, a' zsidót megijesztém, 's csekély summáért vissza adá szemüvegem.“ „Kérem, mutassa“ — kivevém zsebemből, 's kezébe adám. „Ez a' grófné szemüvege, a' hirdetésnek egészen megfelel.“ „A' szemüveg enyém, alig hiszem, ha nem a' grófné volt az, ki az opticusától elvitte, kérem kegyedet, e' dologban világosítson föl.“ Viczi mosolyogva tekinté reám, gondolkozólág függöttek rajtam pillantati, föl állott ültéből, jobbjába vette a' ramán lévő szemüveget, az enyémet baljában tartotta. „Nézze az úr, e' két szemüveg egy pár fiatal számára van készítve, a' rájuk metszett betűk, az ő neveiknek első betűi.“ „Az egyikén az én nevem van F. Lajos — kiáltám örömben — nézzük csak a' másikat, ott Viczi kisasszony neve lészen H. Victoria, ezen titok kifejlése be boldoggá tesz engemet.“ — „F. L. betűn több név is kezdődik, válaszolt ő ünnepiesen — korlátozva egy kevésbé örömet“ — Szavai megszorítják szívemet, oh Viczi! én lángolok, egyedül a' kisasszonyért lángolok!“ — „Lehetséges e?“ — felelt ő kérdezőleg, 's a' pirulástól nem tartóztathatám magamat. — „Engedelmet, ha nyíltsággal megértettem, elfeledém, hogy a' kisasszony menyasszony, 's az illy gyónás miatt a' vőlegény könnyen féltékennyé válhat, én távozom, semmi reménytől sem táplálva“ „Várja be a' grófnét, 's vegye tőle át a' szemüvegért a' jutalmat — szólott ő nyájasság terjedvén el arczaín. Komor gondolatim elűzése végett Viczi Klavérhoz ült, játszott, 's énekelt, keblem a' hármónia zengzetével, 's a' bájos hangokon olvadozott, 's a' hosszan perczek gyorsan repültek el. A' grófné haza érkezett, Viczi örvendőve adá tudtára a' szemüveg meglétét, 's engem vallott megtalálójának. A' grófné megszorítá kezemet, kérdé mit kérnék jutalmul. „Nagyságos grófné — válaszoltam felsőbb tűztől ihletve — a' szemüveg ugyan az enyém, de legyen Nagysádé, ha nekem Viczi kisasszonyt adja jutalmul“ — Merész volt a' kívánat. „Én az úrnak mind a' szemüveget vissza adom, mind pedig Viczit, ha ő megegyez.“ Viczi ajkain lebegtek pillantatim, az ő kinyílása tesz engem boldoggá. „Enfettel fogok válaszolni — szólt Viczi. még ekkor is kezében volt a' két szemüveg. az egyiket, melyen H. V. betűk valának, át nyujtá illy szavakkal: „szemüvege-

met jegyben adom, 's az úré nádom marad" — „Óh én ezerszer boldog!" A' szemüveget csókkal illetém, 's szivemhez szoritám. „Viczit az úr számára neveltefől Atyám, szólott a' grófné, én vagyok azon személy, ki az atyjának ajándékozta a' szemüveget, akkor megígérém, fiáról gondoskodni fogok, legyen Viczi nője, az Atyám 50000. ajándékát más 50000-el toldom meg." Száz ezer, és Viczi — e' két szó járta keresztül keblemet. A' grófné vitte el a' szemüveget az optícustól, gondolván annál hamarabb fölkeresem, nem is sejdíté, hogy még nevét sem tudjam. Örömmel beszéltem el Vidámfy-nak mai szerencsémét. Viczi szemüvegével mint jegyajándékkal kérkedtem.

Néhány hét múlva Viczivel az oltár elébe járulánk. Nappaink barátság, 's szercelem között tűnnek el. A' szemüveget hiven megőrizem, hogy maradékom vele olly boldoggá lehessen. Vidámfy, Tincsi, a' penzionált Professor nejével, 's Nagybátyám egy társaságban gyakorta megjelenvén, sok víg órákat töltünk el. A' két szemüveg szobánk disze közé tartozik, 's kíváncsom minden pesti Gavallérnak, hogy olly szemüveggel birjon, mint az enyém, 's vele 100000es nőre tegyen szert.

LUKÁCS LAJOS.

V Á G Y.

A' nap lel halmot, hova küldje mosolgvá sugárit,
Éjfél a' hold lel, hol csendes fénye rezeghet,
Berket az esti madár, hol kedves hangjai zengnek
'S a' folyam egy medret, mellyen tengerbe lehömpölyg.

Én nem lelhetek egy szívet, hova által ömölne
Érzetivel szivem; — száz halmot befutok és száz
Éjt át ébredzek; meghallom az esti madárnak
Szép dalait 's kebelem vérzik levonulva magába.

A' csergő folyamot megnézem 's partja virányát
 És utját követem , mig a' tengerek árja nyelendé ,
 És amaz éjtengert látom , melly engem is elnyel
 Mély ködjébe előbb , mint érző szívre találnék.

'S újra körülnézek , látom mosologni halomra
 A' nyugovó napot , és szemlélem kelni szelédén
 A' halavány holdat , zendülni az esti madárnak
 Meghallom dalait 's a' csermelyt mélyre cseregni.

'S egy szívet keresek , melly mennyet nyujtana nékem
 'S mennyet venne viszont ; — de haszontalan , — egyedül
 állok.

A' szép természet kebelén nincs szív , ki hevülve
 Édesen ütne elém , langját olvasztva enyémmel.

E S T.

Est vagyon , a' csendes faluhoz közelítve kolompol
 A' vig csorda , siet kis ekeje után haza a' jó
 Szántó ; füstölög a' sárkémény szerte , lenyugvót
 Kongat el a' mester , feketékké lesznek az ormok.

'S vignak látszik az est, vignak mély csendje; fűtyölve
 Jár csordája után a' csordás , ül szekeren a'
 Jámbor földmivelő , daloló rak tüzet az asszony ,
 Repdes az esti bogár örömét döngése mutatva.

Csak magam én egyedül vagyok a' vigságra erőtlen
 Lelkemet a' multak gyöngyörű szép képe busítja ,
 Lelkemet a' multak nem elég szép képe busítja ,
 'S gondolatokba merengve agyam nem lelheti nyugtát.

És a' multakról lefut a' mostanra hevülő
 Képzetem, a' mostan nem elég szép képe busítja,
 Nem leli a' mit várt. — a' mostan nem hona néki—
 'S vissza szomorgva csap a' honiasb volt hajdani korba.

'S a' természettel mikoron fog lenni tökélyes
 Öszhangzatba szívem ? Szaba, szólj kebelémre mikor jössz
 A' Bakony aljában ? soha sem ? Szálj éj le, hogy ott kinn
 Durva sötét légyen mint bosszú telte agyamban.

S A S.

Terjeszd szárnyaidat, sziklák sasa, meszszekei, szárnyalj
 A' nap elé villán-sebesen, gátolni utadban
 Nincs a' ki tudjon, tied a' meny, a' szabad ormok,
 A' fölkhők tieid 's a' napnak déli sugára.

Bár én is társod tudnék, sziklák sasa, lenni
 Hangozatim bár olly szabadon lengnének az égbe
 Mint villámszárnyid 's gátot nemelve szívemnek
 Lángzata e' mindent hevesen beölelni tudná.

De én a' völgynek ködjében kéntelen élek.
 Társim hallgatnak, szomorúan hallgat az éjféli
 'S rémítőn körülem, nyelvemnek hangzata gyenge,
 Csak mély pillanatim sóhajtják a' napi szép fényt. —

Jártasd szárnyaidat sziklák sasa, göggel azomban,
 'S szárnyolj a' nap elé sebesen, gátolni utadban
 Nem tud senki, tiéd a' meny, a' kék szabad ormok,
 A' fölkhők tieid 's a' napnak déli sugára.

A' T A V A S Z H O Z.

Jöjj el szép kikelet, mosologva teremj föl egünkre,
 A' télnek bajait megünök vágyódva tekintünk
 Nyájos képet elé, — ibolyákat hozz 's napi szép fényt,
 'S a' fagymarta sebet gyógyítsd meg kedves egeddel.

Rég tart már a' tél, lelkünk burkolva vonaglik,
 Éltünk halva vagyon; kellemtelen álnak az ormok,
 A' völgy búst hallgat, — kellemtelen álnak az erdők,
 Dermed agyunk, zivatar harczol, küzd egyre mezőnken.

De ha, te szép, föllépsz, lelkünk kötéléki szakadnak,
 Kedves lesz a' völgy, kellemmel teljes az erdő,
 És agyerőnk mosolog; környékei Tisza Dunának
 Szépre virulandók dalt fognak hallani, édest.

Jöjj el szép kikelet, mosologva teremj föl egünkre,
 A' télnek bajait megünök vágyódva tekintünk
 Nyájos képet elé; — ibolyákat hozz 's napi szép fényt
 'S a' kén marta sebet gyógyítsd meg kedves egeddel.

H U L L Á M.

Örvendj a' szélben hullám, rendekre sodrottan
 Zugj arrább szabadon, játékod mezeje tágos
 Fesd a' csillagokat tükrödben, fesd az egeknek
 Szép napját 's nyájos partokra csapongj ki haboddal,

Tenger az én lelkem, hullámok rengenek édest
 Benne, de tükröznöm lehetetlen mélyje világát.
 Gyenge, szeléd napfény mosolog fénékén, az öröktől
 Tündöklő ember-jögnak szépfényü világa.

És lelkem szomorú, becsapongja hatalmas erővel
 A' meny kék üregét, napot és a' csillagok ezreit,
 És honjára talál mindenhol; csak haza nincsen
 Nékie a' földön, a' kellemet egyre mosolgón.

'S a' meredek sziklát ridegen bójárja sasokkal,
 A' nagyot hullámozó tengert béuszsa czetekkel,
 És fáradtalanúl tér meg, fájlalva tüzeiben
 Hogy szabad hullámmá nem válhat el, érzete vesztve.

Büszkélkedj hullám a' szélben, rendre sodortan
 Zúg arrább szabadon, játékođ mezeje tágos.
 Fesd a' csillagokat tükrödben, fesd az egeknek
 Szép napját 's nyájos partokra csapongj ki haboddal!

UZDI GYŰLA.

A' H O L D H O Z.

Csendes éjnek szűz koszorús leánya
 Tiszta tündérfény lebegő szelid Hold!
 Csillagoknak szép Fejedelme, 's lángzó
 Nap' deli húga.

Várva óhajtom halavány sugárod'
 Néma lépéssel rezegő tünését
 Bánatos szűm' hogy letehesse súllyát
 Hű kebeledbe.

Nincs kinek másnak keserű nyögését
 Vérező lelkem, 's bajait kiöntse,
 Nincs sirásomnak kitörülje zajgó
 Könnyei árját.

Már egész földünk feketés lepelbe
 Rejtezett halkan, 's szomorú homályos
 Éj takar mindent, 's nyugalomra szollit
 Barna ölébe.

Ah de én tőlem fut az álom, enyhet
 Nem találok hív szeretett barátim
 Messze távoztak, 's bajos éltem' ügyén
 Nincs kisegitsen.

Jer te felséges kegyes égi kép! jer,
 Gyöngy sugároddal sebeimre gyógyszert
 Nyujts, 's örömmel telt gyönyörű oráim
 Újra derítsdfel.

HUTTER ANTAL,
 S. A. Ujhelyben.

E P I G R A M M Á K.

TÉLI NAPOM.

Napról napra hidegszek, jó lyány, azt veszed észre?
 Már pedig a' hév nyár, úgy e közelgve siet?
 Emlékezz szavaimra: Napomnak mondtalak egykor,
 És igazán napként felhevesítte valód.
 Hajh! de ma fázok már, mert lám folytatva nagy útját
 Télre hajúla az én egykori nyári napom. —

A' DÚSOK.

A' Dúsok' sorsát ha tekintjük csupa gond az:
 Mindég fél retteg, nem jön e' kérni szegény.

KISS ENDRE.

A' HIVTELEN

AVAGY A' HÁROM KIVÁNSÁGOK.

(Rege)

Zöld hegyektől bé kerítve
Áll Regécz, a' szirt felett,
Szántó birja, ősz fejére
Hárul sok hív tisztelet,
Rózsa lyánya él ölében,
Legbájosb egész megyében, —
Hajh! csak szíve lenne más,
Hogy ne lakná változás.

Szép volt Rózsa, a' Hazában
Szebb alig volt akkoron,
Szivdobogva leste sok szem,
A' szomor és vig toron,
Hasztalan, — jött 's járt a' kéro,
Hasztalan lőtt szívet mérő
Puzdrás amor szívébe,
Dúlt fült átkot mérgébe.

Hajh! de ébredett keblében
Nem tudom hogy hívjam azt,
A' mi kinoz, lángol éget,
'S tölünk mindent elszakaszt:
Érte Rózsát, 's keblét rágtá,
Büszke szívét törte 's vágta,
Később illy emésztő tűz,
Melly nyugalmat 's álmot űz.

„Kedves Lyányom! így szól egykor
 Szántó Gáspár Rózsához,
 Készülj! itt van a' nap, mellyen
 Szólnod kell a' mátkához,
 Légyen, válaszsztetszésedre
 Mindent tészek kérésedre,
 Bátran szólj, és érdemest
 Válasz jó Magyar, 's nemest.

„Választék én! úgymond Rózsa
 Kálmán szívem bálványa
 Éppen itt jó — szívem őt' csak
 Hajh csak őtet' kívánja,
 Óh de hald' meg Szántó, te is
 Kálmán kívánságom, 's ne is
 Álmodj addig Rózsáról
 Mig nem értesz álmáról.

Borxadok hajh! most is, — halljad
 Óh Atyám 's te Kálmán halld
 Tegnap estve lent' a' völgybe
 Zengtem én az esti dallt,
 A' Jövendő képe tűnt fel
 Képzetimnek, 's két szemem, el-
 Húnyt az álmom méjjébe
 Bóldog létek éjjébe.

'S gyászba öltve jött felém le.
 Jó Anyám a' szirt tetőn,
 Szivdobogva vártam őtet
 Szivem ah! de halva lön;
 Látván zárva jobb kezébe
 Tört hegyest, és két szemébe
 Lángot, 's átkot szájába,
 'S menykőt rezgő baljába.

„Rózsa! így szól menydörögve,

„Szived látom vérzik 's fáj,

És kietlenül előtted

Szép vidék, és bájos táj

Én a' boldogság öléből

Szárnyalok le, tévelygésből

Hogy ki rántsam szivedet

'S tűzzel lángzó kebledet.

Szived fáj! és érzeményid

Nyugtót, éjjelt bontanak,

Vigyáz, mert reád e pontban

Sok veszélyek ronthatnak,

Tedd, fogadd meg, más nem leszen

Férjed, miglen hármát téssen

Kivánásid közzül, és

Boldog lésszesz csak ne késs.

„Első léssz, hogy karddal virjon

Szép Hazaért a' csatán.

Másodszor hogy minden kintsét

Hagyja a' szegény lakán,

Harmadszor a' kintsét nyerje

Viszsa, és ki tenni merje

Éltét érted, ne feledd —

Boldog léssz úgy kebeled.

„E' szavakra borzadózva

Rezzenek fel, 's álmom el-

Tünt a' Létek semmijébe,

Gyorsan lépve jöttem fel,

Hervadoznak hajh azóltá,

Keblem, arczom, — Kálmán óltja

Csak e szivnek lángjait,

Ó enyhíti szomjait.

„Menj tehát te hű kebel, menj,
 Hozd el szívem enyheit,
 Majd ha mind a' három kérést
 Végzed, éljük szebbjeit
 Napjainknak, Kálmán 's Rózsa
 Boldog lesz, — 's a' perc az óra
 Tész az élet napjain,
 Bóldoggá friss szárnyain.

„Megyek Rózsám, mindent kedves
 Tészek érted, zöld babért
 Nyerve, térek hű öledbe
 Csak isádkozz éltémért,
 'S hogy ha húnytam meszsze Tőled, —
 Ejts keserves egy két könnyet, —
 Siromon“, így szólala
 Kálmán, és el-nyargala.

'S mintha száz Tatár nyomába
 Volna hősfi Kálmánnak
 Kardpenegve szált lovának
 Hátán, Hernád partjának
 Isten hozzád Regécz — kedves
 Rózsám lakja, — szüntesd nedves
 Könnyeit szép mátkámnak,
 Eltem kedvesbb' mássának.

Nyargal Kálmán nyargal, 's vágat
 Völgyön, parton, berken el,
 Sóbajt, és reá az alvó
 Viszhang nyögve meg felel,
 Megy, 's el ért vágatva végre
 A' pogány 's vad Beglerbégre,
 Hol már sok ditsó Magyart,
 A' sötét föld el-takart!

A' csatán mint a' vad orkán,
 Zúgva szórta a' halált
 Kálmán a' pogány fejekre
 Ől 's le dönt a' mit talált,
 És pusztítva vágva halad
 Miglen a' pogány megszalad,
 'S a' félhódú zászlót el-
 Ejtven, Kálmán vette fel.

Zúg az ágyú, nagy robajjal
 Zúg, 's a' vad pogány le húl,
 Szét riadva mint a' nyáj juh,
 Farkas körme közt meg fúl,
 Úgy ezek, — már a' Hazába
 Nints Török, — és hült nyomába,
 A' Magyar szép telkei,
 Kezdenek zöldelleni.

Vigan harsog a' Magyarnak
 Kürtje dobja már megént,
 Telt kehellyel meg köszönti
 A' Nemest és a' szegényt,
 Vigan harsog, csak Kálmánnak
 Keble reng, Regécz várának,
 Vágyván látni ormait,
 'S telni kívánságait.

Porbelepve nyargal Kálmán
 Völgyön, parton, berken-el,
 Hóldvilágnál, 's gyászos éjben
 Szőke Hernád folytán fel,
 Bús Regécz zöld erdejében
 Hol nyugottan ül fészkeben
 Hús bükfának ágain
 Vadgalamb' tojásain.

Ott találta Kálmán Rózsát;
Szive imádta Rózsáját
Most, — és ott nyögé a' lyány is
Kedves szőke Kálmánját.
Karkitárva öszve dültek,
'S édes létekben merültek,
'S rájok szépen villoga,
A' kinyílt ég csillaga.

„Hiven töltéd kívánságim
Egyikét Szerelmesen!
Mondá Rózsa, gyöngy ajakkal
Menj 's szagúldj el édesem,
'S nézd hol vannak könnyes szemek,
Hol nyögnek szerentsétlenek,
Oszd el köztök mindened,
Úgy meg áld jó Istened.

„Ez leénd a' másik tettet
Melly te hozzád csatol, és
Ez lesz, melyet Rózsád három
Kívánsági közzül tész,
Isten hozzád! térj szegényen
Viszsa hiv ölembe, kényen
Nézem kívánságaim,
'S telve szörnyű álmaim.

Ment a' Hős, és el-kerülte
A' fénylepte házakat,
El, hol büszke 's pompás élet
Hizlal 's táplál vázakat,
Sár kunyhók setét csendjében
Szalma fedte kis rendjében.
Nézte sirva a' szegényt,
A' kapás paraszt legényt.

Nézte még a' sok szegény'bet'
 A' vak néma és siket,
 Sánta, és kezetlen, csonka,
 Bénákat, hajh! a' kiket
 Üldöztén a' bal szerentse,
 Itt emelvén hogy meg ejtse,
 Túl, 's az élet napjain
 Hordja kíós szárnyain.

Kálmán kintsét osztá vélek,
 Osztá minden birtokát,
 Sok szegénynek törlé könnyét,
 Törlé izzadt homlokát, —
 Hangzott völgyön, berken, téren,
 Kálmán Úrfi boldog éljen!
 És vak, néma, nyomban ott,
 Szebb' Reménnyel álmodott.

Porbelepve nyargal Kálmán
 Völgyön parton, berken el,
 Gondterhelve és remegve,
 Teknyős Hernád folytán fel,
 'S hol örömmel szíve érzett
 Első tüsszel telve vérzet,
 Kálmán Rózsa karjain
 Ott merengett csókjain.

„Menj el édes éltém Kálmán
 Menj még egyszer értem, és
 Gazdagon jöjj hív ölembé
 Így szól Rózsa, és ne késs'
 Gazdagabb jöjj vissza érted
 Mint midőn előszáször kérted
 Rózsád hív kezét, mehetsz
 Míglen gazdag, 's dúzs lehetsz.“

Vérző szívvel ült fel Kálmán
 Nyerge únt hajlásába
 Hajh! mert jég hideg szavakkal
 Szólt hozzája Rózsája,
 Több szájából hallik illy szó,
 Aszszony meg csal, meg rúg a' ló :
 De ha egy világ tsal is,
 Rózsa nem lehet hamis.

Igy szól ő! és megy keresni
 Kintset, gazdag hogy legyen,
 'S szép Rózsája kis szívére
 Egyszer immár szert tegyen,
 Hajh! de Rózsa hő ülée
 Más pihen már, és keblébe
 Fészket más rak, más tüzel,
 Mert hozzája van közel,

Meszsze Kálmán földön, vízen,
 Jár, kel, utaz, fárad, és
 Tért, mezőt, és berket, völgyet
 Át-hág, nyargal, és nem kés';
 Fáradt 's lankadt homlokáról,
 Törli izzadt két karjáról,
 Megfagyott jég csepjeit,
 Így gyűjté meg kintseit.

'S ment hol zúgva ömlik Hernád
 Teknyős útján hosszában,
 Ott' hol sás közt potykák harcsák,
 'S Rákok vájnak partjában,
 Agg halász ült ott a' háló
 Rúdján, csennddel, vólt a' szaló
 Halkapó bús sírása
 Fájdalmi viszhangzása.

„Sok szerentsét Földi!“ Kálmán
 Így szólítja a' Halászt,
 „Nehéz látom hálód terhe,
 Inkább szednéd a' kalászt
 Tarló közt, és élelmedet,
 Így keresnéd, két kezedet
 Nem fárasztván hijában,
 Élted alkonyatjában.“

„Áldj meg Isten!“ mondá Miklós
 Agg Halász, a' Hősfihoz,
 „Imigy nehéz amúgy terhes
 Úton érek a' sirhoz;
 Még is nád kunyhóm szegében
 Könnyen tűnök, és békében
 Élem puszta napjaim
 'S így le zengem kinaim.“

„Tudjad Hősfi! a' szerentse
 Csalfa játék, 's álom kép,
 'S olly miként e' hab előtted
 Melly a' sás közt játszva lép,
 Most a' tűnő nap fényébe
 Úszkál, 's magát bús keblébe
 Eltemetve majd leli
 'S vesztét sem nyögdétseli.“

„Nézd e' vár ott agg Regécz, fenut
 Vénség ül már tornyain,
 Hajh! ha tudnád mik történtek,
 E' napokban ormain,
 Óh! ne könnyezz látván engem
 Mert én bús keservím zengem
 Jó Uram jobb szivéért,
 Könnyezek jó lelkéért.“

„Szántó él e' várban , 's lyánya
 Rózsa, minden kelleme ,
 Hernád tájnak kigyó szülte
 Átka minden érdeme :
 Kálmán hősi kérte szívét
 Őt imádta úgy mint hivat
 Hajh! de nem! nem mondom ki! —
 Mért zokogsz derék hősi?“ — —

„Hármat kívánt tőle Rózsa
 Kálmán mindent meg tett , 's ég
 Most is érte, vagy azolta ,
 Tán meg szánta őt az ég ,
 'S Rózsa hitszegő ölébe
 Más bibirkél, és keblébe
 Más szív, lélek, ül, 's tüzel, —
 Mert hozzája van közel.“ — —

Kálmán mintha menny nyilától
 Ütve vólna, szét enyész ,
 Nyerge kápájára hajlott !
 Keble reng, és színe vész ,
 Nyíl gyanánt a' várban termett
 Ró'sát látta a' fertelmet ,
 Másnak űlni karjain
 'S szúnyadozni csókjain.

'S mint a' páros pinty, lövésre
 Szét repülve, vál el a'
 Kedves himtől, szemlesütve
 Rózsa úgy le roskada ,
 Szét riadva, nyilt' kebellet — —
 Szált' ki Rózsa szégyen szemmel ,
 Csábítója karjain
 A' szobák nyilt' ajtain. —

„Nem csalódom hát mond dörgve

Kálmán, nem ! mert láttam őt’,

Őt kit ördög, sátány, átok,

Más kebellet öszveszót,

Légyen bár én fáradságom

Eltemetve, boldogságom

Néki halni, ’s veszni kell

Mert szívébe más tüzel.

’S mint midőn az Égi villám,

Szárnyal égből föld felé,

Kigyóként tekergve száll le

Miglen célját fel lelé;

Úgy szagúld, és tör be Kálmán

Élte kinos végső álmán,

Ró’sa rejtek ajtaján,

’S kígyók lengnek szép haján.

Rósa könnybe lábadt szemmel

’S lelke szenvedésivel,

Térdre hull, és jajt kiáltva

Háborg küszködésivel,

Hah! de Kálmán vég dűhébe

Tőrét mártja holt szívébe,

És a’ hívtelen legott,

Vérbe fagyva öszve rogy. — —

Tébolyodtan járt soká szét,

Kálmán Hernád partjain,

El csigázva szét szórt hajjal,

Élte terhes kinjain,

Tébolyodtan járt alá ’s fel

Miglen Hernád habja közt lel

Sírt, ’s halált, a’ jó nemes,

Hajh! jobb sorsra érdemes.

Ma—or. L.

AZ IFIÚ ÉLET RÖVIDSÉGE.

Nehéz öregség terhe alatt fog az
 Olly ifjuság kinlódni sok évekig,
 Melly vig multság, 's tánczsibaj közt
 Élete' napjait elhenyéli.

A' melly egész báj nyári időbe nem
 Szerez magának télre valót, kies
 Tavasz virágít, 's Ősz gyümölcsit
 Nem rakogatja kosárba, koplal.

Hajh! elszaladnak hirtelen e' rövid
 Tavasznak ifjú napjai, a' komor
 Ráncz, 's vén kor eljőn, 's a' didergő
 Téli ruhát szigorún feladja.

Terjed belől a' tsontfene, lankad a'
 Test, és kialszik lassan egész tüze,
 Hát tik virágzó, 's szép nyüvésű
 Ifiak! untalanul maradtok?

Ki hajtja Fébus lángkerekit soha
 A' múlt időket vissza nem adja, sőt
 A' végtelen tág tengereknek
 Bús fenekére taszítja gyorsan.

A' R É N Y.

Bölcs Alkotónknak sok csuda dolgai
 Küzt, a' nagy ég' 's föld' messze kiterjedő
 Bájló határin nincs jelesb, szebb,
 Sem nemesebb deli Rény te nálad!

De hol talállok fel becses égi fény!
'S mellyik hazában van ragyogó helyed?
Mond meg te nékem hadd keressem
Rózsa színű utaid' 's csudáljam.

Nincs a' ki szolljon, néma egész vidék?
Tik szolljatok hát zord havasok komor
Sziklái, vagy tik tengerek' bús
Habjai szolljatok, és te lángzó

Nap lengsz felettünk bíbori szárnyakon,
Látom sugárod milly ragyogón lepi
El éjszakot, délt, csak beszéld-el
Hogy ha tudod deli Rény lakását,

Nem szollsz? megyek hát felkeresem magam
E' föld kerekségén ha találhatom,
Oh akkor örvendezve kérem
Érdemeket haladó malasztját.

Hiába fáradsz emberi ész, imigy
Zeng halkan eggy báj mennyei Lény soha
Felnem találod, a' halandók
Keblibe' kell jeleit nyomozni.

De csak szelíd szív birja ezen jeles,
És égi kincsnek gyöngy adományait,
Erkölcstelennek birtokába
Lakhelyet ő soha sem találand;

Boldog valóban tiszta szívét kinek
Ellepte, mert ez teszi az ég dicső
Lakóihoz hasonlová a'
Földnek ezer milio lakóit.

A - - hoz.

Hiába folynak könnyeid' árjai,
El kell evedznünk, nincs könnyörület a'
Változhatatlan durva törvény'
Járma alól szabadulni nincs mód!

Nem bánja a' durczásalakú halál,
Croesus vagy Irus gyermeke légy, nemes
Tettekben őszült bölcs öreg, vagy
Díszre nevelt fiatal legényke.

Eggynek sem enged, — sőt szaporán üget
Felénk, 's nem ad jelt, hirtelen elragad
A' zordon útra nagy hatalmú
'S mindeneket raboló kaszája.

Forgasd eszedben szüntelen a' halált,
A' bölcseségnek szent szava így tanít:
De oh ne félj meghalni, mert szebb
Honba jutol, 's örökéig élsz ott.

AZ ELSŐ FÁRSÁNGI NAP.

Mostan zsibaj közt félre vetett dicső
Lantján Horácznak víg dalokat szabad
Pengetni, 's bájló múzsikával
Táncz, 's mulató helyeket betölteni.

Mostan szabad, — sőt illik-is e' napon
Vigságra kelnünk. Bacchus arany babért
Ma tész először fel fejére
Hát csak öröm, csak öröm legyen ma

Gondunk, szerelmes társaim, édesim!

Szép énekekkel tölt poharak felett

Vígadva éljünk Bacchusunknak

Innepe ez kiki tánczra szálljon.

Ha! látom is már összecsoportozó

Lyánkák virágos czifra ruhákba fel-

Öltözve gyorsan mint repülnek

Bacchus arany palotája' díszét

Nevelni, — büszkén a' fiatal legény

Sereg nyomokban lép, 's deli karjait

A' fris szüzeckének tapintva

Kedve szerint viszi honni tánczra.

Vig zaj szökikfel, tánczteremet csinos

Sip, czimbalom, dob, 's hárfa ezüst szava

Éleszti, 's vidám dombolás közt

Vén, ifjú egyeránt enyelgnek.

Nincs a' ki gyözné ezt a' derék napot

Leírni, Bacchus! tiszteletedre ma

Sok szív babért nyújt, 's mindenütt nézd,

Ha! csak öröm, csak öröm tenyészik.

Hutter Antal,

S. A. Ujhelyben.

EPIGRAMMÁK

ORVOSI TANÁCS.

Egy fájós lábú Dúst Bálint orvos imígy int:

A' sok veszteglés szerzi az innyavalyát.

Nincs hova járnia tán? úgy pénzt adja kamatra

'S míg beveendi, elég járni valója leend.

A' CSÓK.

Nem csakért szeretem szép ajkod' Ninna, bizony nem,
Csokjaid ajkodnak bájja szeretetti csak —

AZ ÉN TETSZÉSEM.

A' Nyelvet úgy kedvellem, ha szép
Etelt ha jó; italt ha tiszta: az
Időt ha szép; Barátom ha hív
Szolgám ha dolgában serény
Személyedet pedig csak úgy ha mind
Ezek tulajdonid lesznek Teréz!! —

A' VERSHASZNA.

Pista, mi hasznom van kérdéd versembe? — nem érted
'S meg nem foghatod azt bár magyarázzam is én.
Jersze velem, 's magadat majd Melpomenénck ajánlván
Irj Verset; 's hasznát ön szíved érzi velem. —

JÁMBORIHÓZ.

Örvendesz hallván Nődtől, hogy néki elég egy
Társ; pedig ó jámbor, még ez az egy se te vagy.

KÖNNYEIMHEZ.

Fájdalmak' tolmácsai Könnyek! honnan eredtek
Most mikor a' szívem vígörömébe feszül?
Fájdalmidra vagyunk — mondák — készülve de most fel
Szívedből az öröm hirtelen árja nyomott. —

EMMÁHOZ.

Látom mindennél kedvesbb a' búza Tubumnak;
E'ként legtisztább Búza vagy Emma, nekem.

Kiss Endre.

AZ ELMÚLT TÉL.

Hát már mindég a' szépeknek
 Nemünk' ígésző képeknek
 Fogjuk zengni dítséretek';
 Ró'sák, — szelíd képzeletek
 Nem lantolunk ti rólatok
 Kihaltak a' gondolatok?
 A' kis méh lassú zengzettel
 Hozzánk még se közelget-el?
 A' lány hangú Filemile
 Sorsát lantom nem zengi-é?
 Hegy, völgy, sik, 's patak' tsergése
 Rét, kert, ha'om, nap, hold és e' —
 Szép vidéknek köröskörül,
 Szívem semmiképp nem örül?
 Nem: mert a' nagy természetben
 Kihalt minden, — nints életben:
 Virág, madár, liget, völgy és
 Pást; északi szél süvöltés
 Harsog a' lankadt fülembe
 Hóvilág ötlik szemembe.
 Már a' negyedik hónapja,
 Hogy az is:enek vén apja *)
 Téllal borzasztja az embert
 Mihelyt el érte Novembert
 Tehát hogy a' fűtött házban
 Ne fájlódjunk e' hó-százban;
 Ide vért és képzeletet
 Hevítgető lehelletet

*) Jupiter.

Csókban osztó szép személyek
Ide lantomhoz, hadd éljek
Szépek nélkül itt az élet
Kietlen, mord tél 's itélet.

Homonnay Imre.

T. T. PROF. KÉZY MÓZES ÚR' PORAIHOZ.

Eltűnt tehát köz jóra világoló
Lelked mitőlünk Kézy! reménylt dicső
Honjába, 's elvetvén halandó
Kérgeit a' magas égbe röppent!

Úgy van kidült egy oszlopa Oskolánk'
Falának a' nagy Kézyben, és midőn
Átlászi ércz vállal segítik
Kőfalait felemelni a' tág

Olymp' sikárlott tére felé, kemény
Végzés, 's kegyetlen Sors! kitörik derék
Segédje, meggyengül az oldal,
Mellyet erős keze gyámolíta.

Nincs Kézy többé! elhala benne egy
Hív Mentor, egy nagy csillaga Hunnia'
Egének eltűnt, Századunknak
Virgiliussza örökre elhunyt.

Nincs Kézy! a' kit mély tudománya, szép
Elméje, 's roppant lelke az alvilág'
Szoros köréből a' dicsőség'
Trónja felé sasi szárnyakon vitt:

Nem fért halandó testibe isteni
Erénye, tágasb kört keresett az ég'
Dicső határán, 's ott lenézvén
Megveti e' nyomorúlt világot,

'S trutzol hatalmas tűzzel az éh halál
Durczán: csak aztat vette el a' mi test,
Csak annak árthat, melly veszendő
Por 's hamuból veszi származását.

Ah gyász eset! — melly mély sebet ejt Patak'
Szívébe' nem vélt húnytod, az Oskola
Miként keserg, 's a' Múzsza könnyel
Öntözi elkeseredve lantját.

Elhúnyt; de élnek tettei a' Magyar'
Kéblébe', élnek érdemi Oskolánk'
Szívében: él túl a' kegyetlen
Sír' mohosúlt rögein is él ő.

Köss gyászt kesergő Múzsza-sereg nyögő
Lantodra, 's vérző jajrebegés között
Buzogd-ki fájdalmad' gyepedző
Sírja felett ez igaz Magyarinak.

Hamvára hints gyász cziprusokat 's szomor
Ákászt borostyán-lepte fejéhez adj:
Nézzd mint keserg kedveltje' estén
Melpomene maga is zokogva. —

Nyugodj dicső test csendesén a' setét
Sír' gyász ölében; nagy neved a' dicső
Parnassz' borostyános vidékén
Zengeni fog, 's kébelembe' mindég

Fog élni ; a' míg Hunnia fenn marad ,
 'S Patak le nem dül , 's míg az üveg habú
 Bodrog kering áldott határin ,
 Érdemed élni fog éveken túl.

Janka József.
 S. Patakon.

BARÁTOM' EMLÉK-KÖNYVÉBE.

Gyengéd korunkban , még a' rózsza — korban ,
 Együtt hevültek ifju kebleink ,
 'S ha gyenge vész borítá szép egünket ,
 Felénk mosolyga biztató jövő ,
 Es kéjre gyúlt a' búzavarta szív. —

Gyermek-korunk utóbb eltűnt előlünk ,
 Ifjak levénk , 's én messze szép hazámtól
 Veled Pozsonyban éltem napjaim.
 Ott is barátság volt a' hű paizs
 Heves szívemnek vész' örvényi ellen ,
 'S mindég te nyujtál szép vigasztalást ,
 Ha gyász zavarni készült csend-egém. —

Hadd múlni bízvást a' szép ifju kort ,
 Őleljük egykor szintugy a' valót ,
 Mint most az ábránd' játszi képeit.
 Fog hűlni vérünk is 's kórót szedünk
 Gyakran virág helyett a' rég uton ,
 De ekkor is tövis-pályán velünk
 Szelíd barátságunk' őrangyala. —

Menj hát barátom, merre sorsod int,
'S fáklyád legyen homályban a' remény,
Bár messze léssz is, hidd mindég szeretlek,
Míg hant borítja földi fedelem.

Igy ír, így érez legszivesb barátod,
Ki véled oszt-fel minden érzetet,

A' BETEG' IFJU MEG A' DOCTOR.

Doctor Úr! ha tudománya
Mint dicsekszik ég' leánya,
Mondja hol van a' tövis?

Fázom és legott hevülök,
Búsulok, sirok, 's örülök,
Halni vágyok, élni is.

Máskor kezdtem verset írni,
'S mindég vastag próza jött-ki,
Most poézis életem.

Máskor óra számig ültem,
Tollat rágtam, mérgelődtem,
'S nem hevüle képzetem.

Most egy iccze bort felhajtok,
Égre nézek vagy sohajtok,
'S húlnak a' kadencziák.

„És mi tárgya verseidnek,
Mellyik hőse nemzetednek,
Tán az ősi harez-apák?”

Ős apáknak gyenge múzsám,
 Verseimnek tárgya Luizám,
 'S háború fársángba' volt.
 Táncz-terem volt harc' piarcza,
 Lobogó volt Luiza arcza,
 Kéz-szorítás ostromolt.

Ellen-vár volt Luiza' szíve,
 A' természet' legszebb míve,
 Bástya volt egy vén anyó,
 Ifjuságom volt segédem,
 Fegyverem czúkros beszédem,
 Szívem commandérozó.

Bibor ajk volt a' vár' zára,
 Csók a' kulcs rá, 's nem sokára
 Vár' urává lettem én.
 Frigy-kötés volt egy mosolygás,
 Győzedelm-mars haza bolygás,
 Te Deum Luizám' melyén.

Így meg volt a' vár hódítva,
 Ah de nem volt elhárítva
 Minden új harc' kiütés:
 Védni a' várt más vezérlő
 Jött, hatalmasb mint az első,
 Luiza' atyja volt a' hős.

„Nincs kenyered!” ezt morogja
 Ágyu-torka, és haragja
 Vár' urává mást kíván.
 Doctor úr, ha tudománya
 Mint dicsekszik ég' leánya,
 Tudja hol van a' hiány? —

„Hogyha sorsod' explorálok ,
Főbajod' csak ott találom
Hogy szegény vagy , recipe :
Hívatalt melly kenyeret visz ,
Adde erszényt quantum satis ,
Signa , detur , ízibe.“

„Erre félig majd felépülsz ,
Ámde hogyha még is szédülsz ,
Ezt kövesd csak , recipe :
Karjaid közé a' lyánkát ,
Csókra csókot , 's gyűrűs jobbját
Vidd a' paphoz — érted e?“

Paczek József.

NETTIHEZ.

Amia' setét bükkök' tövében
Nyílik remény-virágom ott ;
Hol a' kor egy vén szirt' ölében
Emészt egy régi vár-romot
Ott , grátziáink' egyike
Az élet' osztó Nettike

Ott zeng ki kis száján az ének
'S a' tompa hangzatú gitár
Szép Nettikém' báj-zengzetének
Minden kebelt 's szívet ki tár
Ottan danolgat Nettike
Ah! a' szeráfok' egyike

Ott éledez szelíd kegyétől
 A' holtra vált fantazia
 Uj életet nyer szép szemétől
 A' földnek el tsüggedt fia
 Ott a' mosolygó Nettike
 Az angyaloknak egyike

Ottan tötyög ki ketretzéből
 Hozzá a' kátsa, lúd-sereg
 Midőn pitziny fejr kezéből
 A' búza' magva szét pereg
 Ott a' Szabínák' egyike
 A' fürge, a' friss Nettike

Híves patak! tseregj te vissza
 Kútfődre, a' hegyek' tövéhez
 Búm' könnyeit habod ha issza
 Vidd őket el fürdő helyéhez
 Hadd mosdjon benne Nettike
 A' földi Szépek egyike

Szellők! tsak azt bízom reátok
 Vigyétek el tsókom' neki
 'S pitziny fülébe ezt súgjátok
 Szép lyányka! a' küldötte, ki
 Hív tisztelőid' egyike
 Ki érted él, hal Nettike!

Ti illatos hűss kerti pamlagok'
 Fű — száli, mellyeken szokott
 Pihenni, mellyek' a' remek tagok'
 Lágý súly' alá lapultok ott
 Ha könyvet olvas Nettike
 A' mívelt Szépek' egyike.

Egy édes álmot! illatozva
 Lehelljetez szemére ti
 'S ha küldött tsókom' játszadozva
 A' szél reá bigyeszgeti
 Ne rettenjen fel Nettike
 Az alvó nimfák' egyike.

LINONHOZ.

BARÁTJA' SZÍVE A' SÍRBÓL.

Kérde: miként töltöm én enyészetemnek
 Életedtől régen elszakadt napjait?
 Mint töltheti a' hiv? kérdezd meg keblednek
 Hajdan értem áradt elpihent hajjait;
 Vigasztalásomra még itten sem égnek
 Biztató csillagi a' jobb reménységnek.

Ha rád emlékezek, sebem' ki ujúlván
 Siratom hajdani szerencsés létemet,
 'S e' mostani örök éjgyászba borulván
 Áldom az órát, melly ide zárt engemet,
 Mert abban találok kínjaim' jutalmát,
 Hogy nem háborítom életed' nyugalmát.

Enyéni a' veszteség, — téged az enyészet
 Sírod' túlpártján is boldogabbá téssen, —
 El holt kellemével nékem a' természet
 Sírom bús éjjelén minden világgrészen.
 Vissza megy szépsége a' kietlen térnek,
 De az én örömim soha meg nem térnek!

Légy boldog örökké mindég annak élvén
 Kit az én balsorsom hű öledbe zára!
 'S egy örömet mással felváltva cserélvén
 Emlékezz meg néha barátod' porára!
 Hólt érzésével is téged' arra int ő:
 Hogy vigyázz éltedre, 's légy boldogabb mint ő!! —

Vaskapui Kapuy Károly.

N É P D A L.

(G Ö M Ö R B Ó L .)

Melly gyönyörű ma az est
 Ilyet egy ecset sem fest,
 Pompásan kél a' tölt hold,
 'S borutlan az égi bolt.

Gyöngé szellő lengedez,
 'S mennyei szag terjedez,
 Csöndes a' hegy és berek,
 Nyugosznak az emberek.

Távol egy fülmilének
 Panaszai zengenek,
 Szegény talán a' párja
 Elhagyá 's azt siratja.

Azon szívem is könnyben
 Vérzik és a' lelkenben
 Bús érzetek támadnak
 Rablóji nyugalmamnak.

A' mult üdők' emlékén
Ábrándozva csüggök én; —
Boldog napok, víg perczek
Tőlem hová lettetek?!

A' szerelem' karjai
'S lelkem' tiszta vágyai
Édesíték éltemet
'S bétölték képzetemet.

Elmult minden! 's hiába
Fullad keblem kinjába,
Bú 's bánat öröm helyett
Az én osztályrészem lett.

Szép hold! bár nem sokára
Nézhetnél a' siromra;
Kivánságom csak halál,
Lelkem ott nyugtot talál.

Gö m ö r i f i.

H A L Á S Z D A L.

(HOUWALDTÓL)

Tükörvilágos habzaton
Röpül halász leány a' tón,
'S csöndes szellet leng felé:
Jó 's rásohajt a' nyugti szél;
De mit szerelmesem beszél,
Azt ő meg nem értheté.

És mond a' hab: „Jó fúvalom!
 Segíts lábait megcsókolnom
 A' Szépnek!“ — hogy ezt kéri,
 A' szél emelve kart ada
 'S az sajkaszélíg duzzada
 'S szép lábait csókkal éri.

És mond megint: „Ó hagyd nekem
 Hó csókjaimmal illetnem
 A' szép kezet 's a' hókart!“
 A' szél tehát belé ragad
 'S az csókkal karjaig dagad,
 Melly bátoran kormányt tart.

És mond a' hab tovább: „Ó még
 A' lányarcz és ajk szebben ég,
 Arra vágyom, segélj fel!“
 'S őt a' piros száj 's arcz felé
 A' szél legott fölemelé
 Hatalmasabb erővel.

De mint az ajkat illeté
 'S az édes csókot érezé,
 Magát meg nem tarthatá
 'S előbb mint meglátná a' szél
 A' szép lánnyal továbbra kél,
 'S többé el sem bocsátá.

Legott vészszé nő ez 's rohan
 Dühödve habnak nyomában,
 Redőit sorra dúlja.
 Ah hasztalan dühöngeni! —
 Kincsét fenékre röjteni
 A' mélység' habja tudja.

Borkúti.

P. S. KISASZSZONY' IDŐELŐTTI HALÁLÁRA.

Nő a' rózsza az ég felé
 És díszít ígér kertének ;
 Küld a' reá mosolygó nap
 Hét színsúgárt szépének ;
 De csak kettőt választhat ő
 A' szemérmes serdülő :
 Az öröm' bíborvérét
 'S ártatlanság' fehérét.

Gondal öszveilletgeti
 Bimbóba zárt levelét,
 Hogy ha rajta lesz majd a' sor
 Kitárja szép kebelét
 Hogy lsten 's az ő mindene
 Díszít 's örömet leljen benne,
 Érdemes kéz szakaszsa
 'S főbb trónusra juttassa.

Bájjal teli ékeinek
 Még csak felét sejteni,
 De int a' kikelő illat'
 Belseje, melly isteni.
 A' mi érez 's körülte van,
 Legel e' Flóra' leányán ;
 'S ő boldog időt várva
 Épül magába zárva.

Örvend az anyatermészet
 Tőle mindent reménylve;
 Enyelegnek testvérei
 Vele tavaszkort élve :
 'S im eljön egy durva kertész,
 Egyet vág, — 's a' rózsza elvesz; —
 'S már ott hever porában
 Tüskés trónja' árnyában. —

Én neveltem azt a' rózsát,
 Én oltottam beléje
 Nemesb illatot, — te gyilkos!
 Hogy mersz vágni feléje? —
 'S ez: „megengedsz, — én szolgálja
 Annak, ki ég' 's föld' királya, —
 Illy' sorsot ő ír be
 A' végzet' nagy könyvébe.“

Kisaszszony vólt az ő léte
 Rózsza az ő termete,
 Kit a' semmit nem néző sors
 Illy' korán eltemete. —
 A' hajadoni pártáról
 Es Hymen' Koszorújáról
 Lemondani 's már menni
 Ah! — Kár volt megjeleni.

Hitted volna szép hamvadó,
 Hogy olly hiú az élet?
 Hogy számodra a' sír nyíljon
 Elzárt világod helyett?
 Hogy reád, fejlőd virágszál
 Olly hirtelen hamvadás száll?
 Hogy téged az ég úgy szán,
 'S dísz, tudományt földbe hány?

Ha nem szántak meg az egek,
Megszánlak én szép lélek —
Minden szem sír, a' melly ösmért,
Zokogok én is vélek. —
Nyúgodjál csendes békével,
Ne nyomjon a' föld terhével! —
Távolról küldi e' szót
Sírodhoz, vólt oktatód.

Igy járunk mi a' nap alatt,
Igy fáradunk hijjában!
Hosszú útra készülünk el
'S dülünk fele pályában.
Vészes tengerre születünk,
Csak huborék mi életünk;
'S a' prédát leső halál
Mindég hátunk megett áll.
Szilnitzky Mihály.

H O R T E N S I A.

Chinából jöttél gyönyörű Hortensia hozzánk,
'S árnyékban itt sincs látod e semmi bajod.
Mint otthon szaporodsz és nyölsz, 's kényedre virágzol;
Ám de telünknek nem tőröd el a' hidegét.
'S fűtött házba szorúlsz, valámíg a' gyenge tavasznak
Nem mosolyog bimbód játszi szemébe megint.
Nyelvünknek sorsát látom, Hortensia, benned. —
Annak, mint neked a' nagy meleg — és hideg árt.
S z e d e r.

B U C S U Z Á S.

Már elég volt gyöngy tudományi pályán
 Rózsabimbókat szedegetni, ékes.
 'S bölcs Minervának deli templomában
 Gyújtani tömjényt.

Most nekünk a' hír, 's lobogó dicsőség
 Zöld babért fáradt kebelünkre taps közt
 Fűz, 's egész Ország koszorús nevüinktől
 Hangzik örömmel.

Hadd el a' Múzsák kies udvarát, és
 Bájj Apollónak ne kötözd beszédit,
 Drága lantját ércz fogasodra függezd
 Vig ifiúság.

Menj szülőid' tárt remegő ölébe,
 Ceres oltárát aranyos kalásszal
 Ékesítsd, 's Bacchusnak ezüst kehelyt nyújts
 Tiszteletére.

Tik pedig boldog Helicon leányi.
 Gyenge hársfának ropogó hajára
 E' picziny verset ragyogó betűkkel
 Metszeni készok,

Légyetek, mondván: nagy Olimp hegyére
 Kik Hazánk buzgó fiait vezették
 Éljenek vígan, 's gyönyörű örömmel
 Hosszas időket.
 Hutter.

A' TESTVÉREK' SÍRJA.

A' nap a' kék hegy sor megé
Elnyugodni tér
A' hűs alkonyat' fátyolán
Át-borong a' tér.

Eny helyet keres magának,
Minden, és szemét
Húnyni készül, hogy pihenje
Csendes éjjelét.

Hajh! de Bátor azt nem érzi
Hogy fárad, és fúl;
Képe zordon, 's nagy mellében
Vérző szíve dúl.

Arca sáppadt és le görgő
Könyek öntözik
A' le tűnő nap sugárja
Könybe ütközik.

Esti harmat húl nyomára
Fürtje közt szelid
Völgyi szellő bújdosik, 's nem
Költi fel szívét.

Várj! sohajt — oh égi vándor
Várj meg engemet
Mig el érem boldogító
Égi völgyemet.

Merre sohajtásom' szele
 Estve , reggel szál ,
 'S Róza hol ? 's hű édes anyja
 Csendes lakja ál.

Akkor osztán tűnj homályba
 Küldve hajnalod
 Mellynek ró'sa arcza üzzön
 Gondot , 's bánatot.

Így halad , 's látja távol a'
 Házat' és örül
 Csendes az , 's a' fülmile nem
 Csattogja körül.

Néha , néha lát suhanni
 Éji rémesen
 Egy sivitó ronda baglyot ,
 Tolla véresen.

Végre völgyet ér 's szívét el
 Futja borzalom ,
 Mert sohajtás leng fülébe
 Olly , mint fájdalom.

Bé lép — Róza' anyja nyögte
 E' halál jelét ,
 Szálni látván már feléje
 Végső éjelét.

„Róza nincs — mond — elragadt
 A' vad ellen' őt
 Engem itt hagyott magamban
 Kínba szenvedőt” —

Eltűnt a' nap, ő is elhúnyt
Áldva húnyt el ő,
'S nem jött többé harmatozva
A' nappal elő.

Hajnal őt már földbe lelte
Könnye hulla rá, —
Eltemette Bátor őtet
Sűrű hárs alá.

Elmerülve fájdalmában
Bátor tévedez
A' vadonba, kínja dúlja
Kit csak ég fedez.

Éhe végre földhöz sújtja
'S csendes álom szál
Hő szemére, egy pataknak
Zúgó habjánál. —

Jó a' rengeteg lakója
Egy ősz, 's rá borúl,
'S bús szivéből, bús szeméből
Öröm könny torúl.

Lelke kit keserg gyermekét
Látja, — némaság
Tartja kötve szólni nem tud
Múlna bár világ.

Távol a' nagy rengetegbe
Hangja tévedez
A' dörögő fellegeknek,
'S csepjök ömledez.

Gyermekét felfogva, rezgő
Taggal, elmegyén
Őszünk, szikla lakja mellé
Nyugta had legyen.

Lyánya megy be őt ápolni
— Kit minap talált —
Ő meg el ment a' vadonba,
Tűzre hozni fát.

Kész az Angyal, megy feléje
Mint egy égi lény
Bátort látja! fel kiált, és
Őszve rogy mellén.

— Mint koporsó' zárt magzatja —
Úgy veté szemét
Vándorunk fel, 's látja Rózát,
Látja kellemét.

Csókra nyújtja édes ajkát,
— Kint dörög, — 's egek!
Villám süvöltt, láng borítja
A' ház fedelet.

Futva jön mint agg orosz lány
Hogy ha rejtekét
Dúlni halja — Bátor' apja
Nézni gyermekét.

Füstölögni látja lakját,
Benne édesit
Halva; — könny vonul szemébe
'S fojtja érzetét.

Néma gonddal ásogatja
Sírjokat, 's belé
Szív repesztő kin - keszrel
Által emelé.

Leltt leánya' keble mellett
Látta hű nejét
Fekve. Ah ég!! rája hajta
Szép ezüst fejét.

Kinok' szikla súlja nyomja,
Keble mint vihar
Elsőtétül, ah de szája
Bút, 's jajt, nem sohajt.

Bé temette őket és a'
Síron gondba ült
Mig nem öszve rogyva teste,
Lelke égbe tűnt.

Szél süvölt el sírjok szélén
'S a' magányos éj
Vissza zúgja, milly le zúzó
Volt itt a' veszély.

Dudok Pál.

EMLÉK KÖNYVBÉ.

Élted, mint a' virágos rét
A' Tavasz' báj kellemén,
Úgy virúljon, fergeteg ne
Dúljon kebled' érzetén:

Bölcs haszonnal éld-le földi
 Vándor pályád', 's majd ha küldi
 Rád az ég vég napodat
 Áldva nézzék sírodat.

2.

Tiszta, mint a' völgyi folyam
 A' szelid' hóld fényinél,
 Csendes, mint a' fáradt vándor
 Nyugta egy tölgy' tövinél,
 Légyen életed, mig lehelsz
 'S néha, ha e' sorokra lelsz
 Nézd alól a' nevemet
 'S emlegess meg engemet.

KÖLCSEY.

A' ligeten járék, alkony' szele lengé fülembé,
 Olly szomorú, 's bájós volt lebegése felém.
 Párja veszett phimoméla keserge? vagy angyali szózat
 Zengedez a' csillag' honja felől le reám?
 Nem hittem, — be menék távolról, — a' liget árnyán
 Ült, 's ott verte dalát Kölcsey lantja' ölén.

Dudok Pál.

A' BARÁTSÁGHOZ.

Barátság! te az érzékeny
 Szívek gazdag jutalma,
 Csak te vagy mit le nem tipor
 A' kaján Sors hatalma!
 Malasztit e' szűk életnek,
 Mellyek boldoggá tehetnek,
 Bájkörödben fellelem.

Áldlak, 's gonosz mind ki nem áld
 Magas égi sarjázat!
 Téged lehel a' holt Világ,
 Téged a' lelkes fajzat,
 A' Föld nélküled sírhalom,
 Bús éltünk éktelen álom
 Hatalmad terem', eleszt.

Te a' két rokon kebleket,
 Bár a' sors messze dúlja,
 Tündérkarral egyesíted,
 'S enyhül keservek] sulyja.
 Nagylelkű Hóst, Törvényadót,
 Bölcs atyát, hiv alattvalót
 Éltető fényed érlel.

Homlokomnak friss koszorúd
 Becsesb mint ama babér,
 Mellyet a' vérontó Bajnok
 Büszke diadalul kér,
 Te vezéreléd érzésemet,
 'S koszorúzd e' kis versemet,
 Melly téged áld, 's koszorúz!

NAPOM. HOLDAM.

Dücső a' Nap a' kék Égen,
 Ha déli színnel fénylik;
 Bájol a' Hold, midőn az éj
 Mécsei közt tündöklék.
 Éleszt a' Nap, és keblünket
 Vidámságra deríti,
 Enyhít a' Hold, 's a' gyötrődőt
 Nyugodttá szenderíti.
 Nap vagy nékem diszes lyánka
 A' te sugárod olvaszt —
 Hold is vagy, 's szép lelked, keblem'
 Sebgödrére enyh, malaszt.
 Nap, mert ha engem borongós
 Angyalarczod felderít —
 Hold, mert varázsbájdod édes
 Érzetekre szenderít. —

ALKONYODATKOR.

Harmatoznak
 Már a' fellegek;
 Éjtszakával fátyoloznak
 Bé a' hűs egek.

E' nyesetlen
 Vértés erdeje,
 'S ennek e' kis esmeretlen
 Tiszta csermelye,

Esti bájjal
Illatoz, terül,
És körültem szent homályal
Szöve szenderül.

Int, marasztgat
Itten engemet ;
Édes érzeményt fakasztgat,
Nyitja szívemet.

Fojtogatja
A' keserveket, —
Kedvet áraszt, gyűjtogatja
A' szerelmeket. —

Pándiónnak
Lyánya száldogál
Lombjain e' mély vadonnak,
És danoldogál.

Párja mellett
Zengi kedveit,
Mert szerelmes kénnye tellett,
'S itta mézeit. —

Szám is itta
Egykor édesen,
Hogy lihegve átszoríta
Líza kedvesem.

Oh de, nincsen
Most az, a' kinek
Szemsugára véget intsen
Búm vak éjinek.

Most zokogva
Töltöm éltemet;
Liza lángja gyújt, 's lobogva
Dúlja mejjemet. —

Drága Hívem —
Éltem' angyala!
Ím ezen nyögésbe szívem
Hozzád szárnyala.

Líza! vedd-be
Ótet nyájason
Szűz szerelmű hív öledbe,
Ott had' alhasson.

NÉPDALOK.

1.

Az eső szép lassan esik,
Halálomat sokan lesik;
Azért lesik halálomat,
Hogy elvegyék galambomat.

De én azért sem halok meg,
Noha szívem igen beteg;
Galambomnak édes csókja
Idővel majd meggyógyítja.

Hej! de nagy baj az embernek
Ha csupán csak szíve beteg;
Se meg nem hal, se meg nem él,
Tíz örömről száz kint cserél.

Először most vagyok beteg :
Azért mert villám sebzett meg ;
Nem villám a' magas égből ,
Hanem rózsám szép szeméből.

Illy villámtól nem féltem én ,
Mig hatalmát nem érezém.
Most fájlalom , 's már ezentúl
Órizkedem szikrájátúl.

Jer rózsám , hadd csókoljalak ,
Hogy hamarabb meggyógyuljak.
Ha te hozzád nem hajolnék ,
Illyen beteg nem is volnék.

2.

Ha én legény lehetnék ,
Egy leányt sem szeretnék ;
Mert a' leány mind hamis ,
Az vagyok én magam is.

A' leánysziv mind ravasz ,
Ollyan mint a' szép tavasz ,
Szerelmedet kicsalja ,
'S bimbóban elfogylalja

A' leány-hit ingatag ,
Lágy kegyelem , kis harag ;
Kegyelmét ha elveszted ,
Kis haragját érezed.

A' leány csak azt nézi ,
Szemét mellyik igézi ,
'S ha egy legény követi ,
Azt hiszi , hogy szereti.

A' leány csak piperéz ,
 Jobbra pillant , balra néz ;
 Majd szomorog' , majd nevet ,
 Gyülöl , — 's viszont megszeret.

A' leány csak kény-hullám ,
 Mellyet a' sziv szele hány ;
 Ben sok élet elmerül ,
 'S napja fénybe' nem derül.

A' leány mint szivárvány
 Vagy esti kis csalogány
 Távolan szép , közlőrül
 Eltűnik , vagy elrepül.

A' mennyi lány , mind hamis ,
 Az vagyok én magam is ;
 Hidjétek el legények ,
 Most sem valót beszélek.

Hidjétek el legények
 Nem igazat beszélek.
 Mert a' lányok közt is van
 Hiv szerető — holtiglan.

3.

Mennyi virág kiskertemben ,
 Annyi fohász kebelemben.
 De virágim elfonyadnak ,
 'S fohászaim megmaradnak.

Majd az ősz duló szelében
 Kertem puszta lesz diszében ;
 'S míg epedve így busongok
 Én is utána hervadok.

Boldog a' kert és a' virág, —
 Tél után viszont tavaszt lát.
 Ah! de ha én elvirágzám, —
 Nem virul föl újra pártám.

Bústavi Zoltán.

TAVASZI ENYELGÉSEK.

ELSŐ ENYELGÉS.

Ni, a' havat megette
 A' nap' heves szerelme,
 'S kicsalta a' szorongó
 Lepkét selyem honából
 Virágokon lebegni
 A' gerjedő hamis fény. —
 Linám! ni, mint mosolyg rád
 Az ifjadott tavasznak
 Ujan fakadt virága!
 Ni, mint remeg ölében
 A' harmat, a' könyörgés'
 Fogaddel azt; örökké
 Virit — ha rá kegyelmet
 Mosolygsz — az ablakodban.
 Ha megveted; szerelmem
 Haszontalan tüzével
 Végtiszteletre hamvaszt,
 És nem fogok szeretni,
 És nem fogok dalolni,
 Sem Kertikét nevelni;
 Hanem Linát siratni.

MÁSODIK ENYELGÉS.

Milly szép ruhát adott rád
 Anyád, szelid galambom,
 Ma szent Jakab' derültén!
 Talán, hogy a' tavasznak
 Fényinnepét nagyobbítsd? —
 Oh! a' tavaszt nem illik
 Szépítned; ő úgy is szebb
 Te kivüled, virágom,
 Mint minden a' világon;
 Sőt egybe' még meg is győz:
 Hogy rám te nem tekintesz,
 Olly nyájasan mosolygva,
 Mint ő reád, Rubintom!

HARMADIK ENYELGÉS.

Ni! mint enyelg örülve
 A' rózsalomb között a'
 Kis fészkelő madárka
 Viszon szerelmesével.
 Hajh! szép Linám, előtted, —
 Kevély vagy, — ez keletlen.
 De légy kevély! Ni, ott nyög
 Egy vad galamb magában,
 Melly nem talál enyelgő
 Társat szegény magának. —
 Ezt sem szabad, negédes!
 Néked szemedre vened?
 Oh! jaj nekem! Ha így van

Csak Estikéd leendek
 'S hamvad felett remegve
 Sirom!e a' szerelmet
 Bus cziprusod tövében.

NEGYEDIK ENYELGÉS.

Látod, Linám, örömmel
 Szeded tavasz virágit,
 'S csinos pohárba rakva
 Kis asztalodra tészed,
 'S mosolygva nézsz feléjük;
 Minden nap újra töltesz
 Fris harmatot reájok,
 'S csókodba' részesíted.
 Mondd meg, miért cselekszed
 Te ezt? Talán kegyelni
 Kivánod azt, mi nálod
 Nélkül se' hervadand el,
 Mig sorsa nem kívánja?
 Hagydd, hagydd tövön szerelmes
 Virágit a' tavasznak,
 'S egy sorvadó imádót
 Ápolj helyettek inkább,
 Ki nélküled nem élhet:
 De egy lehelletedre
 Virult tavaszra éled,
 'S uj életét dalolja
 A' fülmilék dalával,
 'S kegyelmedet rebegve,
 Uj lételét imádja
 Minden lehelletével.

ÖTÖDIK ENYELGÉS.

A' lágy zefir szerelmet
 Susogva leng az erdő
 Magosra nyúlt fenyőin;
 Nem fél, hogy a' tövéslomb
 Megsérti gyenge szárnyát:
 Én a' selyem gyepen sem
 Sétálhatok magamban
 Olly bátran a' ligetben,
 Hogy vért ne ontanának
 Belőlem a' szerelmes
 Virágok' uj tövési,
 'S könyet ne hajtának
 A' bánatok szememből:
 Holott nem illenek jól
 A' bánatok siralmi
 A' szép virág ölére.
 Ám — még is én özönnel
 Öntöm Linám nyomába
 A' buzgalom siralmát;
 Talán megindul egykor,
 'S egy pillanatra méltat,
 Mellyel ki lesz fizetve
 Minden kinom jutalma,
 'S örökre kél keservem,
 'S legboldogabb leendek.

Lencsés A.

TAVASZI ENYELGÉSEK

(FOLYTATÁSA.)

HATODIK ENYELGÉS.

A' fűz virúlt karával
 Lehajlik a' patakra.
 De mért? Mivel Linámat
 Szemlélte ott fürödni. —
 Ni! e' silány teremtmény
 Bátor reá hajolni,
 Kit én csak a' mosolygó
 Napban merek csudálni.

HETEDIK ENYELGÉS.

Bárányait mosolyogva
 Simítja a' juhászfi
 'S azok, kezét enyelgő
 Csókkal nyalintva nézik,
 Ha volna mit belöle
 Ki szopniok lehetne. —
 Volnék csak én juhászfi
 Tudom, kezem cukorral
 Megrakva járna köztök,
 'S Linám helyett is adnék
 Nekik néhány falatkát,
 Talán Linám helyettek
 Reám mosolygna egyszer.

NYOLCZADIK ENYELGÉS.

Amott virul, Galambom!
 A' rózsá, szent ajakkal
 Mosolygva hív szerelmét. —
 Amott repül, Virágom!
 A' fecske kis barátját
 Késérve a' nagy égben. —
 De, oh! Linám, előtted
 A' rózsá csak virágszál
 'S a' fecske csak madárkény. —
 Nézzd! nézzd! előtted egy fa
 Áll rengve. Hogy ha tetszik,
 Ne vesdd meg agg gyepárnyát:
 Talán veled megifjad,
 'S arany virága sarjad,
 Ha rá mosolyg kegyelmed.

KILENCZEDIK ENYELGÉS.

Ha én Királyfi volnék,
 Tudom, Linám szeretne:
 De most, mivel szegényfi
 Vagyok reám se' nézhet. —
 Volnék csak olly negédes,
 Mint égbe nyult fenyőszál,
 Hiszem, Linám kegyelme:
 De most, mivel csepőtét
 Képzek, reám se' pillant. —
 Volnék csak olly madárfi,

Melly a' szabad világban
 Tetszéseként enyelghet,
 Tudom, Linám szeretne :
 De lenge pille lévén,
 Reám se' mer tekintni. —
 Lásdd, én, Linám! akarmi
 Volnék, te érted égnék. —
 Egy érdemem de csak van,
 Mellyért reám tekinthetsz :
 Szegény vagyok, 's örökre
 Szegény fogok maradni;
 Jó szív vagyok, 's örökre
 Az is fogok maradni;
 Pajkos vagyok, 's örökké
 Pajkos fogok maradni;
 Dalos vagyok, 's örökké
 Linát fogom dalolni. —
 Ha ez sem ér kegyelmet,
 Linát fogom siratni,
 'S véglétemig szeretni

TIZEDIK ENYELGÉS.

Más vízzel oltja szomját,
 'S én csak boros pohárban
 Találom enyhülésem'.
 Más a' virág bokornak
 Hallgatja fülmilését
 Dalolni hő szerelmét,
 'S én meg Linám' negédes

Arczán lesem kegyelmem'
 Vonásait simulni.
 Hajh! a' madár' dalára
 Visszhang felel, ha más nem:
 De én leselkedésem
 Nem lát kegyelmes ajkat,
 'S csak hasztalan simolygok,
 Csak hasztalan könnyörgök,
 Ha rám tekint se' mondja:
 „Táguljon aggodalmad!“ —
 Ha így vagy, lemondok
 Rólad, Tokaj' Királya,
 'S bucsut veszek te tőled,
 Linám, kevély leányka.
 Elbujdosom, 's örökre
 A' bort 's Linát zokogva
 Járombe a' harasztot,
 'S a' bort, Linát rebegni
 Tanítom a' szerelmet,
 'S a' bort, Linát szeretni
 Tanítom a' világot.

TIZENEGYEDIK ENYELGÉS.

A' szép tavasz kinyilt már;
 'S keblében a' szerelmes
 Jácint virági rezgnek,
 'S a' még kopasz bokor közt
 Csókokra nyitja ajkát
 A' lány zefirnek Ámor'
 Szemérmetes virága,

A' jó szagot lehellő,
 De, hajh, korán mulandó
 Tavasz hamar szülöttje,
 Az ég remény színébe
 Öltözködött Viola. —
 Linám! neked, ni, hármat
 Mindkét hamar virágból
 Jó pásztorod szakasza;
 De rólok a' szerelmet
 Le csókolá: ne vedd el,
 Mig vissza nem lehell
 Reájok azt kis Amor;
 Vagy tedd magad helyette,
 Ha a' nyilas kis Isten
 Az tenni elmulatná,
 'S vessd vissza nékem. Átok
 Szálljon reám, ha bánom!
 Sőt mérgeden mosolygva
 Lecsókolom meg újra,
 'S hazudva, hogy reájok
 Az elloptott szerelmet
 Most nyögte vissza lelkem,
 Kezedbe nyujtom újra.
 Tépdél! nekem dicsőség
 Lesz hármat ujjaid közt
 Mulnom ki a' világból,
 'S majd Estikét virítom
 Bus cziprusod tövében.

TIZENKETTŐDIK ENYELGÉS.

Mi vagy, tavasz, te! mondd meg,
 Ki csak kies virágot
 Szűlsz a' világ' színére;
 Szerelmeket nem öntesz,
 Látom, Linám szívébe.
 Vagy tán te csak rabolni,
 'S nem adni a' szerelmet,
 Virulszki minden éven?
 Nem! nem! te szent szerelmet
 Lehelsz egész világba,
 'S a' porszem is vigadni
 Indul dicső kegyedből.
 A' szenderült bogárka
 Himes ruhába' lengve
 Fördik szerelmeidben;
 A' Gerliczék viszonzsók
 Közt alszanak honokban,
 'S úgy kelnek a' kelő nap'
 Sugárait dicsérni,
 'S fészkekbe úgy rakodnak
 Az éj nyugalmit élni:
 Sőt a' nap is szerelmes
 Biborba' kel fel és le. —
 Nohát Linám! ne színleld
 Márványnak a' szerelmes
 Leányt dicső Magadban,
 Pillants reám kegyelmet;
 Mert nem hiú szerelmem,
 'S téged' nem egy basalt szült.

TIZENHARMADIK ENYELGÉS.

Hafiz! te a' szerelmet,
 Meg a' vidor borotskát
 Minduntalan hevülve
 Daloltad énekidben. —
 Hafiz! te boldogabb vagy,
 Mint a' kevély Királyok,
 Kik ércz igába vonva
 Sok népeket zsaroltak,
 És végre életökkel
 Örök homályba süllyedt
 Emlékek a' nevökkel.
 De! néked a' leányok
 Most is virágbokrétát
 Tesznek dicső sirodra,
 'S hamvad felett dalolják
 Szerelmed' ömledésit. —
 Gyujts, oh! Linám keblében
 Erántam olly kegyelmet,
 Eránta milly szerelmet
 Gyujtál az én keblemben.

TIZENNEGYEDIK ENYELGÉS.

Mit nyögsz, szegény tilinkó,
 Mig szárnyadon repülhetsz:
 Tán nem találsz magadnak
 Étket, nyomor teremtmény? —

Oh! nézd, ezer gonosz nép
 Szór mindenütt csalétket.
 Menj, menj, repülj Linámhoz,
 Csipdd meg szerelmes ajkát;
 Ott is vagyon csalétek. —
 Nem mégy, hamis, 's nem is nyögsz,
 Hanem szavamra hallgatsz?
 Jól van; tudom, nem az bánt. —
 Tán elhagyott imádott
 Társod, szegény madárka? —
 Hallgatsz? — Talán kiszedték
 Apróidat lakokból? —
 Jajgatsz szegény madárka,
 Elleltem a' bibédet?
 Köszöntve légy te tőlem!
 Szép oktatásod által
 Látom, hogy a' szerelmet
 Megátkozá az anyja,
 Méhébe hogy fogadta.
 De még is, oh! de még is
 Szeretni kell, 's az élet
 Csak a' ravasz szerelmek'
 Hullámverő patakja!
 Menj, menj, repülj Linámhoz,
 Kis nyájodat keressd ott. —
 Nincs nála! mert szelídebb,
 Mint illy gonoszt tehetne.
 De még is elrepülhetsz,
 'S ha rá mosolyg, kinél van, —
 Fészkedbe gyúl a' kis nyáj;
 Nálom van a' rabolt faj!

TIZENÖTÖDIK ENYELGÉS.

„Boldogtalan, ki mindég
 „A' csillagot kívánod
 „Leyonni a' hatalmas
 „Égből saját öledbe,
 „Szűnj meg Linát imádni,
 „Mert a' dicső teremtmény
 „Nem társa a' salaknak.“
 Mit bánom én? de őtet
 Imádni nem szűnik meg
 Lelkem, mig e' göröngybe
 Burkolva járja utját.
 Mit bánom én? Ha meg vet,
 Azért az én Linámat
 Mig élek, úgy becsülöm,
 Mint ön magam valóját;
 'S minden betűmmel áldott
 Nevét kívánom írni,
 'S minden szavammal őtet
 Kívánom idvezelni;
 'S mindenben, a' mi szépet,
 Jót látok, őt imádom.
 Oh! százszor és ezerszer
 Boldog vagyok, ha tőlem
 E' kertikét fogadja.
 Ha elveszed, kegyes nő!
 Ujat teszek nyomodba
 Jövő tavasz' virultán:
 Ha megveted, poromból
 Mind Estikék fakadnak,
 'S mind csak feléd hajolnak.

 Lencsés Antal.

VÁNDOR SZELLEM.

R E G E.

A' hűs alkony már teríti
Barna tollu szárnyait,
'S azt csak a' kelt hold deríti,
Küldve lágy sugárait
Lassu szellet suttog ott a'
Fák' homályos ernyein,
'S a' füzes tó szélein
Hadjait játszva hajtogatja.

Jőj szelíd Lenkám, tenéked
Egy regét éneklek-el,
Hogy szemes légy most, hogy éked
Liliom gyanánt fesel.
Mert a' balsors, mint borúlat,
Összegyűl váratlanúl
És ha vigyázatlanúl
Lépsz, lerobban, elsodorhat.

Nézzd ama' tót, mellynek a' hold
Fénye rezg híg tükörén,
Partját illy zordnak ne gondold
Voltnak a' múlt száz' körén:

Egy Gróf büszke vára üle
Még az ős időben ott,
Benne 's rajta fény lakott,
Ime melly már romba dűle.

Ott egy termet, barna főjét
Melly oriásként emeli,
Törzsök, nyárfa volt, tetőjét
Égbe-ölő és deli:
Ekor nyílt a' menny 's leforrott
Dörgve a' sujtó tűz-ár,
'S a' lombjával büszke nyár
Reccsent és a' mélybe omlott,

Miglen állt az, hűvös árnya
Gyakran egy ifjút fedett,
Kit víg kedve' lepke szárnya
Vígalom közt éltetett:
A' Grófnak volt ez magzatja,
Fejlő arczu és korú,
Nyílt keblű mennyként, ború
Hogyha boltját nem borítja.

Atyja őt gonddal ne elte
Kerte' bájvirágaként,
Lelke mindig benne lelte
Kedvét és a' szép remént.
Mert embertársait ölelte,
Jó, szelid 's szemérmes volt,
Mint a' tiszta éji hold
'S soknak használt ifjú élte.

Hogy ha olykor a' magányak
Néma csöndje úntatá,

Itt pihent, 's a' csattogánynak
 Hangja elmulattatá,
 'S víg lett. Élte akként folya,
 Mint üveg habú kis ér,
 Melly a' völgy' virágít 's tér
 Gyöngé füveit locsolja, —

Hajh de egy bus síri lélek,
 Kit míg testét élteté
 Vári tornyok környelének,
 E' nyugtát szélyt kergeté.
 Hajdan az mint hajnal olly volt,
 De szerelmét átkozá
 Atyja, 's ez vesztét hozá,
 'S tört virágként szörnyen elholt.

Ám de a' sír' néma éje, —
 Hol megáll a' könnypatak
 'S a' nyomorgók' szenvedélye
 Csöndre tér, mint forgatag, —
 Őt nyugotni nem tudhatta,
 Feljárt nyögni kínait
 'S Szánni átkolt lángjait,
 Míg a' sors enyhét nem adta. —

Egykor űl az ifjú itten
 Édelg gondolatjain,
 Est volt, 's ím elébbe libben
 Lágý lebelnek szárnyain
 Egy szűz, könnyű mint a' szellet,
 Sűgár égi termete,
 Arczát hófátyol fedte
 Melly liliom-szinnel fehérlett.

Rózsa-fűzér volt kezében

Hervadt rózsákból fűzöt,

'S gyöngy könyár rezgett szemében,

Mellyt rózsákra öntözött:

Majd azt a' bokorra tette,

'S karját szétterjengeté,

Majd viszont azt fölvevé,

'S elmerülve tépegette.

És sírt, és halk jajt nyögelt,

Mintha kripta' boltjain

Átröpül az éji szellet,

'S nyögdel annak holtjain:

Fátyolán át égre néz-fel

Még most, 's majd mint sóhajtát,

Mellyt titkos kín szalajtat,

Lassu zúgás közt suhant-el.

Néz az ifju, 's rémületnek

Száll szívébe jégfagya,

Szemsugári megmerednek,

Mint kit élte elhagya;

Nincs de már kit néz: „Mi lélek

Játszik itt? nem képzet ez:

Ah szívem, mért révedez?”

Ajki illy szót tördelének.

„E' tünet tehát mi vala?

Majd ujonnan így kiált —

Nemde menny' legszebb angyala,

A' ki most a' földre szállt? —

Hát de köny miért szemében? — —

Ah fejem fölgyúlt fejem! —

Hol találom enyhelyem? “

Illy vhiar zugott szívében.

'S hajh ! kifordúlt nyugta néki ,
 Víg szeszélyi tűntenek ,
 Nem rég bájoló vidéki
 Szépek lenni szűntenek.

Minden napra virradóra
 Benn' dühösb láng lobbogott ,
 'S gyors ütéssel dobogott
 Szíve mint meg indúlt óra.

A' szokott helyt csak szerette ,
 'S hol látá a' tünetet ,
 Ott magát földhöz vetette ,
 'S mindent csókkal illetett.
 És ha vissza tért arczának
 Rózsa-éki hulltanak ,
 'S mellyek még virultanak
 Hervadozni indulának.

Látva gyermekét epedni
 Atyja rázza bús fejét ,
 Szíve csak nem kezd repedni ,
 'S nem találja nyughelyét.
 De az ifjú lángja nem hül ,
 Bágyadoz miként virág.
 Mellyt belől önférge rág ,
 'S rá újítva szél nem lendül.

Egyszer ismét felmutatta
 Éjnek néma vándora
 Újult szarvát napnyugatra ,
 'S itt hult könyje zápora.
 'S íme gyászdal jó fülébe
 Szívrepesztő szárnyakon ,
 Es azon pillantaton
 A' tünet suhant elébe.

„Csillagok' dicső szülötte,
 Kit neveltek angyalok! —
 Így lerogyva esd előtte —
 Szánj 's szeress, értted halok!“
 „Meghalsz ifjú?“ mond a' szűz lyán,
 Olly hangon minőt a' lant
 Ád, ha húrja elpattant
 A' mély csendet fölvirrasztván.

„Meghalsz? ah enyim vagy úgy, 's én
 A' tiéd, egyek vagyunk.
 Jőj a' hold' félig hételtén,
 'S lakhelyemhe utazunk.
 Megszünend már könnyem' árja
 És te bírhatasz engemet.
 Mert megadtad csöndemet.“
 Szólt 's eltűnt mint könnyü pára.

Forga a' hold 's félig sárga
 Arcczal néze már le le.
 Itt van melly után sovárga
 A' bus ifju' kebele
 És borongó gond' 's reménnyel
 Indul útnak titkon ő,
 'S már elér, de kinja nő,
 'S lelke vív sok képzeménnyel.

Szél riad-föl itt 's csapongva
 Szórja a' nyár lombjait,
 Vár az ifju és szorongva
 Álmodozza álmait.
 Zajdul a' tó, zúgva csapnak
 Parthoz zúzott habjai,
 Benne is vad lángjai
 Illy zugók az indulatnak.

Reng az ifju most egy össze
 Sűrűdött köd lengve rá,
 'S a' várt abból szóla: „Jösz-e
 Velem? “ és átkulcsolá.
 „Mégyek e' kebel' tüzének
 Hőn imádott angyala! “
 Borzadozva szolt vala
 'S némán össz'-ölelkezének.

Szálltak bércz fölött 's vizeknek
 Árkin által mint a' szél;
 És vihar zúg 's fák recsegnek
 Lenn ez útjok' menténél
 'S a' sötét éjjél mikorra
 Elteríti szárnyait
 'S hinti rémes álmaít
 Szálltanak-le síromra
 „Itt, e' sír lakom ' poromnak
 Itt lesz édes nyugta már.
 Nem fáj, e' kövek ha nyomnak
 Szállj-le, híved karja vár.“
 Szól 's lesúlyed. Megrendüle
 Most az ifju 's sárga szín
 Terjed arczvonásain,
 'S halva a' sírhantra dűle.

S z. D.

S I S A K.

Rege a' magyar őskorból.

1.

Csendes éj volt, 's hogy a' teljes
 Hold' mosolygó világa,
 Gyász honából a' fenyvesek'
 Ormaira felhága,
 Dicsőbb fénnel ragyogának —
 Mint mikoron még magok
 Világoltak mély éjjükben —
 A' millió csillagok.

2.

A' természet vidám vala
 Halgatag és zajtalan
 Mint mikor várt sírhalmára
 Talál egy boldogtalan.
 Nem hullámozott a' mértföldes
 Tó, mellyben az ott belé
 Nyúlt Sisakvár fala magát
 Kevélykedve nézdelé.

3.

Hajdan, — mig a' magyar nemzet
 Vitéz vala 's harczban élt.
 Sisakvára fény 's pompában
 Száz más várral nem cserélt;
 De az idő lejárván már
 Jobb korának éveit,
 Eltemette dicsősége'
 Minden javát 's szépeit.

4.

Most szomorú és kietlen
 Mint a' holtak' hazája,
 A' hold csak szánakozó
 Világot vet reája;
 'S melly hajdan a' vitézségnek
 'S szerelemnek fészke vólt,
 Most múlt korát vissza síró
 Omladozott túskebólt. —

5.

Thurzó Miksa — a' rég híres
 Thurzók' egyik fiának.
 Örököse jószágiban —
 Nem lelkében, atyjának;
 Thurzó Miksa adott egykor
 Ott parancsot, de setét
 Bünnel végzé még csak harmincz
 Évre terjedt életét.

6.

Éve múlt még — hogy Andrásnak —
 Sajnálható kimúlta
 Után — vérét Lajos király
 Fegyverrel megboszsziulta.
 Hunniának erőteljes
 Hősi oda robogtak,
 Merre harczok' lángfuvalmán
 A' vérzászlók lobogtak.

7.

Thurzó ekkor — felszóllítván
 A' csatakürt — szívének
 Fájdalmával kiszakúla
 Karjaiból hívének;

De még egyszer és utószor
Kiterjesztvén karjait ,
Kedves ifjú szép nejéhez
Így intézte szavait :

8.

„Isten veled édes Pirkám! *Pirkám!*
A' haza' szent szava hív ,
Mellyre élni és halni kész
Minden magyar , minden hív!
De — ne rettegj , a' nagy Isten
Gondot visel éltedre ,
'S majd nem soká győzelmesen
Szoríthatlak szívemre.”

9.

„Addig az ég' végzetében
Sorsom bár mint fordúljon,
Én utánnam és érettem
Egy könnyed se' csordúljon
Csak te leszel szeretettje
Addig árva szívemnek ,
Csak te leszel imádottja
Addig árva lelkemnek“!

10.

„Legyen gondod életedre!
Mert bár szíved' szeretem ,
De szépséged szint' azonkép'
Édesíti életem”.
Ne félts engem' más karjától —
Az egy szívhez tapadt szív
Nem hajlik el bívtelenül —
Csak egy szívhez lehet hív“!

11.

„Igazságért vívó kardom’
 Megáldja én Istenem ,
 ’S nem sokára látlak ismét
 Téged’ édes — mindenem !
 Légy szerencsés ! de — maradj hív !
 E’ legyen a’ nyereség :
 Mellyet kihúlt vérem szerez —
 Isten hozzád feleség !“ —

12.

Egymás karján, egymás ajkán
 Így esküdték hitöket,
 Hogy megtartják az oltárnál
 Fogadott hívségüket.
 Végre hosszú ezer csókok
 Után mérges lovára
 Felült Miksa, ’s elszáguldott
 Buda felé — útjára.

13.

Pirka — szíve’ fájdalmában
 Felfogadta: hogy férje’
 Megjöttéig gyászol, bűjtöl,
 Életét bár mi érje.
 A’ világtól elszakadott,
 Melly néki olly kedves volt,
 ’S Bernát páter is mondá: hogy
 A’ világra nézve — holt !

14

Bernát páter a’ Sisaki
 Erdőben mint remete
 Becsültelett mindenektől,
 Mert jámbor volt élete.

Thurzó urnak és nejének
Mindig kedves embere
Vala, míg az olaszföldre
Nem tört Miksa' fegyvere.

15.

De Thurzónak fegyverneke —
Ki gazemberségében,
Ördög gyanánt nézte a' jó
Öszt istenességében,
Kivált ha őt' pirongatta, —
Dolgát oda intézte,
Hogy előlje, 's már ekkoron
Mint veszettet — úgy nézte.

16.

De a' jobbnál jobbat várta, —
Mellyben nem is csalódott,
Mert urának sorsához most
Közelebbre csatlódott.
Már az olaszhonban voltak
Lajossal, 's a' két szentek'
Martirföldén Gróf Laccynál
Mulattak és pihentek.

17.

Itt volt első szerencséje —
Hogy szívéből óhajtott
Cselével, urának egy nagy
Dolgot végre jól hajtott;
Gonosz lévén indulatja,
Gonosz vala élete,
'S illy kezek közt elveszhetett
Több is, mint egy remete.

18.

Mig jó Pirka Sisakvárott
Búban tölté napjait,

Addig Thurzó kéjben úszott,
 'S teli tölté vágyait;
 Harczjátékok 's mulattságok
 Közt felejtve mindenét,
 Ott találta — hajh! a' szűz rény'
 Pirúltára — édenét!

19.

Gróf Laccynak mennyel teljes
 Szív bájoló leánya
 Lisabella — akkorában
 Az olaszföld' bálványa —
 Kegymosolygó szemre vette
 A' magyarhon' hős fiát,
 Thurzót, 's attya rá örömmel
 Kiáltotta hogy: „*fiat!*“

20.

Miksa ekkor és ezentúl
 Az olaszlyány' rabja volt.
 'S Pirka néki — úgy érzette —
 Végkép — örökre kiholt;
 Ezzel élni ezzel halni
 Nem lehetett nékie. —
 Ezer halál, vagy az olasz
 Lyányévá kell lennie!

21.

Most Pirkának minden bája
 Elenyészvén előtte,
 Élte' sorsát Lisabella'
 Szerelméhez úgy szötte:
 Hogy sóhajtó neje' szíve
 Elszakúljon alatta,
 Vagy közelebb legyen sírhoz
 Ha célját meghaladta:

22.

„Orbán! — így szólt kezerázva
Gyilkos fegyvernekéhez —
Ki, hasonló vólt a' kényen
Forgatható tekéhez, —
Orbán! te már ösmérsz engem', —
Díjjadról ne legyen szó, —
Nőmért, mire haza érek
Kongjon már a' harangszó!“

23.

„De ne tudjon senki semmit,
Hogy' s miként történhetett?
Okos légy ha leszakasztod
A' már megúnt életet.“ —
„De gondolom — inígy szólla
Most a' gonosz fegyvernek, —
Hogy utunkból elkell tűnni
Ama' szemes páternek?“

24.

„Ha különben nem lehetne
Legyen! — felel Thurzó úr —
Az ő titkos tudományja
Elöttem is szemet szúr;
A' tort még ma ellakhatjuk
Csak jól vigyázz magadra,
'S holnap korán hajnal éjben
Haza felé — utadra!“ —

25.

Elment Orbán, el, iszonyú
Szándék forgott agyában,
Mellyre a' zord pokol is fel
Háborodott magában;

'S így míg Thurzó, örömének
Legszebb virágit tépte,
Orbán addig már a' kedves
Hon' határit átlépte.

26.

Lement a' nap, mikor Orbán
Sisak' magas falait
Meglátta és meghallotta
Az estharang' hangjait;
A' kápolna körül lévő
Erdő felé sietve,
Gondolván hogy nem sokára
Lenyugszik a' remete.

27.

Bernát, a' jó 's tisztes öreg
Elvégezvén munkáját
'S bemutatván Istenének
Tiszta lelki háláját,
Nem rettegven, nem érezvén
Belső vádat magában
Csendes szívvel szenderült el
Vándor koporsójában.

28.

Terhes felhők úsztak által
Most az ég' nagy tengerén,
'S morgolódni kezdettek a'
Pokol' zsoldos emberén;
De Orbánt ez nem zavarta —
Bernát páter' fejénél
Állott immár 's a' villogó
Aczél gyilkos kezénél.

29.

Szemmeredve nézett az ősz
Alvóra és felemelt

Karja megállt, nem törheté
 Által még a' szent kebelt ;
 Újra készült 's a' fekete
 Ég villáma megmordúlt —
 Hah! — és az ártatlanságnak
 Tiszta vére kicsordúlt !

30.

Megrázkódott ekkor Orbán,
 Alatta és felette
 Rengő ég 's föld háborgása
 Vakká siketté tette ;
 A' toronyból tizenkétszer
 Borzasztóan kiálta
 Átkot rá a' halálmadár, —
 Csikorgott, de — kiállta.

31.

A' megtörtént gyilkosságnak
 Hogy látói legyenek,
 'S rólla a' nagy bíró előtt
 Bizonyoságot tegyenek
 Minden álló és bujdosó
 Csillagok, — a' felleget
 Dél' fuvalma elszéleszté —
 'S kiderité az eget.

32.

Kelet felől az alföldnek
 Éjbe borúlt gyászöve
 Felett a' rézveres nagy hold
 Már ez alatt feljőve,
 'S a' vidék' bús homályjába
 Vissza tért a' nyugalom,
 'S minden úgy tűnt fel, mint a' rég
 Látott kedves sírhalom. —

33.

Orbán' karja meredt vólt még —
 Borzadt egész testében,
 'S betöltni a' vétek pohárt
 Tovább ment az estében.
 Már távolról szemébe tünt
 A' vártorony' érczfoka,
 És megállott — és tovább ment
 Vért izzadott homloka.

34.

Nem meszsze az út mentében
 Szende lámpafény lövelt
 Elejébe, 's Orbán' lelke
 Megdöbbene és figyelt.
 Ekkor édes szelídséggel
 Zengni kezdett az ének
 Melly szentséges szavaival
 Tör vólt Orbán' lelkének.

35.

Tovább ballag 's haja borzad —
 Villogó szemet mereszt,
 Midőn látja, hogy előtte
 Áll a' magas kökereszt.
 A' már jól felemelkedett
 Hold mostan felderíti
 Az esthomályt 's Orbán' szívét
 Új örvénybe meríti.

36.

Egy fiatal - de bútépett —
 Aszszony imádkozott a'
 Kereszt előtt 's halk szavait
 A' csend vissza hangzotta;

Orbán lelke megtörődött —
De a' szegény teremtetést
Megösmérvén hogy Pirka ő —
Kirántá a' gyilokkést.

37.

Mint orfarkas az ártatlan
Báránkának vérére,
Úgy szomjúzott Orbán szíve
Aszszonyának éltére, —
Halkal - oda lopakodott
Hogy reá se' nézhessen,
Midőn Pirka így könyörgött
Mondhatatlan édesen:

38.

„Menynek földnek véghetetlen
Kegyelmű nagy Istene!
Kivel te vagy és angyalod,
Ki lesz annak ellene?
Táplálj engem' e' reménnyel!
Úgy nem érek háborút
'S panasz nélkül hordozhatom
E' tövises koszorút!“

39.

A' viszhang még ez' utósó
Szóra is alig felelt,
Mikor Orbán, aszszonyára
Életoltó kést emelt, —
De meg vissza tántorodott,
A' föld rengett alatta,
Midőn Pirka, könyörgését
Előtte így folytatta.

40.

Én Istenem! engedd nekem
Olly jóságod' érzésem

Hogy azokat tedd boldoggá,
 A' kik törnek ellenem!
 Hagyd: láthassam minél előbb
 Rég siratott férjemet.
 'S Orbánt is jó fegyvernekét,
 Ki őt védi — éltemet!"

41.

Villogott már az orfegyver
 Orbán rideg kezében
 'S most egyszerre köszoborá
 Fagyott egész testében;
 Elejté a' gyilkos aczélt,
 Rezgett mint falevelke,
 Mert faleje közelített
 Bernát páter rémlelke.

42.

„Jajh aszszonyom! bűnös vagyok,
 Thurzó vett rá engemet, —
 Bernátot is én ültem meg —
 Szabadítsd-meg lelkemet!
 Így kiáltott Orbán, és a'
 Megretent nő' lábához
 Térdre húlván kérő csókra
 Vonta kezét ajkához.

43.

Nem lélek jött hanem maga
 Bernát a' jó remete,
 Kit gonoszság' és árulás'
 Karja meg nem ölhet;
 Minthogy Orbán' félelmében
 Rezgő karja nem talált,
 Most a' várba szándékozott
 Elkerülni a' halált.

44.

Orbán itt a' remetének
Lábaihoz borúla
'S igérvén hogy mindent kivall —
Bocsánatot koldúla.
Iszonyodva nézték őt a'
Megrémült hölgy 's remete,
Kinek már a' sir szélén volt
Kegyes jámbor élete.

45.

Orbán maga felfogadta
Hogy Thurzót megboszszerűlni
A' Romháti apát-urhoz
Elmegy 's megfog javúlni.
Meg is vallott mindeneket
'S számára a' bocsánat
Kész vala, csak mentse őtet
Türelmes bűnbánat.

46.

Most leghívebb szolgálja lett
Thurzónénak, és büne
'S kártéte' ki pótolásán
Igyekezni nem szűne;
Bernáttal ő iratott fel
Gróf Laccyhoz levelet,
Mellyre Thurzó' örömegén
Beborúlt a' kikelet.

47.

Már második hónapja telt
Hogy Thurzó úr untalan
Várakozott gróf Laccinál
Orbánra — de hasztalan!

Sőt mikor a' magyar földön
 Ősz váltá fel a' nyarat,
 Néki is betöltötték az
 Ostorozó poharat.

48.

Fogcsikorgva 's mérgesülve
 Tépte a' düh kebelét
 Mikor Laccy' kezeiben
 Láttá Orbán' levelét;
 Boszszúállás' ürügyével
 Rendelé az indulást,
 De titkon — hajh! titkon hozta
 Kebelében a' — dülást!

49.

Minél jobban közeledett,
 Annál inkább háborgott,
 Szégyen 's boszszú' örvényében
 Merengett és csikorgott.
 'S nem sokára — hogy meglátta
 A' felejtett ősi hont,
 Rettenetes szándéka már
 Kebelében megfogont.

50.

Halottaknak estvéjére —
 Csend vala a' határba, —
 Midőn Thurzó, lovásszával
 Megérkezett a' várba
 Csak az öreg porkoláb vólt
 Otthon 's néhány legények,
 Többiek a' temetőbe.
 Imádkozni menének.

51.

Búsan kongtak a' harangok
 A' kápolna tornyában,

Hol különben csendesség volt
 A' halottak honjában.
 Kiki sajnált övéinek
 Keresztjére kötözé
 Gyászfátyolát 's emlékeit
 Könyeivel öntözé.

52

Pirka is — mert távol vala
 Szülőinek sírjától,
 Itt kért nekik nyugodalmat
 Az enyészet urától,
 Midőn méttse' világánál
 A' kápolna tájéka
 Felől látja, hogy feléje
 Közelg Thurzó árnyéka.

53.

Felsikoltva gyilkost kiált,
 Hogy agya is zúg belé,
 'S szaladásnak veszi útját
 A' sisaki hércz felé.
 Thurzó maga — nem árnyéka —
 Gyilkot tarva jobbjobban.
 Most sebessebb lépésekkel
 Halad neje nyomában.

54.

Orbán hallván a' sikoltást,
 Vándorlása útjára
 Készült bottal ottan termet,
 'S rá ösmérvén urára,
 Szirttről szirtre, nyomról nyomra
 Követi a' hegyfokon
 Általnyúló 's ingadozó
 Tüskelepte romokon.

55.

Itten Thurzó, nejét szerte
 Bomlott haja fürtjébe?
 Megragadván leakarta
 A' völgy szörnyű mélyébe
 Gyilkos kézzel taszítani, —
 De az őrző Istenség
 Nem engedte, hogy czélt érjen
 E' nagy istentelenség.

56.

Ugyan azon pillantásban
 Aszszonyának jajjait
 Hallván Orbán, megragadá
 Thurzó erős karjait;
 Ki meg látván 's megösmérvén
 Orbánt itt a' remete
 Czondrában, még nagyobb lángot
 Kapott bosszús érzete.

57.

„Vessz áruló!“ így ordított
 Thurzó, és a' kezébe'
 Lévo gyilkot markolatig
 Döfte Orbán' szívébe.
 „Vessz hát te is!“ Orbán imigy
 Szólt 's Thurzóra rohana,
 Egyet fordúlt — 's véle együtt
 A' melységbe zuhana! —

58.

E' halottak ünnepének
 Börzasztó véréjjében
 Ott állt Pirka égre emelt
 Kézzel a' hegy' szirtjében;
 Látta miként büntetett
 Istenének haragja,
 'S azt imádva — véle soká
 Sírt a' holtak' harangja.

KAPUY KÁROLY.

JÁTEKSZÍNI KIVONAT.

A' Játékszínnek mindég heves kedvellője voltam, a' szomorút szerettem, mert létünk hasonmása; az élet, és indulatok zajjával vivnak mindenikben, 's mindeniknek sír a' vége. A' vigat, mert édes feszített figyelem közt vezet az oltárig két egymást boldogítót öszvekötni; kár hogy itt legördül a' lepel, és irigyen rejti-el — tudják e, akarják e, a' boldogításra nyert édes just használni, 's nem bitangolva van e itt is, mint sokszor nagyobb társán az életen, ez egyszer nyiló, egyszer használható, egyszer boldogítható földi életen. Szerettem az énekest is, jó ezen néha a' földön felyül emelkedve repülni, tisztán mint a' chemicus salakjától az aranyat, választja ezt szívünkbe kétfelé az égit, és földit; 's ha csak pillantatokig is álmodni hágy szebb valót. Itt a' vitézit is szerettem; mert nem foly benne vér, 's újra vitézkedésére számolhatok az elesett hősnek, újra örülhetek ezereket boldogító hódításainak. újra sirhatok milliók életéért áldozott hős halálán, 's nem olly végetlen merengéssel, e' másolatján azon originálnak, kik csak egy élettel birtak, 's ezt is polgártársaiknak áldozták. Illy pontokból tekintvén a' játékszínt egy itt eljáztottnak kivonatját nem tartom érdeketlennek sorokba foglalni, bár sokad magammal voltam ennek nézője. De nem édesen esik e? a' mindent vissza varázsló emléke gyermekkorunkat még egyszer lejáztani, ifjúságunkat még egyszer ált álmodni, — ennek alakzatit tettekké érlelő nyár gyümölcsét még egyszer izlelni, pompát keveset; de nyugalmat sokat hozó őszén még egyszer pihenni. Édesék ezek, 's a' multból méhként mézet hordó emlék menti csak meg a' feledés fátyola alatt semmivé lételtől, nekünk még egy életet alkatni a' leéletből, még egyszer sirnunk szét reppent

babjain multunknak, (ez is édes) még egyszer örülnünk fellelt rokonunk keblén, még egyszer pihennünk forró mejjén, — 's ez édes ön tsalás, ez édes játéka az emléeknek; a' havazó tél zuzzát tavaszunk virágivá varázsolja; melynek illatja akkor tette izgatott, most nyugalmat lehel, még örök pihenésre átrenget, melynek álmát földi lény nem fejtegetheti: Sokszor vélünk temettetik ez édes rengető, ritkán kívül marad egy tiszta rokon kebelbe, 's itt számunkra viszont egy élet foly le, 's a' t. Így akarom még egyszer soraimmal vissza varázsolni magamnak, 's másoknak, a' tőlem kedvelt játék darabot; még egyszer leélni, leéletni azon édes keserűn telt órákat melyet ez elreпитett; illyeket vissza reppentni nem érdeketlen.

A' játék nevét többnyire elszoktam felejteni, az abba lelt fő vonásokat körmölöm csak emlékem kifeszített vásznára, mellyet képzeletem magányomba egészíti ki, néha szebbre, sokszor olyanra sem mint az eredeti, csak úgy tesz, mint a' kontárok tehetnek. A' képzelődők czéhébe semmi vándor leveleim, semmi classificációim bé nem iktathattak, semmi ajánló leveleim; az utolsóra most már nem is sokat hajtanak, mint egy kaptára szabottakat, mint hamis váltókat, (mert egyik hamisabb mint a' másik) megvetve mosolyogják le a' hatalmas pártfogók. Nekem is illy levelek voltak akadályaim a' czéhbe jutásra, 's még csak levelező, vagy tiszteletbeli, annyival inkább rendes tag sem lehettem, még tovább tehetek lépést csak mint mellék rendetlen, vagy jobban mondva rendkívüli létezek. Így ha nem olly rendesek etsetem idomzati, nem én vagyok azok, hanem azok, kik kitagadtak a' czéhből, 's azon jus követeléséből hogy azok tartassanak vaknak, kik vásznam bemázoltnak látják, ne én tartassak mázolóknak. De így mint szegény kontár munkára, minden igaz ítéletét mondja, nem rettegve a' czéh társak kiál-

tozásitól. Illy készülletekkel kezdek soraim elein ígért játék darab kivonatja festéséhez, neve hiányával, melyet feledésem magával ragadt setét honába. Nem is multhatatlan szükség a' munka elébe név. Hány olvasó érzi viszont azt mit az író érzett? hány magyarázza a' munka foglalatját úgy mint szegény házatol telik, 's a' foglalat változásával, természetesen nevének is változni kell, így besokszor a' feláldozott szív helyett, feláldozott kenyér, a' hűség oltára helyett (melly egekig verdesi lángjait élelmet hurczolni onnan magának,) csak hűség tűzhelye lesz, reggeli homályt üző aurora helyett, minden szépet, világost takaró homályt hozó estveli 's a' t. Így az író legjobb ha sorokat ír, 's azok foglalatjának nevet adni az olvasó szűk, vagy bő erszényére bizza. Illy gondolatom léven a' munkák neve változtatásáról könnyen felejttem mindenikét, így tüne semmiségbe ezen festendő játéké is, mellyhez mint kontár olly nehezen fogok, 's fecsegéseimmal akarom ennek nézőit elvakítani. Elég az hozzá a' lepel felgördült, ha legördül, tán fel is gördül, 's az általa fedezettek láthatók lettek; valami lassú zúgás hallaték, és porfelleg takaró előlem mit a' felgördült láthatóvá akart tenni. Sok hozzá nem értők jövendőnek nevezék a' porfelleget; én lemosolygám őket, végre ez is elgörgött ha jövendő elszált ha porfelleg, volt, és láthatók lettek az alakok. Egy haldokló, 's egy élni kezdő kor küzde egymással, ennek moráját fedé a' jövendőnek nevezett por, az első visszavonulást fuvatott, 's a' jövendő fátyola fel a' múlté legörgött, 's elrejté tőlünk sirját, mellynek hantjain kezdé élni az idő újszülöttje. Egy hős ált elé most, hármas halmon, négy folyam közt lobogó zászlójával, egy hős magasra tömött mejjel sokan gyapatnak állíták mi mejjét magasra duzzasztá, én lemosolygám szokásom szerint ezeket, 's egy Nemzetért dobogó szívet lele kurkászó szemem

gyapat helyett a' színész dolmánya alatt, melly gazdagon aranyos pánczéltól, és feje ilyen sisaktól tündöklött. Mint világ Ura rettenhetetlenül állt, egy szava, egy csapása, és sok sok vér ezreket tett szolgálivá; de leoldozva ezek lánczait embereknek, és fiainak üté fel kardjával. Többi fiaival egy tálból éteté, egy just engede azon feltétellel, hogy neki nyelveket áldozzák fel, sziveket pedig a' szabadság nagy rétjén ön, 's testvéreik számára boldogságot aratni tartsák meg, 's hintsenek itt magot, mellynek csirája századokra terjedő ágakat, és virágokat hozzon; a' szeretet légyen a' mag, a' tőle ajándékozott szabadság lesz a' tér, melly ezt buján fogja nevelni. Ezek fogadást tettek hódítójuk előtt, megtarták e' vagy nem nem tudatik, a' kortina legörgött.

Századok teltek el, sok vér, sok élet lefolyt, sok nagy tett elhangzott, sok kicsinynek bókoltatott, sok tévelygett, kevés tiszta czélja felé oriás akadályaival küzdve lassan, de rendületlen haladt. Ezt álmodtam míg a' kortina ismét felgördült, mert estve volt, nem esuda hogy Morfeus sátort ütött szemem héjára. A' sok kard csörgés rezzente fel álmomból, 's im az aranyos vitéz ismét megjelent, mássa az előbbi felvonásba lévőnek, még sem az, csak némelly körülem ülő multba, jövőbe messze látó üvegű, csak jelenbe vak asszony-ságok világosítanak meg, hogy ez ama' hódítónak unokája, 's ez kardjával békes nyugalmat szerezni egy nagy testnek, mellyet nemzetnek neveznek sokan, szívével ennek édes élésére malasztot árasztani teremtetett. Eredete, és neve titkos az általa boldog test előtt; minthogy szinte mint az emberek, álmira pihenéskor hunni szokta életet lehelő szemeit, 's inkább csak hunyogatni, egy nemzet boldogsága függvén ennek pillantásitól, csak hunyogatva szendergett, mindég lesve szíven fekvő gyermeke sorsát, ezen hunyogatásról melly,

legszebb éke volt, Hunyady-nak nevezték szívvel hozzá lánczoltjai. A' legszebb koszorút vivta ki ez aranyos vitéz, a' lepel legörgéséig, nemzetének, magának, hosszú életet, és hunyogatását, örök hunyássá változtatá egy ellengett szél, melly zefirként ringatá a' fáradtat, és pihenést nyujta emberinél több lelket hordott testének, de tetteit egyik bátyja szárnyaira, egy hatalmas trombitás szélre köté, 's ez a' földet, és jövődőt bejárá vele, példával buzdítani sok nem érdemes unokáit, kiknek buzdult e rá szivek, emelkedett e melegen keblök, ismét nem tudom, a' kárpit, kárpitnak nevezhetem; mert elrejté előlünk mit kár volt elrejtteni, legördült.

Isméti felemelkedése egy virágzó tájt nyitá andalgó lelkemnek, 's én festői tüzemtől ragadtatva, felejtve színházba létemet, hangosan kérdém, kitsoda mind e' virágok ápolója; de a' kertész előlépte, magas lelkes Ifjú elvoná nagy öröömre rólam a' rám bámuló publikum figyelmét, kik már gondolatjokba szobát üritének szent Márknál számomra. Megjelen a' magas ifjú, 's lelkem magához ragadva járdalt vele munkája nagy térén. Sok virág nyílt itt, melyekre örök nyárt derite meleg keble, annak heve egyet sem fonyasztva el, a' lankadtakat részvevő szive öntöze, és újulást alkota, hol halált hitt a' kitsiny hitű. Félénken kérdezém bokorról bokorra mint rossz füvész, egyik kertész bojtártól a' virágok neveit, 's ez csak nem mindnek orvosi hasznával magyarázta nevét, 's a' mi különösb, lelket orvoslókka. Egyik kehelyből a' tudományok fejlének, melyek nem csak életet lehellének; hanem annak illatot, édes, és nem kábító illatot. Nyílt a' béke virága, de melyet sokszor tapodni igyekeztek az irigy szomszédok, és nem szomszédok, csak e' gondos kertész volt elég hatalmas, ezeknek oltalmazására, ápolására. Mosolyogva nyílt az égő szerelem, vihartól lobogó, de békétlengő zászlója alatt, 's számára örök életet hordani kék keblébe esküve a' nefejlets

ez módí virággá vált akkor. Kinek egy arasznyi földje volt ezzel ülteté be, ki ezzel se birt, birt egy szabad szívvvel, melybe búján nő e' plánta, 's beh sokszor orvosolja az elhervadt-jelenen epedőt, ennek virítása; be édesen vissza mosolyogja ez, csak vágyba-melyek édes álmokba rengettek le, szétoszló vágyakba telt, — 's tzelt nem lelt multunkat; vissza vezet az ot eltűnt kedves képekre. Illy virág sok nyílt e' nagy kertész kertjébe, mind számára hordá hű kék színét, mind hozzá vezeté a' nagy tettei tsudálásába andalgót. Ebből szakaszték egyet, keblembé számára virítani, én bohó! ismét képzeletem zavarába süllyedék, minden oldalmon ki tör a' kontár képzelődő, 's törvény igát nem esmerő zabolátlan képzeletim, a' szin házban elő varázslott multat valón végig életék velem. Sokszor elszántottak, elborozdoltak e' jó kertész ditsőn épült kertjéből, de az akadályok csak nagyobbra edzeni nagyságát áltak rémíthetetlen lelke elébe, 's a' gátakat lelkesen leküzdve, minden diadalma virítóbbá, és terjedettebbé tette ezt. Búján nőtt itta' művészet lelki, — 'sa' mester-ség testi-orvos füve; melynek olykor olykor megtekintése jutalom, és aratás volt, tiszta magot hintett lelkének. édesen izlelé ennek gyümöltseit; még is gyümölts nyujta halált, — nem soká, — de sokat élt keblének, de ezt nem az ő, csak életet osztó keze ápolá, — nem, nem az ő gyermekeié. — A' le, és felgörgő, ismét legörgött, a' szép kertet melytől vérző szívvvel szakadtam el, eltakarta, el vele az én kedves benne megkedvelt madaramat, melyet soká bámultam, csak nem madári tehetsége felett való tetteiért. Elkezdett fűtyölni, 's édes hangja a' virágok keblét kitárta, előtte nem volt titok, keblét nem emészté gyanú, bizodalom fonta a' kötelet, mely e' kert virágzó lakosaihoz köté, biztosan repkedett egyik ágról a' másokra, tudván ennek alatta ingása jádзи érzelmekbe szenderíti, nem tsal-

fa letöréssel fenyegeti, minden leggyengébb ágon biztos nyughelyet hitt, 's e' hite emelte őt minden madár társai fölébe, ez, hangjaival tiszta mejjének viszonti hangokra lelvi. Tsudálva kérdém e' madárka nevét, az engem vezető kertész bojtártól midőn a' szomszéd kertbe lévőek is füttyjén kezdenek tántzolni; de felelett helyett kérdést nyertem, tsudálkozva kérdé a' jó fiú töllem, — mintha én asszonyoknak való éneklő madarakat esmérném, kanárit, patsírtát, fülmilét, mátyást, bagolyt, vagy hiszen ez utolsó nem is éneklő madár, — hát nem esmeri kegyed ama jó éneklő madarak fáját a' Mátyást! ez a' mi jó füttyösünk is az. Ekkor tollát lerázá a' kis füttyös, 's előttem a' magas Ifjú, — a' nagy kertész állt, kinek én sas, — nem ily füttyölő madár szárnyat kötnék; de hilyjába a' színészek sem találhatják publikúmjak minden tagjának kedvét, meg lehet? — azen kaliczkába ülő Asszonyságok kik üvegen pislogtak a' füttyösre, — nem szeretik az olly szabad madarat mint a' sas, 's más e' félék, mely bekatitzkázásokból nagyon gyanítható. A' tőlünk sokat el-takart legörgő felgörgése; — egy nagy semmit mutató valamit tüntete előnkbe. — Az Ifjuság álma repülésének hív mássa ált kontár képzeletem előtt, melynek hév képekkel rakot keblét egy pillantat alatt pusztává teszi az frigy felébredés, 's az ember korba vágytól ki halt kábellel be lépő előtt, éppen ily tzéltől üres pusztá ként áll az élet, melybe létének irányt adni ingadozva indul, tzélt keresve, melyet vágyni megszűnt keble elégtelen kitüzni, habozva és kétkedve áll keserütsalodása, — és választandó tzél közt, kérdezve magát, vajon melyik az öszve döléstől ment. — Ily tzéltől üres pusztá ált a' kárpit fel huzásával előttem, kopáron gyümölcstöt ígérő virág nélkül, az ifjuság gyászt ölte itt virág korára, a' vén, halált öregségére; mert temetve volt a' nagy tzél, — egy nemzet boldogsága, és az érte pá-

jázó bére csak könny, és halál. — Ritkult a' pályatér, enyészve volt egy Nemzet virítását ígérő tzel, és pusztá a' szín-pad, csak egy gyermek ált ingadozva, nem tudám meghatározni az ifjuság előti gyermek évébe, vagy vénsége utániba van. — Ingadozása az első, — fején látszó ősz hajak az utolsót bizonyíták, mint kora határozhatatlan volt, éppen oly kétes és kérdést támasztó mestersége, fejébe korona, kezébe áso, úgy látszék sirt hantol; melynek hossza, szélessége, végetlen volt. Körülem üllő meszse látzó üvegü - Dámáimra szorúltam ismét kérdésemmel. — Egy nagy test nyugszik azon sirba, lett a' felelet, egy Nemzet fényne, ereje, hatalma, egy szóval azon előbbi felvonásbeli pompás kert ebbe dőlt hervadva. Köny fakadt szememből; ismét felejtve színházba létemet, felejtve valótlanágát a' látottaknak, felejtve hogy a' sirt ásogyernek Színész, 's koronájának nem egy kort ki emelni fényével rendeltetése. nem az ahozkött hatalmat boldogító eszközül használni; hanem csak egypár órára a' jelent multá varázsolni, 's fényével a' publiikum képzeletének játékot szerezni. — Munkáját végezvén lefeküdt az ujj hantolásra, mely alá századok virágát temeté, 's a' jövendőre ezekből sarjadható tsirákat, és meg halt, — de gyász tettének századokra vívott életet az emlék. A' sir felett halkal, — 's nyögve lenget el az idő, és megvénült, vén moh szakállát rá terité; de elégtelen volt mélyen takarni but szülő tettét az emlék körmei kaparása elől, elégtelen a' segédül hívot Áts bé fedni mit moh szakála bénem takarhatot, elégtelen most felette e' két mesterül fedni tudo kar öltve élések, 's neveik őszve olvadása — a' moh és áts-bol Moháts-á lételek, e' nagy sir tárva marad, felette tartos virág gyökeret nem verhet, csak hervadni, nem gyümölsöt hozni virúl, nem életet alkatni hamvain e' nagy áldozatnak, nem annak tettein nagy tsirákat ver.

ve, nagyra, magasra, kiterjedetre nőni, csak szánó, nem a' magasan szenvedet hamvátúl magossabra edzet szív hullatá e' hantokra könyét, melynek harmatja csak pertzekerre, nem századokra nevel virágot, csak ily virág fejlődött, ez nem elég a' multa lombjaival árnyékot, a' jövőre fényt vetni, 's a' jelenre ilatot árasztva az alata szendergőt nagyságával bé fedni, nem elég, e' kopár hantokat a' rá terült öszve olvadt moh és áts, rajta új kort alkotva bé fedni, sikeretlen tsuszamlilik minden munkájok, minden ráterítet mohfátyolt leszaggat-minden rátett zsindelt le bont az emlék. Le feküdt e' nagy munkáját végezet gyermek, és köd ereszkedék a' tájra, 's a' leendőket elfedé, e' ködötán az ujjítókat követők-jövendőnek nevezék, 's a' szinpadon átlebeget pusztát, jelennek. — Most csend uralkodék, mint e' nagysir honnába illet is, nagy tsend a' publikum közt, egy taps, egy fütty, egy bravo sem hallatszot, csak a' kedveltebb jádzok számára repült itt ott egy vers koszorutska, nem volt egy is ki a' siron örökalmot aluvót, forájával ébresztteni vágyot volna, mint néha némely ledérek a' halálos eseteket is ujra kívánják, nem volt egy is. Ő ott aludt zavartalan álmot, 's vele úgy látszék minden körülle valok. — Mint-hogy hiba ily üressen lenni soká a' szinpadnak, legördült a' minden búst eltakaro kárpit. Sok fagyaltja elfogyot Fischer Péternek még ismét fel huzatott, sok hűtteni valójok volt némely melegebb vérűeknek, igen tele lévén mind a' mellet is a' Theátrom, hogy Honni nyelv hangzék most itt. Ismét felvonása egy gyűlést láttata vélünk, mely a' mint kivehettem, Orvosgyűlés volt. Található vala itt nagyobb kisebb fő, válogatni lehetet a' szivekbe, gonosz, jó, gyenge, alattony, minden féle volt, és beh sokszor elrontá e' kisportéka az okosb fő javaslatát. E' nagy gyűlésből, gazdag, vagy nagy titulusokkal bíró, vagy nagy beteget lehet

gyanítani, és sejtésem teljesülni kezd, midőn egyik végébe a' Színháznak, egy gyermektől is szét dönthető közfal megül, halám a' beteg sohajtását, születési korlátnak nevezék sokan e' falat, és leronthatatlannak. E' vékony fal, vagy szövedék meget egy nagy nagy ágy volt látható, e' fal választá mint szokás (rosz szokás!) orvosaitól a' beteget, ebbe hánykolodék ama nagy sirba el senyvedtnek meg maradt rokona, küzdve új életre térhetésért, kit minthogy elég nagy volt, magam szemével üvegnélkül megláthatám. Egy nemzet feküdt beteg, melynek Atytya hosszú senyvedését meg szánván, orvosgyűlést hirdetett. El számlálá ezek elöt gyanítot bajait betegjének, el mind azon jelenségeket melyek betegsége alatt mutatkoztak, melyel én sem tartom érdeketlennek rajzomat vegyíteni. Az Atya számolása ez. — Gyermekemet még hajdan, erős férfikort ígérő ifjúságába, egy véletlen tsapás csak nem sirjába szédítetté, ki tűzöt tzéljának szinte elérésekor megfosztatot e' meg rezzenés által, keblét éltető — 's minden tagját mozgó erőtől, a' vágytól, megszűnt vágyakat szülni ez, meg gyermekem tzélt tűzni ki, az oltá nem élés, csak létezés élete, 's mintegy hosszú álmod aludva szendereg; hogy nem halál álma, és vannak képei látható néhai mozdulásairól, nyögéséről, sohajtásáról. — Olykor fel pattanva megindul, magasra mász, de ebből nem a' vissza jövő erő-inkább valami hódas, vagy hagymáz betegséget gyanítok, hogy szíve érez, 's nem csak por alkatása feltartására dobog, jele azon hiv oltalmazásra ki álása, mit egyik Néném mellet tett. Nyelve nem guta ütöt minden némasága mellet is, bizonyítja egyik Bátyám élen tett mozgása, midőn az aluszékonyságát használni vágyván, egy, hatalmas operatzió által — ha nem Nemzetté is, ön erején álló-századoknak, Nemzeteknek példával az emberiség igaz tzéljához utat törő nemzetté; de a' nagy egészel összeolvasztás

által boldog és boldogító tagokká alakítani akarta, néma nyelvét le meczeve, másikat helyébe lopás által. Ezen szándék teljesülését gátlani is felébredt, fel, küzdeni nyelve oltalmára, ez egyetlen-de a' nem használás - és némely tagjaitól bitangolás miatt avasodásba menő kincsére, de ezt csak oltalmazni áltfel, nem annak forgásba hozása által, rendületlen alapját rakni egy ön-létének hoszan virito kornak, 's e' vezetékek fonál mellett, az időlelkével kezét fogva haladni, a' nagy tziel felé, hol minden tagja a' nagy egésznek Ember, 's az egy nyelv által élő nagy test, Nemzet nevet nyer pája díjúl, mely keblébe tükörként sugároza vissza léte tziel-ját, 's boldogságát, de melybe csak egy önerején álló Nemzet pillanthat tisztán, csak ez elől oszlik szét a' köd, mely az önerején nem álló, nyelve magasúlt forgása által egy lélekké nem olvadt előtt setéten lebeg, még amaz előtt szét oszolva, tiszta ön alakját boldogságot árasztani vissza sugározza, 's minden tagja a' nyelvnél fogva édes harmóniával zeng öszve, 's a' nyelv mint egy nagy test lelke, egy testé köti a' tagokat, 's a' bele buzgó gondolat forrásokat felfogva, tengeré nevelve végig foja a' jönvendőt, egyik kort a' másikkal öszve köti, egyik kort a' másiknál, nevedezésével nagyobra emeli, 's a' rajta mint patakon, elindúlt tsoportotska, mint nép fog, folyamá nevedezésével, haladni, mint általa öszve olvadt Nemzet fog, tengerre alapodásakor síkján élni, boldogítani, boldog lenni, még a' Korokból általa füzöt lántz hosszszabb nem lesz mint az idő, 's a' nemzet nagyobb mint az élet. — De vágytól üres keblü gyermekem mind ezekre nem buzdulva, ismét elaludt. E' betegség okát fejtegesék meg Orvos Uraimék, legyenek vigyázók annak orvoslásába. Ha csak lehet az ér vágást kerüljük ki, az új divatu orvoslással tartva. Bő vér eresztés minden nyavalyájának forrása, egy éretlen gyermek, ennek ifjuságát koszo-

ruzni, ditsőséget aratni indult a' harcz mezőre; de csak
 tziprus sarjadt véres nyomába, 's az ősz gyermeket kö-
 vető gyermekem halál ölelé, nagy része zsibasztó kar-
 jába maradt, ez itt fekvő rész lehelletétől le sujtva,
 hozzátok sóhajtt életért, újra alkatás által még számára
 is virithatóért. Megnyilt a' pálya, mellyen mejjeteket
 büszkén emelő jussaitok munkát lelhet, fogadjátok
 meleg szívvvel a' sors intését, mely titeket választja e'
 nagy ügy eldöntésére, titeket e' nagy test újra fellé-
 lekezésének első tiszta hála sóhajttása felfogására, tite-
 ket, a' nagy tziel felé ennek vezérül haladásra. Ragad-
 játok mohon sorsotok nagy intését! használjátok e' ne-
 mes ügybe a' szerentsétől csak vakon néktek osztot nagy
 just, hogy ennek tiszta, és boldogító használása méltó
 birtokosivá kenjen fel, mentsétek meg hoszas sinlésé-
 től, kora hamvadástól. Az Atya eltávozot, 's a' beteg
 nagymozgásokat tett, mintha hoszsza zsibasztó álmát
 ki aludni, 's ébredésével új életre lépni akarna, de is-
 mét vissza eset párnájára. Törekedését úgy látszik a'
 fő szédelgése gátolja, mondák mély belátással az orvos
 gyűlés némelly tagjai. E' mellett, és ellene vitáztak,
 's egyezésre még sem döltel a' per. Egyik magának hirt
 vivni lármazásaival, ült e' nagy beteg feletti orvosok
 között, másik sem szível, sem fővel nem rendeltetvén
 e' nagy munkába melegrészvéttel elegyedhetni tsak a'
 pilantat rángatá ingatag itéletét, 's nem épületes gá-
 gogási, sok követőt nyerve nagy gát volt a' jó ügy
 okos eldöntésére, — nagy, a' nyiltab fők tisztaczelhoz
 futásához, azon vitatása éretlen fejeknek, mellyel a'
 beteg szendergését nem betegségnek, nem tehetetlenül
 sírjához közalgésnek, csak édes álmodozásnak, 's eb-
 ből felébresztetni veszedelmesnek állíták, vélekedések
 régi melet hagyni a' beteget javaslá, kinek meg szo-
 kot betegségét hordani bizonyossan nem lévén terhes,
 felesleges az orvoslás. — Voltak, kik ily beteg, ily hasz-

not hajtó beteg, lassú orvoslását tanácsláák, tisztes színt adva kapzsiságoknak, e' beteg nyomorúságán gazdagságon való vágyoknak, annak hirteleni orvoslásából sok veszedelmes következtetést jósolva. Sok nemessebb, embertársai boldogsága eszközzésére teremtet szívek ellenek keltek, több rokon kapzszik mellettek áltak fel, 's az ügy nemdőlhetet el, csak az Atyától ajánlot orvosszerek rendbe szedésére - anyival inkább annak használására sem történhete egyezés. Egyik hírt vivni magának fel öltöztetett üres hangokkal foglalala helyet, másnap díjt huzni, harmadikat csak a' vak történet ültető e' tanácsnokok közzé, 's Diplomáját mely itteni megjelenésre néki just ada, többnyire a' zseb - nem a' fő érdemei és szíve nemessebb verése eszközölle, nem esuda ha ezt, annak rommá tételére használlá, az annak betsét nem érző, nem értő birtokos, mit alkatni, magasra alkatni kelle. Sokan voltak ilyjek, - kevesen kik lelkes tüzzel csak a' beteg felépülését eszközölő recipén agodtak volna, 's e' kevesek közt sem vala egyezés. Egyik a' beteg fő szédelgését állitá a' nyavaja egész okának, 's rá ennek forroságát oltani, (mely ön magán kívüli dolgokkal foglalatatoskodása az egész testet lankadásig fárasztá,) savanyú kovászt rendele kalandozásinak utját vágni, mely az egész testet igen gyengitté, ott pazarolvánél e' legnemessebb része a' testnek kintseit, 's egész testerejét, hol csak pazarlani, aratni nints jussa mely kintsnek, a' testre vissza fojása eszközölhet egyedül az egészre életet, boldogságot, a' főnél fogva egyedül, viszonti fel emelkedést. Voltak kik a' gyomorból fejtegeték a' bajt, ennek emésztéshez megszűnését jósolgatván, ha kora segéd nem érkezik. Némelyjek a' lábak tikadt fáradságára irtak irt, mely megunván a' fő csak kü'sökön kalandozásinak vakon szolgálni, most ellene szegzi magát, 's inkább tehetetlenül fekszik, mint erejét fogyasztón fút, az ettől kitűzött nemzetiségét szét

oszlató tzelhoz. Több ily vita's egyezés még sem sült-hete.

A' mellék szobába lévő beteget egynek sem ötle eszébe megkérdeni, ennek szava nélkül folyt soká a' dönthetetlennnek látszó vita. Midőn éppen bele akarnék szólni, hogy még egy tésztából nem lesztek jó orvosok betegetekkel, addig czélt nem értek, addig döntve nem lesz a' nagy ügy, addig nem értitek betegetek, még az életitalát külön forrás buzogja számára, 's számatokra, még a' közfal betegetek, 's köztetek szét nem szakad, mellyet ti könnyedén egy légyen szóval semmivé tehetek, 's a' jövődőnek e' lépések nyomot hágy magasra emelkedni, használhatjátok e nagy jusotokat jobban? vásárolhatak e' szebb életet rajta! mint a' pája nyitóé, ennek köt koszorút a' rajta el indult, ennek nyújtja a' rajta czélt ért homlokán 'diszlőt. Még e' közfalat szét nem oszlatjátok; (mert jaj ha a' beteg tépíszét azt,) addig hang lesz legszebb zengeménye sziveteknek, 's üresen kong szét a' választó falon, a' betegre nem hatva. Midőn szinte ki mondám e' gondolatimat, akkor andalgásomból a' legördülő kárpit felébresztet, 's el takará előlem a' sokkeresztekkel rakott mejjú orvosokat, mellyek közt csak a' beteg nagykeresztje nem nyomá egész terhével mejjeket, kevés mejjen csügött e' könyektől csillogó. El takará ezeket a' legörgő, 's engem felébreszte színházba léttemről eszmélkedni. Én vártam isméti felgörgését; de ez nem történt többé, 's az oszlandó publikum mosolyogva emlékeztetet, hogy őt felvonásnál nem szokás nagyobb szomorú játékot írni, hacsak két szakaszba nem. Elfojtat sohajtással gondolám, itt is a' legérdekessebb helyen szakasztá meg a' játék írója darabját. De annak még is örültem hogy csak betegség, nem halál lett szomorú játékjának vége. Most óhajtvá várom második szakaszszát, óhajtvá a' kárpit isméti felgörgését, óhajtvá az addig alatta tör-

téntek látását, óhajtvá egy illy nagy beteg nagy életét, óhajtvá az orvosok egyezésre térésekből virító koszorút, mellybekötött virágok egy nemzetnek, 's századoknak lehelnek illatot, 's az őt kötőknek fényt, a' jövődöt végig sugárzót. E' koszorúba nekem is ama eltemetett pompás kertbe szakasztat nefelejtsem szándékom tüzni, én boho! ismét elfelejtém, hogy e' le és felgörgő kárpit nem való hősöket, csak színészeket fedel, és takarfel. De ezek is meg érdemlik e kis hoszan virító virágotskát, meg azon édes feledésbe andalгатási mesterségekért. meg a' valót olly ámíton festeni tudo tehetségekért, viríts itt el kis virágom, ha ama, nemzetem, 's korunk nagy koszorúja létre térése nem történhetvén, mint rokona nem fonyodhatsz közéz.

Rövid foglalatja ez volt a' játéknak; mellynek nevét el felejtém, de a' kivonatot olvasó mint kegyes adakozásatol telik rendeljen neki nevet. A' szinpad, vagy inkább bühne, (minthogy többet a' szomszéd mint honni nyelvet koptatták benne,) is érdemel áttekintést, 's dicséretet a' Direktor. A' beteg Atyát egy idegen szomszédhonni vendég művész adá, eléggé érezve szerepe nagyságát, az orvosokat ismeretes honniak. A' betegnek minthogy nem volt szava, neve sem vala a' Theátroni czédulán, talán második szakaszába mint személy fog megjelenni, 's fog néki is szerepet rendelni a' játék író. A' dekorációk eleitől végig pompásak voltak, a' változások tündéri sebességük, azorsesztra föld feletti zengemény. Az öltözetek nem mindnek jádzt szerepéhez ilő, ez hiba volt; de nem a' Direktoré, csak egyes tagoké, kik szerepeket, 's tehetségeket nem esmérve öltének köntöst, legfeljebb is egy kis figyelmetlenséggel vádálhatjuk az igazgató Urat, valamint világosítási gazdálkodása vétkéből sem menthetjük bühnénk bérlőjét. Nagyön fősvénykedve gyujtatá métseit, szűken osztá oláját, talán az újjítók elenségeihez szegődve, kik nagy

világosságot vakitónak állítanak. Vétke csak akkor lehet bocsánatra, ha ezen játék második szakaszába, kettőzött világittással űzi el, az elsőbe uralkodott homályt azon hitre térve, jobb száz gyenge szemet vakitson meg a' világosság, mint egy erős, tisztán látni vágyót fekezzen a' homály azon tért fedve, melyet végig börtorkázni tanít a' homály, végig élni a' világosság.

KARATS TERÉZ.

EPIGRAMMÁK.

A' tékozló Fiúhoz.

A' nagy természet, mondják, nem tész soha ugrást :
Jó Atya' rosz fia, lásd benned igen meg ugort.

Hányaihoz.

Hogy ma nagyot tettél, dicsekedsz megverve Barátod ;
Tettnek nagy, de bizony Rénynek igen kicsiny az,

A' nevedve fogyóra

Nézd, ki minap Dús volt, Pajtás, koldús lönn az immár,
Mindene elfogyván, a' neve többre terült. —

Pajtásomhoz.

Képvegyelék*) akarsz Pajtás, festetni magadnak,
Költséged kéméld, 's vedd be az én szavaim.

Egy mai Lányka szívét festesd, lesz abba elég kép ;
Mert valamennyit lát, szívibe annyi befér. —

Eszterhez.

Arczádat látván, látom, nyílt Ró'sa vagy Eszter ;
Ró'sa igen, — festett ró'sa vagy Esztike, lásd.

Füst az élet.

Ugy tartják, hogy füst ez az élet — igaz, de nemes tűz'
Füstje ; mivel földről, mind csak az Égbe siet.

*) Értvén a' falon függő Quodlibetet.

C Z É L É R É S E M.

1.

Elvégeztem iskoláimat 's Juratériámat kedves Gusztim! megfutottam a' rósás pályát, mikor az ifju fantázia aranyálmai fönlengő szárnyán oly magasra emelkedik, mikor képző-ereje bájos játékában nem cserélne bársonyos fejedelmekkel, mikor számos hévvel szeretett 's egyenként hiveknek tartott baráti körében oly felette gazdagnak, 's boldognak érzi magát, 's a' jövő borús fellegire oly ékes palotákat épít. Őh be boldog az ember édes Gusztim! a' vér édes bájos ifju hevében, mikor ön-lelket tüzes rósa fényénél, az egész világot rósa-szinűnek látja, 's ifju vidám hümora hajnal színben festi előtte a' jelent és jövőndőt. Nem tudom festeni azon érzéseimet, melyek ezen pályáról leléptemkor keblemet töltötték; egyvelegve voltak azok minden édesnek, keserűnek, boldognak és fanyarnak. — Kimondhatatlan fájdalommal néztem vissza a' megfutott szép pályára; de egyszer'smind férfiúi erő és tűz lobbant fel lelkemben, erő és tűz nagy zélok kivitelére, magas tárgyú merészletekre. Az Ifju kilátásai megmérhetetlenek; a' tűz-vérű kadét magát egy Ezred eleibe képzele, 's előre készíti, szavát dörgeni; az ifju Gyógyász legalább Protomedicusig akarja vinni; a' szent Theologia avatottja ha Péterében nem is Bakats és Pázmán székében ülni még is tsak reméli; az ifju Ügyvéd ha tovább nem bizonyosan septem viratusig álmod. Ez az ifju kebel természete. — Így a' jövőndő édes álmai 's az eltűnt rósa-kor emléke közt hánykódott lelkem bajosan tudhatá meghatározni, örült e' vagy szomorgott. De azt erősen, hathatósan érzem, hogy az érzelgő ifjuság édes tsalódását, az ifju barátság hijányát soha se pótolhatja ki a' világba lépő ifjunak semmi múza semmi nemű foglalatosság vagy ipar, ha egy kedves hölgy nem pótolja ki azokat. Minden

későbbi élet koron, az élet minden helyzetében keresztül tör a' Szomorúság egy éles sugára, melly az erős szívbe fájdalmasan szúr, ha egy édes szeretett asszony nem vigasztal a' múlt' veszteségeért, kinek szerelmében Múlt Jelen, Jövő, minden öröm és kéj, minden boldog érzés eggyesül.

2.

Pesten vagyok kedves Gusztim! hol is egyebütt, mint Pesten! csak itt van lelkes bb magyar világ, csak itt a' nemesebb törekedések néző piacza, az izlés és művészet lakja; a' kereskedés és mesterségek mindenható karja ide vonja a' kintset, 's kivált Ügyvédnek tsak itt a' nagy pálya-tér, mellyen futhat míg lábai bírják. Itt várok 's reménylek én is édes Gusztim! mindent a' mi eddig történt, 's nem történt; szép ismérétségeket szerezni, magamat ajánlani 's azt a' mi az élet tzelja elérni, az az: bizonyos kenyérre megházasodni, itt mégis legelőbb akad alkalmam. Istenveled!

Nints rosszabb lét 's élet mint ki tüzött munka körül csapongani ide 's tova a' hatáság véghetetlen mezején; nyitva áll előttem a' munkának, hatásnak és iparnak minden neme, de éppen ezért, hogy véghetetlen a' választásköre, túnya munkátlanságban henyélek, mint a' sok színű 's nemű virágok közé eresztett gyermek, ki a' sok szép közt választani nem tudván, meg nem állapodott elmével futos egytől másához, 's gyakran egészen bokréta nélkül marad. Sok zabolátlan lélek Lord Byronként, semmi törvénynek alá nem vetve, semmi korlátokkal körül nem vétetve, mint vad Cométák, szeretné életét ált-csapongani, én nem! — ki nem mondhatom, mennyire vágytam már bizonyos hatás-körbe jutni.

Nem is maradt betöltetlen lelkem vágya. A' napokban sétálni megyek ezeken a' zúgó és zajgó Pesti uttzákon, hol annyi ember-ábrázat, soha el nem virágzó mezeje az ember-isméretnek, tűnik a' visga szem eleibe. Egy szegény paraszt kullog előttem, 's úgy elandalodik a' sok szép, sok pompás szemléletében, mellyel az ifju

Pestet kivált a' közelebbi tized díszíté, hogy egy most épülő háznál a' lefüggő keresztet észre nem veszi.

Egy sújtos téglá zuhant le fejére, 's úgy ütötte halántékon, hogy ájulva rogyott a' kövezetre; — hozzá ragadott ember-érzetem, 's ápolni kezdém az ájultat. Kezet nyújtott a' jó munkában az ifjú V* is, boldogult Septemvir V* fia, 's itt az emberiség kötelességében ment tükélyre ismerettségünk. Házához vitette a' szegény parasztot, 's az nem sokára feleszmélt a' kegyes ápolás alatt; — szívreható, de egyszer'smind mulatiató jelenés volt, mint bámúlt a' jámbor öreg, mikor álmából ébredten magát diszes teremben, diszesen öltözött 's még is — résztvevő emberek közt — lelte. Nem győzött maga módja szerint eleget hálálkodni, 's megerősödve, megajándékozva ment el. — Nekem se kellett több ajánltatás a' nyájas Septemvirné házához bejárhatni, 's egy hét alig múlt, hogy titoknoka 's családi ügyvédje levék. Lám, így vet a' történet a' maga kedvencei számára puha ágyat, hol aztán békén szunnyadhatják által az élet álmát.

Engedd rövid vonásokban leírnom ez áldott háznépet, mellynek körében szelíden foly életem, mint patak virágos partok közt. — A' Septemvirné háznépe áll az özvegyből, az elteske Poldi Kisasszonyból, ki az asszonyságnak távol attyafia, 's az ifjú urból; — ezenkívül az ölebeknek, madaraknak és Poldi nénike kandúrjainak nagy sokaságából. — Mindeniknek meg van saját különössége, de általános czimjük a' jó szívűség és nyájasság — ez egyben mindnyájan egye ülnék. — Az ifjú szívét eléggé béjegyzi ez egy eset, hogy ő, midőn divat szerént ékesen öltözve épen kellemes látogatóba röpül, 's az útfélen egy sebes parasztot lát: megáll, felejtí kellemes czélját, 's forró ember-érzete győz nála az ifjúi ledérségen. Hanyadik tenné ezt úrfiaink, sőt nem úrfiaink közül is? — miattok az egész emberiség vérben úszhatna jobbról, balról; 's ők keztyűjüket le nem húznák, hanem ön szemé-

lyöket csudálva lebegnének arra, hol az ablakból egy szép alak jele int; — gyöngéd kezeikkel egy szegény paraszt durva ruháját illetni, áh! a' gondolatra ájulnának. — Az ifju V* mindég vidám, gyors, élénk, minden leánynak utána szalad, mindenikbe szerelemes; egy perczben a' Grófnét is körül enyelgi, a' szobalyán ajakát is nyájasan megcsípi; — de ezt csak addig, mig feje 's szíve szentebb foglalatosságot nem talál. Virágzó arcza, és lángoló szép szemei a' tanúk, hogy nem bűnfia. Minden pajzánsági mellett egy szíves és lelkes ifju, ki nekem magában nem csak hathatós pártfogót, hanem jó barátot is ajándékozott.

Annya, a' Septemvirné, méltó egy illy, fiúhoz szüntelen rósás kedve van, a' világot szebb oldaláról nézi, 's lelke őrizkedve a' fekete bútól, melly az élet férge, minden tárgynak mosolygó részét fogja fel; azomban semmi jót és nemest nem gúnyol, nem aláz. Különössége az, hogy igen szereti a' különöst! Regényes történetek, furcsa rendküli esetek, ez az ő eleme. Őlébe a' kedves Pamina, 's kávék edénye elválhatatlan társai. Te ezekből talán azt vélnéd, hogy ő egy mindennapi dáma, kihez minden szegletben találsz kép-másokat? de láttad volna csak a' jeles asszonyt, mikor a' szegény sebes embert házába vittük, mi résztvevő indulattal ugrott fel kávéja mellől, 's még azzal se gondolt, hogy Pamina, mellynek siettében lábára talált hágni, olly szívrehatólag kezdett ordítani. — Poldi Kisasszony szebb szívű mint testű, társalkodónéja a' Septemvirnének, neki keze mindég munkával, szája mindég szóval tele, 's úgy tud kis dologról sokat beszélni, mint egy ügyes művész kis érczből sok ölekre terjedő fonalat húzni. Örök tárgya beszédjének a' gazdasszonyság, mellyre másokat is igen szeret oktatni, 's fő olvasókönyve Czifrai Szakáts tudománya. — De szíve jó, igen jó, nem kevésbé mint ételei izesek. — Illy szíves emberek közt édes Gusztim! öröm az élet ugy é? ne végy példát

sok nagy városi lakókról, kik előtt a' gyáva Etiquett egyszeri megtiprása többet nyom tíz alávaló bűnnél; — falusi egyszerű erkölcsök a' kényelmes szobákban, olly távol a' durvaságtól, mint az ál-műveltség elfajúlt, ízetlen törvényeitől — mi van hátra óhajtanom?

3.

Így hát már van hivatal Barátom! de ezzel együtt egy gondolat röppent fejembe, mellyet onnét ki nem verhetek. Egy nagyra becsült tanítómtól hallottam egyszer: „mikor az ifju czél után eped: mindig házasságot ért a' czél alatt.“ — Igaza volt édes Gusztim! egy szőke hölgy oldalánál, az ő kék szemeiben szeretnék lenni békét, mikor a' törvény szövevényei közül szabadúlhatok, 's ha munkába fáradva szomjazok: az ő rózsaszín újjaiból szeretném elfogadni a' poharat, — minden röviden csak oda megy ki, hogy feleség kell! De hol talállok olyat, ki Ideálomnak megfeleljen? — nekem a' szerelemről mindég felsőbb ideám volt, külső ideám; szentnek képzeltem azt, mint Vesta tűzét, 's a' városi ifjak nagy sokaságában, hol az imádott mellett jobbról vagyonkát, balról rangocskát keres a' házasuló, költőileg szerettem. Ollyan ez az idea mindennapos embernek, mint a' borszesz lángja, melly fát nem gyújt. — Még most csak annyit mondhatok hogy szent feltételem gazdagot nem venni. — Engedj rövid parallelt húznom egy csöndes érzelő és egy lármás nagy világi szerelmes közt. Amaz lassú, szívreható bizonyosságait adja érzelmének, 's nem ön személyét hanem szerelmét akarja megkedveltetni: ez a' maga tűzét, szerelmét folyvást emlegeti, fitogtatja, minden veteledő társait pisztolyra hívja, árkokat ugrat, nyakat törni kész tárgya kedvéért, 's ah! ez utóbbi csintalan, hiú ifjonecz czélját csak ritkán hibázza el; ő a' kedvesebb, ő tartatik erősb, nemesb férjfiúnak. Íme, az ifju V* egész pamat hajákat hozott haza utazásaiból, a' mi semmit sem jelent!

's most is folyvást gyűjti a' hajfűrtöket, hogy már egy nyug-ágyat kitűmethetne velek.

Én érzelő vagyok, 's mi több, rövidlátásu érzelő már ez együtt jeles két tulajdon az embert ezer hüledzésbe és zűrzavarba keverni. Haljad Barátom, és rövidlátó levén szem-üveged soha se hagyd otthon. — Az egyszeri Brittus azt tette fel a' maga hideg Filozófiájában, hogy a' melly Éva leányát legelőbb a' történet eleibe vet, azt öleli mint hitvesét, én is erős feltétellel mentem ma utszára az első egy pár szemekbe beléjek szeretni, melyek reám villámlani fognak, csak ezzel az igen kis hozzáadással, hogy azon szemek szép szemek legyenek. Nem mentem hijjába; egy háznál kellemes kis szöke fejet láok az első emeletben, mohon nyúlok szemüvegemért, 's csak most veszem észre, hogy otthon felejtém. Haza megyek érte, 's ismét, most már fegyveresen arra sietek, hol a' szép szöke fő kinéz, oda érek, még az ablaknál van, örömmel kapok szemüvegem tokjához, elő akarom venni, 's képzeld bosszúságom, az üres tokot hoztam el, mérgemben nagy complimentet csaptam a' szöke főnek, de fél kétségbeesésben jöttem el, mert nem méltatta köszönésemet elfogadására. Haragudtam Barátom! igen haragudtam.

Ebéd felett pontosan előbeszéltem délelőtti Kalandomat 's különöst szerető nagyságosom étele meg lett ez által fűszerezve, mert román-szeretete 's leleményes esze táplálatot nyert, ne búsúljon kegyed, monda nyájasan, 's legyen ma az egyszer szobaleányom; egy pár fűkötöket fog vásárolni számomra, 's lesz módja a' csak sejtett szépet szemtől szembe láthatni. — Örömmel váltaltam el a' szokatlan hivatalt, 's vigan ugráltam fel a' házhoz, mert a' környülmények összevetéséből kitetszett, hogy szerelmem épen azon módi-árosné ablakja alatt lobbant fel, kinél Nagyságosom vásárlani szokott. — Belépek — 's egy elhizott asszonyt látok ülni az ablaknál; előtte egy jáni-

bor főkötőtartó. E' volt hát szőke szépem, 's én zavarodtomban csak alig tudtam a' háziasszonyt köszönteni; 's hogy kezeimnek nagy kedve volt a' papir-fejet öszvehorpasztani gondolhatod, végre még is öszveszedtem magamat, 's elgagyogtam, a' mit kellett, de kedvetlenül, mint iskolás gyermek leczkélését. A' módi-árosné halván küldöm nevét 's jövetelem célját, nyájasan fogadott, és a' szomszéd szobába vezetett, azonban nem kevésbé láttatott csudálkozni a' zavarodott szobaleányon, ki habozása közben majd jobb majd balkézzelel pödörgette bajuszát.

Mi gyorsan változnak a' halandó környülményei, 's velük együtt lelke, kedve, nézetei színe! Belépünk a' mellék-terembe, 's egy sereg szebbnél szebb ifju lyánkák közt találom holdog személyemet, kik a' módi-árosnénál finomabb nő-munkákat tanulnak. Ha az ifju V* lett volna helyemen; ő ezer édességeket tudott volna mondani szép helyezete érzetében: én nem tudtam szólni, mert szemem egy kékszemű szőke leánykán akadt meg, millyennek rossz szemeim a' főkötő - tartót láták, vagy inkább millyen Ideál lebegett előttem! — nem volt festői szépség; de egy pár nefelejts-szemek, hozzá gesztenye szín fürtök, arczán a' gyöngye hajnalszín, kis rózsasajkái, apró fehér kezei, 's a' nimfai szellő - termet kimondhatatlan kellemmel önték körül egész valóját. — Tudod, hogy én semmit se szerettem úgy nézni, mint az eget, 's az alkotó nem alábbvaló művét, a' szelid kék szemet, itt is zavarodásom és bosszúságom egyszerre elröpültek, 's nem hihetted, mi hosszasan válogattam a' főkötők közt, csak hogy közbe közbe a' kellemes szökére pillanthassak, ki kis fehér újjaival olly kedvesen forgatta a' tőt, olly kedvesen de olly kegyetlenül, hogy minden mozdulása újjának szívembe szúrt. — Végre már az illendőség kívánta hogy elmenjek, választottam egy pár főkötőt, egy érzéssel tölt pillantást vetettem a' kedves szökére, 's — elmentem!

Várva váró nagyságosom nagyot kaczagott felettem, én pedig elragadtatva köszöntem, hogy szobaleánya szerepével megtisztelt. Aztán szobámba ülve elmélkedni kezdék, 's rosz szemeimet most dicsérni valék hajló, melyeket előbb annyira gyaláztam. De mi kifogás is lehet a' rosz szemek ellen? — rosz szemeken épül az egész Philosophia; mert ha jobbak lennének szemeink: sokat tisztán látnánk, mit most vagy éppen nem, vagy csak homályosan láthatunk. De az ember többet akar látni, mint tehetsége engedi, 's a' Filozófok egész élte azzal telik, hogy a' mit látnak nem hiszik, 's azt találgatják, a' mit nem látnak,

4.

Farsangon.

Hallatlan dolgok történtek velem kedves Gusztim! millyek ritkán történnek a' nap alatt:

Nem szeretem ugyan a' lárma-zajt, a' pompa-kórságos városi nép erőtetett, izetlen társalkodását: de nagyságosom 's az ifjú V* kívánságára Redoutba mentem. Szokásomon kívül gondosan öltözék, 's bekeveredtem a' vigalom tarka szövevényébe, hol annyi ékes páva lebeg a' magasztos táncz-teremben, kik közül csak egy se hiszi, hogy ő nem szép 's húsz évet haladt. — Az ifjú V* lepkeként röpiült egy virágról másikra, 's fő hőse volt a' vigalomnak, én pedig szövegetbe vonúlva néztem végig a' tarka hullámon, melly a' szivárvány minden színeiben hűmpölygött visga szemeim előtt; a' sok ember ábrázaton, mellyek közt csak kettő se hasonlít egymáshoz, 's mellyek csak ez egyben egyeznek mindnyájan, hogy mindenik magát kedve-ebb külszíben mutatni, 's a' természet adta ránczokat és szeplőket elfedni erőködik. Óh! ha egy természet egyszerű fiát, ki soha egyszivű mezejét el nem

hagyta, ide a' terem közepére tennének, gondolám, miket forgatna agyában mind ezekről, kik itt büszkén lejtének, 's rólam is, ki az egész bájvilágot — szemüvegen nézem.

Egy jó tanácsot, mielőtt kalandom rajzába fognék: „Barátot bor közt, bort sajt után, lovat istállóban, nagyurat fürdőben, és lyánt bálban ne ítélj, ne válassz”. — Engem is magával sodrott a' Jelen örvénye, 's felgyúlt kedvem a' szap tánczosnék közé ragadt. Egy leányra botlom, szépre és kellemetesre, sokat tánczolk vele, lepkeként tánczol, a' magyar szellemben írt keringőkön addig szédelgek, míg eszem, 's képzetem is elszédül. Őt választom királynémnak, 's föl se veszem, hogy némely uracs gúnymosollyal néz reám, „a' kaján irigység dúlni kíván egemben” gondolám, sőt még negéddel dagadt keblemm, hogy őt az egyetlen egyet vezethetém karjaimon. — Egész éjjel tánczosném marad a' leány, 's én szép nevét kérdeni bátor leszek. Emerencia! — nagy gyöngeségem az, barátom! hogy már a' nevekbe szerelmes tudok lenni, 's én e' nevet oly édesnek lelem, hogy egész létem' elbájolta. Nyájas, sokat ígérő velem bánása reményekre gyújtott, kedves ösmerettségem folytatni erős föltételem leve, szállását kérdem, ő látogatásra engedelmet ad, kecsgető czélzásokat tesz, én elragadtatom, a' szférákban úszom 's a' t. — Egy szóval a' minapi fútó benyomás elröpült. Emerencia oly édesen tudott beszélni, 's úgy megvarázsolt a' művelt szép lélek kellemes tónjával, hogy boldognak érzém magamat körében lehetni.

Másnap t. i. ma, alig vártam az órát, melyben hozzá röpülni ígértem, szidtam a' csigaként mászó időt, öltözni kezdék 's ma tízszer nagyobb csínnal és pontossággal, mint különben; tükrömnek hetekig se veszem annyi hasznát, mint ez egy délután. Hatra valék oda menendő, 's már négy előtt készen voltam. — Egy könyvet vevék kezembe

's e' sort olvasám: „Nagy az esthetikai szép lélek és az erényes szép lélek közt a' különség, más az Esthesis könyve, más a' virtusé és a' lágyúlt nemes szívé“. Benne egyesül mind kettő! kiálték költői hévvel: 's becsáptam a' könyvet. Verselni kezdék, de porzó helyében tentát önték a' beírt papírra, 's mikor Ebem hizelegve reám ugrált, azon hihetetlen méregre tudtam fortyanni. — Végre, hosszú igen hosszú órák múlva ütött a' várva várt hat, 's vele együtt — dűlni kezdett az esső. Ki ne bosszankodott volna helyemen? — Nyakamba kerítém köpönyegem, 's esső és zivatar daczára mentem. — Azt előre tudnod kell, hogy Február' közepén vagyunk, 's ekkor esti hat óra körül sötétetskevan.

A' mondott helyre és számhoz érek — bekopogok — egy kellemes hangú „szabad“ zeng eleibém — belépek a' szobába, 's egy karcsu lyánka ugrik élénk örömmel nyakamba, — menti magát, hogy mama itthon nincs, de ígéri, hogy öt minúta múlva haza jő. Én a' fogadást valamennyire újnak találtam, de hogy nem vonogattam magam ártatlan öleléseitől, gondolhatod. Úgy tettzett ugyan, hogy valami külömbséget vevék észre a' tegnapi és mai közt, de semmi! rossz szemeimnek 's a' sötétnek kelle tulajdonítnom. — „'S hát a' koffert hol hagyta Bácsikám? monda. „Bácsikám, gondolám, hm! — osztán meg koffert? ez a' lyánka azt akarja, hogy minden Bagágémmal szivecskéjébe hordozkodjam“ 's kezdtem gyanítani hogy nem jó helyen járok, de már benne vagyok, gondolám, 's ellene álhatatlan erő vonszott a' kedves új rokonhoz. Így nem hogy tévedésem helyre hoztam volna, sőt inkább folyini hagyám a' játékot, 's még azt a' szabadságot is vettem, hogy nyájas beszéd közben néhány atyafias csókot nyomtam friss ajkaira. Csak gondold most meg arról hadart a' kis leány „hány hétig maradok itthon? — örömet mindig itthon maradnék én, mondám akaratom ellen so-

hajtva, de alig mondom ezt ki, belép egy bajuszos tiszt, kinek egyenes szép növését feszes uniformja még inkább kiemelte, 's látván a' szürkület ködében bizodalmas állásunkat, mosolyogva kérdi: „Talán csak roszkor is jövök, hugocskám? — E' pillanatban hoz gyertyát a' cseléd, kis lyánkám szemembe néz, 's pirúlva kiszalad. Vége lett édes Rokonságunknak, de hát én szegény bűnös milly' érzésekkel küszködtem, mikor a' piruló kis lyánban a' kellemes szökét ösmértem meg, kivel a' módi-árosné teremében találkoztam; — 's ez érzésekhez veszélyes helyezetem! —

De te mind ezeket kevésbé érted, mint Hegelt és Fichtét. — Vedd hozzájuk a' kulcsot! — Szőke lyánkám csak az ősz olta lakik Pesten nagynénnyénél, kinek fia Huszárhadnagy, 's e' volt a' belépő tiszt, ki mulattságunk' zavarta. Ez estre írta lejendő hazajövetelét az Ezredtől — a' lyánka őt soha se látta, csak nevében ösmérte, más visitre számot nem tarthatott. — Mama nem volt otthon — civilruha katonán nem újság — sütétecske is volt már, és én e' környülmények szerencsés öszvehangzásában elfogadtaték bácsikának. — Még ki se fejtődztünk zavarodásunkból, mikor belépett a' fiának örvendő mama, 's nem kevéssé csudálkozott, mikor azon felül még egy idegent látott a' szobában. — Így — egyfelől a' tiszt, más részről mama — két tűz közé szorúltam, 's legjobbnak tartottam a' történtekeket környülményesen elbeszélni. — „Aha!“ mond meghidegülve az eddig csak mosolygó mama — „ez a' jeles úr bizonyosan B* leányasszonyhoz indult, ki itt a' szomszéd szálláson lakik. — Én megilletődtem a' savanyú gúnyhangon, 's szótlán hagyám magamat a' szomszéd szállásra igazíttatni. — Ah! a' kis szökét nem láthatám többé, égett ajkain az atyafi-csók, mellyet oda nyomni elég csintalan valék. Újra föllobbant lángom, mellyet már az idő oltani kezdett, ismét égek a' kellem szülte lányért, mint Ethna és Hekla!

Felé se mentem én Emerenczia kisasszonynak, égető széken 's bánat lepte lelkemet, hogy az édes egyget csak pillanatra is elfelejthetém, 's változó érzések közt ödögöttem le a' lépcsőkön. Itt akadtam egy barátommal, kivel kalandomat közleni jól esett szorult keblemnek. Jaj! de ettől tudám meg hogy Emerenczia a' ledér szerelem' férjfi-szíveket 's erszényeket kerítő Papnéja. Áh! most világosodott fel megnyitott szemeim előtt, miért mutattak reám újjal a' bálban, 's miért változott mama nyájas hangja egyszerre oly gúnyos-savanyúvá? — Eugem a' gyertyák tündérfénnyé 's érzélgésem csalt meg; — most fekete gyanú fekszik erkölcsömön. — Itthon ülök, zajgó hullámló érzések keblemben, a' mai nap kalandjai szemeim előtt, 's nem tudom nevessek é vagy sírjak? de nyomó érzetím úgy leszegték bátorságom szárnyait, hogy azon házhoz közelíteni is félek. Még egyszer a' jó tanácsot: „Leányt bálban ne válasz!”

5.

Egy héttel később.

Barátom! én mást azon kalandos est olta nem csinállok, mint verselek és sóhajtozok. Rossz kedvem van, mint creditorát vagy szabóját váró uracsnak, kinek három évi contó árával adós. Nagyságosom rósas kedve csuda elmentételben van gőzös fejem néma borúival, 's márvány keblének kell lenni, ki meg nem szán.

Mindenfelé kerestem a' kis szökét, minden templomokat és sétahelyeket öszvejártam. Hányszor kellett tojások árát fizetnem, mikor valakit kis szökémnek nézván utána iramodtam, 's a' kofa kosarát sarkantyúmmal feldöntöttem, hányszor gyúrtam el a' káromkodó emberek' lábait, 's csak szerelmem' Istene öröz, hogy eddig meg nem vertek. — A' napokban előttem látám lengeni, utánna sietek,

de az öreg S* úr karon fog, 's az úrbéri tárgyról oly mély beszédbe ereszkedik velem, hogy engem a' méreg majd elől. Ő nagy kedvellője a' réginek, 's a' régiség' szent elvein épült Aristocratiának, én bosszúságomban mértéken túl is heveskedtem, 's a' felfortyant parókás ijjui tüzzelel hordá fel ellenem véd okait, én meg a' Hotientotákhoz kívántam ötöt elveivel együtt; de ez alatt elvesztettem szemeim elől kedves tárgyam. — Koldusok és Bérkocsisok ellenem vagynak esküdve, 's így sokszor térdig sárosan megyek haza. — Így múlt el egy hét, de már nem türhetém égető vágyomat a' kedvest láthatni, 's mind inkább nyomta keblemet az a' gondolat is, hogy becsületem 's erkölcsöm tisztasága a' kristály-lelkű lyánka, 's cátói szigorúságú nénnye előtt fekete bélyeggel szennyesült. — Hosszas belső küzdés után végre elhatároztam magamat oda menni, nyílt és őszinte vallomás által a' gyanút rólam elhárítani, 's ösmerettségem a' kedves háznépvel megalapítani. — Büszkén ártatlanságom érzetében 's édes várásokkal lépdestem fel, hol egy hét előtt oly komoran 's hüledezve másztam le. 'S áh! én késedelmes gyáva! — elröpült aranymadarkám, 's nem hagyott az epedő szerelmes számára csak egy tollat is emlékül, mellyet sebhedt szivén hordhatna mint szent amulétot! — szép szökém már elment nagy nénnjétől, falura ment ősz édes apját ápolni, 's a' majd beálló tavaszt köszönteni. Leverve búsan áltam a' hült helyen, 's a' nagy-néne nyájassága, ki elbeszélésem után tellyesen meggyőződött caracterem felől, nem volt képes csak valamennyire is fölvidíteni! — sajnálj édes Gusztim!

6.

*Tavasszal T*ról.*

Megtaláltam, mit oly soká kerestem; átkozom a' város szövevényeit az önszeretet hálóját. Falura, ha élni akarsz, hol a' munkás természet áldott keze örökké szó és

fony, alkot és teremt; hol az ég végetlen boltozatját szabadon bámulhatod; — a' természet egyszerű örömei közé, az ártatlanság piperétlen lakjaiba. Ne várj víg levelet édes barátom, mert én most könnyezek a' szép érzések reám tödülő erejétől.

Hála Istennek! elmúlt a' tél, 's az első fecskével, és első langyabb szellővel együtt falura költöznék, mert kegyasszonyom vidám lelke szereti a' gyakori változtatást. Külömben is nem rossz mód takarékosággal kipótolni, mit a' tél mámorai közt uszkáló nagy város embere elpazérlott. Az ifju V* előre üdült vadász ebeire, 's vágyott czirógathatni a' réglátottakat; én a' természet örömeire gondoltam, képző erőm paradicsomot ígért, minden hegyi csermelyt Léthének festett, melynek habjai elfelejtetik velem a' kedves, fájdalmas emlékü tüneményt, és reményltem, hogy a' Zefír enyhíti kebleme hevét.

Megtették a' kimondhatatlan készüléteket, mellyek közt én magam' halálra elúntam, 's valahára elindúltunk. Úrfim annyával, én Poldi nénikével ültem egy kocsin, 's gyorsan forogtak a' kerekek. Már nyugotra szált a' nap, mikor előttünk láttuk az ingerlő fekvésű kisedet falut, hol a' torony bádog-fedele játszadozott a' nyugvó fény-golyó arany sugarival. Lafontaine tollát ohajtanám ezt a' vidéket, ezt a' mély benyomást, 's mind ezt a' mi következik, méltán festeni. — Már távolról durrogtak előnkbe a' mozsarak, 's jelentették a' kedvelt uraság érkezését, az örvendő nép hangos éljent kiáltott, 's hármassal visszhang felelgetett a' hegyek közül. Virágokkal felkoszorúzott lyánkák, mint tavasz' Nimfái, fogadtak a' falu végén, 's virágokkal hintették utunkat. Vezérjek egy angyali lyánka, ki rósái nélkül is a' tavaszt példázá, 's én a' különben is megindúlt, szinte elolvadtam mikor benne a' kellemes szökét üsmértem meg, kit a' városon templomokban és bálokban, miséken

és operákon annyit híjjába kerestem. Vonásiban kellemes szelídség és szemérem, mely őt jobban ékesíté, mint rószakoszorúí, 's nagy kék szemeiből úgy tündöklött ki tiszta lelke, mint ezüst folyam' nefeletsek közül. — Egy beszédet mondott, 's szavai szelíden és édesen hatottak a' lélekre; 's a' kitörő örömet könnyekre olvasztották. Első könnyek, miket a' lelkes septemvirné szemeiben remegni láttam; ki kegyel ölelte a' szeretetre méltó lyánkát — 's én öleltem volna az egész nagy mindenséget, az egész szép életet. Boldog kit Istene érző kebelével áldott meg! — Csintalan úrfim ezalatt a' szemérmes falusi lyánkákra pislogott, úgy hogy sok a' virágos kosarat is földre ejtette zavarodtában. Poldi néne pedig mellettem folyvást mondogatta észrevételeit, mikből én egy szócskát se értettem. — Én halgattam! mire is illy szép érzések közt a' szavak, mellyek csak erőtlenítik a' lélek munkásságát 's hidegítik hevét. Azt kell mondanom, nincs szebb mulattság mint a' halgatás; az ember lelke halgatásban nagy, 's ez értelemben jól mondja egy angol író, hogy a' beszéd elrontja a' mulattságot. Mintha villám csapott volna lelkemre, automa-ként mentem a' kastély felé a' többek nyomán, 's csak akkor ébredtem álmaimból, mikor már a' kastélyhoz érve, az ifju V^a agarai hizelegve nyakamba ugráltak. Itt meg az ünnepi köntösbe bújt cselédség, 's az ezeket vezérlő kasznár jelentette örömét 's tiszteletét egész gondol 's pontossággal, mely neki tulajdona. — Mind eddig senkitől se kértem, ki hát kedves szökém? csak azzal a' boldog érzéssel valék tölve, hogy őt feltalálhatám. De azután, mikor a' kasznár a' számomra rendelt szobába vezetett, 's egész devótióval kérdezte vélekedésem, és hogy tettzésem az ünnepi fogadásról, akkor, miután oly tüzzel dicsértem, mint Petrárca Lauráját, tudtam meg hogy kellemes szökém a' falu tisztes papja leánya, ki télen nénnyénel Pesten volt, most tavaszra ismét falura jött. Míg én a' föllelt kedves dicséretébe merültem: kasznár úram kedvtelve 's

fontos ön-elégedtséggel simogatta a' maga hasát, 's ezt mondogatta: „Hm! csak jól gondoltam én ezt úgy!“

Ez óra olta szép remény világa lobbant föl szivemben, 's csak most kezdém csudálni a' gondviselés utait. Itt nem fogom őt a' szűk utszákon, a' tolongó sokaság közt eltévesztetni, itt nem fog az öreg S* ferde elveivel gyötreni. Már együtt megyünk a' rétre, a' ligetbe, együtt keresünk virágokat 's nézünk a' szép ég' csillagira, 's ha az ég' minden csillagira rájok únok, akkor az ő szemeiben fogok megállapodni. Kinevetsz fiú? már ez pedig így van az én agyamban, 's e' képzetekről lemondva szerencsétlen leszek. — Most már ismét érzelgek, gyakran kijárok a' mezőre, hegyekre, mindenütt az ő képével mulatok, 's úgy tetszik egészen megelégedett vagyok — elég nekem vele egy levegőt szívhatni, egy uton járhatni, 's abban tellyes boldogságom' találok, ha ablakomból a' papház felé nézek! — Ah! arra nem is gondolok, hogy ez a' boldogság csak egy szép csalódás, 's pokol-kínná válhat, ha óriási érzetem viszon-érzést nem talál. — Az ifjú V* ált-lát szivemen, mert ha kutyáival a' pap-lák előtt korán hajnalban vadászni megy, én haragszom hogy Mariet felveri legszebb álmából, mert hiszen mást nem is gondolok, mint hogy velem álmodik. Illyen az ember! — Sokszor asztalomnál írva kap, 's én a' papírt gondosan elrejttem. Szerelmem öntögetem ilyenkor; — de mire tanul ki az ember annyi iskolát, ha illy esetben órákig vesződik egy soron? — Nagyságosom szívesen örül választásomnak, 's int hogy csak dologra lássak, mert félénk szerelmes üresen megy el, mint szemérmes koldús tarisznája, de int is egyszer'smind, hogy csak különösen és románosan tegyek mindent. — Kivánj jó szerencsét.

(Folytatása következik.)

Sötétben és holdvilágnál soha semmit se csinálj Barátom! mert nem tudod mit csinálsz.

Béatrix napja volt, 's a' Septemvirné névnapi tiszteletére ömlött elő a' sok vendég. Eljöttek a' szomszéd uracsok agaraikkal, 's a' szomszéd dámák mopsaikkal. — Csak falusi mulattság az igaz mulattság; én is sokat vártam ez alkalomtól szerelmem ügyében, 's avval inkább mivel nagyságosom Mariet apjától fő gazdasszonynak nevenapjára kikérte. Soha se ettem oly ízes ételeket barátom, 's aztán hányszor gyújtottam pipára; áldom, ki a' dohányt Európába hozta. Pipám nyitott utat a' sürgő forgó szakácsnék közt a' tűzhelyhez, Marie körébe, hova az ércztornyokat át-tűrő arany se segített volna, pipám segedelmével szólhaték itt ott egy két édes szavat a' kedves kis gazdasszonyhoz, még a' volt nagyobb szerencsém, hogy rosszúl szelelvén, háromszor is kialudt. Lám, minden rossznak van jó következése.

Estve táncz - muzsika zendült meg a' teremben, 's nekem mint Marie tánczosának rósás kedvem pattant. — A' szerelemben erőködünk mindennek lenni a' kedves tárgy előtt, a' mik csak lehetünk minden erőnk megfeszítésével, a' szerelemben tanuljuk az ön magunk előtti szégyent legnagyobb mértékben ösmérni. — 'S nem az ellenkező áll-é bé házasság után? — Én is elővettem hát minden táncz-talentomom Mariet ölelve karjaimmal. Úgy tánczol ő, mint tavaszi szellő lebeg virányokon, — Elég nyájas volt, de bizonyos hidegség tette szívtelessé külső nyájaságát, 's engem a' farsangi jelenésre emlékeztetett; ezen felül ha csak szerét tehet, hölgyem 's gyermekein után tudakozódott. — Siettem még egyszer elmondani Apológiámat, mellyet már nagy nénénél Marie elutazása után felmondtam, 's felibe azt is kinyilatkoztatni, hogy szívem eddig a' szent járomtól szabad, áh! a' szerelem járma

ugyan nyomja ám. — Csak gondold azon idő oltá, mikor a' módi-árodnénál főkötőket vettem, házasnak vagy legalább vőlegénynek tartott ő engemet. — Nem örül kölcsönöző jobban egy már elveszettnek tartott adósság váratlan lefizetésének, se hiu lyánka az új ruhának, mint én e' felfedezésnek! — Megakadt hát szelíd szeme rajtam, 's talán épen szerelmi irigység beszélt ki szivecskéjéből, mikor hölgyem után tudakozódott, gondolám, vagy legalább gondja volt boldog személyemre. — Apró küljelek árúlják el a' szív-rejtek legbelsőbb titkait, 's kipótolják az ablakok hijányát, mellyeket kebelünkön nyitni nem látott célirányosnak alkotónk. — Ön bizodalمام e' pillanat oltá óriássá nevededett, 's vártam az alkalmas pillantást, hogy szerelmem neki felfedezzem, nem levélben, nem holt betűkkel! — égő ajakról ömöljön szívéhez esedezésem, — 's ezt minél előbb!

Szépen sütött a' holdvilág, ez a' szerelmi édes titkok hű védje, mellyhez olly sok sóhajtas szált már égő szivekből Didó oltá a' Berry Herczegnéig. — Én látom, hogy Marim egy szomszéd szobába megy, 's a' nemes tokaajtól feltűzelve, „mos', vagy sohasem!“ gondolom, 's élni akarva a' jó alkalommal utána subanok, a' Hold bűbájos fénye nevelte romános tűzeme', minden hosszas környűllálás nélkül közelítek — a' viaszos sima palló segítni akarni láttzik — elcsúszom és lábaihoz esem. Így már tűzemnek szabad folyást engedve vallást teszek szerelmemről. Mit öszve nem zavartam egy percz alatt fiastyúktól fogva a' violáig, 's még azzal nem elégszem meg, hogy szavakban öntögetem forró érzéseimet, hanem egy úttal megragadom puha kacsóját, 's olly hévvel szorítom keblemhez, olly hévvel, mint egy igazi román hős! — Fájhatott szegénykének, mert ollyan hangot adott, mint hegedű tanulatlan ember kezében, 's még e' nem elég azután még rettenetesen elkezdett sikoltani. „Az Istenért! megeszi a' kezemet!“ — Én el nem tud am gondolni miért

sikolt, de bel-érzésem, melly csallhatatlan bírāja az igazságnak, kezdte súgni, hogy nem olyan kéz, nem olly hang ez mint Marié. — Azomban a' sikolytásra égögyertyával lép be a' Septemvirné, 's az egész úri társaság, — 's ah! én kétségbeesve látom, hogy Poldi néninek bódoltam, kit hátulról nézve Marival felcseréltem, hiszen olly egyformák szépeink a' fehér ruhában, mint tojás tojással, 's hozzá ezek a' rossz szemek! — Br. Jaromir és az ösanya jutott akaratom ellen eszembe, pirúltam, mint kifütyült színjáttzó, 's mi több, Poldi nénike is pirúlt, mint lyánka, kitől első csókot kérnek, képzelheted, milly rettenetes nevetésre fakadt az egész társaság, mint ürült nagyságosom, lélekzetem pedig szórúlt 's dugult, mint bányászé földalatti üregben. Épen a' hajtó volt kezében, mikor kacsóját olly szívesen szorongatám, nem csuda hogy fájt szegénykének. — Deprecálnom kellett, 's csak azon szép szavakat sajnáltam, miket olly híjjába rebegék ki egy cikölcsös Minerva lábai előtt. Csípös vagyok szegény nénike ellen? de ki is ne volna helyemen! — az az egy szerencsém, hogy Marie ott nem volt a' szép nézőjátékon, halálra szégyenlettem volna magamat.

Egy bakot hát már löttem: de egy tudod soha sem elég. — A' macska feldönti a' tejes csuport. 's még e' nem elég, hanem neki rohan ijedtében az ablaknak, 's ábrázatját megkarczolja, nulla Calamitas sola. — Gondolhatod, hogy felé se mentem én többé a' tánczteremnek, hanem siettem ki a' szabad levegőre az Isten szép ege alá. Az ifju V*-t találtam szemközt, Ápropo! épen jókor jössz, úgymond, siess csak a' kertbe, ott andalog Dulcineád, élj az alkalommal, melly egyszer elröpülve soha se jő olly kedvezőleg vissza. Előre nem akartam hiteit adni, de tudván, hogy a' tánczteremben nincs, 's különben is a' szabad levegőre készülvén, a' kertbe mentem. Valamennyire különösnek találám ugyan, hogy ő éj közepén a' kertben sétálgat, de — miért nem? a' hold-világ szé-

pen süt, 's nincs édesebb, mint ennek bájos sugárin szélylyel andalogni, az ő szelid lelke gyönyörködik az alvó természetben, melly dicső vonás ez Marie lelkén, mint üszvehangzanak érzéseink, mi hasonló természetünk. Illyen képzelgések közt megyek tovább a' keribe, 's Ideáljaim velem lengenek! — 's ím — valóban ott áll Marie a' Grotta előtt egy másik lyánkával, nyilván megüsmérem veres nagy kendőjét, mit könnyű táncz-ruhája felibe vetett, szemei a' csillagos égre voltak szegezve. — Áldottam gondos barátomat, ki ide igazított, 's szelid érzékeny hangon már távolról megszólítottam: 's Marie itt van? itt gyönyörködik a' szunnyadozó természet bájos csöndjében? — Ah! kegyed is elhagyta a' lármás mulatságot? monda ő is, de hangja valamennyire megvastagodott, talán az éji levegő okozza, gondolám, azomban a' legkevesebbé se mozdult, 's szemeit az égről el nem fordította. — Ott, ott, a' sarkcsillag, mondék romános hévvel, ez a' hív szerelmesek csillaga! boldog, ki olly szívet talál! — 's e' szavakkal közelíték hozzá, szemeim mindig a' sarkcsillagra vetve. — Azomban egy kucczantást hallok, leszállok az ég csillagai közül, — 's nézd ezt a' csintalanságot! Az én csillagvisgáló Mariem 's barátnéja nem más volt, mint a' grotta előtti márvány-kép, mellyre az ifju V* egy fehér leplet 's a' liberiás kocsis veres felsőruháját akasztotta. Így változik az édelgő Poézis vastag prózává az életben. A' feleletet meg kérdésemre egy a' bokrok közt elbujtatott szobaleány adta, ki nem nyomhatván már el a' nevetést, egy nagyot kucczantott 's engem csillagvisgálásomban megzavart. Félboszúsan, fél-nevetve hagytam ott felmaskozott márvány-szépemet de megfogadtam, hogy soha holdvilágnál semmit se csinálok.

8.

Ugyan onnét.

Ellenséges tündér játzik velem, édes Gusztim: reá nem mehetek, hogy szerelmem Mariénak kinyilatkoztassam,

pedig ennek a' Septemvirné kedvéért szükségesen meg kell lenni. — Már egy nénike előtt térdeltem, márvány képpel a' csillagokról beszéltem, 's üvegeket törtem hijjába! — semmi, semmi és semmi! Harmadik próbám nem kevésbé nevetségesen ütött ki, mint az előbbieik.

Marie, ügyesen vivén gazdasszonyi szerepét, gondosan sietett az életitárba konyhára valót adni ki, 's Septemvirném a' kis gazdasszony minden pirulása mellett is megállott rajta, hogy ne más hanem egyenesen én vigyem utánna a' gyertyát. Szép Marie arcza tejét pir boríttá mondom, mint nyugo'ot ha szél készül, én kapván az alkalmon kéznél valék, 's meg se gondolám hevemben, hogy életes kamarákat a' szerelem istene nem választott templomául; — csak myrtusligetet láttak szemeim körében. — Azomban az ifju V* agara, kit az ellenséges tündér megszokatlan nyájassággal áldott meg, utánnam jő, becsúszik lábaim közt, 's én alig kezdem fonni szerelmem virág-koszorúját, a' szeles agár feldönt egy tokajiboros üvegekkel rakott asztalt, 's megütvén magát keservesen kezd ordítani. Már aztán kit meg ne zavarna az illy eset? — kiestem a' fonálból, valamint gyertyám is kezemből, 's így mind a' hárman setétben maradtunk. Pedig mi szép, mi ingerlő szép volt Marie a' csinos házi-öltözetben, mi kedvesen ált csipőin a' tiszta fehér kötény, mi bájlón motozott kis kezeivel, — mellyeknek nagyobb részét irigy kesztyű fedezvén úgy láttzottak ki rósa-szín újjai a' vágott kesztyűkből, mint meg annyi liliumok 's rósabimbók a, kifejlett virág-kehelyből — elnéztem volna így örökkévalóságig! — Ő kiszaladt, én pedig méltó haragomban a' tokajiban fürdött agár füleit rángattam, ki érezvén, hogy esint tett, félénken vonúlt lábaimhoz. Csak alig tudtam a' rakott kamrából kivergődni, fejem falbaveréstől, kezem üveg-töréstől, lábaim egérfogótól féltve nagy nehezen akadtam az ajtóra. Ezolta vetekedünk a' pirulásban. —

Végre megszánta kínjaim a' Septemvirné. — Menjen kegyed a' Grottába, monda ma délután, 's várjon ott reám, oda fogom magammal vezetni élte' angyalát, 's adok alkalmat kegyednek valahára elvégezhetni a' herculesi munkát; — szegény, szegény szerelmes Szeladon! csak minden Isten' teremtése kegyed ellen van esküdvé, holdvilág és márvány-kép, agár és tokajibor. — Kéz-csók után siettem rendeltetésem helyére, a' hüss Grottába: de nem hívesíté láng — szerelmemet. — Volt időm eszmélkedni a' multról és jövőről, mikor végre lépteket hallék a' Grotta felé közelegni — Grotta! szent templom! gondolam, száljon kebelemre kéj hüss üledben, nem emberi kéj! téged választott a' szerelem istene kedves tanyául, hol myrtusillat kél az esti szellő szárnyain, 's vad rósák nyílnak fejünk felett. — Elővettem minden virányaimat, miket az ált-olvasott regékből magamba szedtem, 's jól készülve vártam a' jövőkre. Hosszak, igen hosszak voltak a' perczek! míg végre belépett Nagyságosom kezén fogva a' szelíd szép Mariet, ki bizodalmas tisztelettel hagyta magát vezettetni, utánok az izmos Ispány hozott egy kosárban frissítőket, min nem kevésbé hoszankodám, én! — kinek legnagyobb szüksége volt frissítőre! — Ide édes Mariem! itt pihenjünk meg, monda szerelmem kegyes pártfogónéja, 's mintegy csudálkozását tetteté, mikor engem ott lelt. Ah! kegyed is kikereste a' kert legrománosabb helyét? — no örülök, hogy itt leljük, élénkebb lessz multságunk, — 's olly czélirányosan füzte szavai lánczát, hogy csudálni valék kéntelen gyors elméjét. — Nem e arra láttzik teremtvé lenni e' Grotta, hogy titkos édes kéjek tanúja, 's boldog szerelmek' csöndes védje legyen? Óh! milly' kedvem van illy' helyen csak egy szerelmi jelenést láthatni. Nem tenné meg kegyed kedvemért, folytatá hozzám fordúlva, hogy színművészi tehetsége próbáját e' helyen tenné le! — Marie pirúlva sejté a' fordulás czélját, 's ügykezik a' beszédet másra vinni,

de én nem valék rest, hanem hévvel, nem színművészi, de érzett valódi hévvel borúlt m lábaihoz, 's kijelentve mély, igaz, örök szerelmemet, kegyes viszonyért esedeztem. Szegény lyánka nem tudta furcsa helyzetében mihez kezdjen, Ispány uram pedig rettenetesen kaczagott, 's ez által Mariet eszméletre hozta, ki most már evetként szökött ki a' Grottából. Én, ki ezt észre nem vevém, folyvást mondtam válagatott román-virányaimat; Ispány uram pedig, kinek az egész történelecske igen igen tettett, hogy jobban halhassa szép szavaimat, egyenesen Marie üres helyére állott, 's még inkább kaczagott. Ekkor pillantottam fel, 's irtózva láttam, hogy a' tenyeres talpas Ispány lábainál vesztegettem szép beszédem nagyobb részét.

Septemvirném kegyesen biztat, hogy maga fogja kívánságaim tellyesedésbe hozni, 's ez az öröm legyen az ő idei név-napja korooája. Én háladatos csókot nyomtam kezére, 's elhagytuk a' sors Grottáját. — Ah Grotta! örülj e velem vagy szomorkodj? boldognak nevezzetek e, vagy reményem, álmaim, szerencsém sötét sírja vagy? a' napokban tudni fogod sorsomat.

9.

Ugyan onnét.

Olly különös érzések közt irom e' levelet édes Gusztim! millyekben még soha se voltam; hideg 's meleg változásokon megyek keresztül, az égető kutyácska heve 's Szibéria hideg borzalma váltogatják egymást szorúlt keblemben. Septemvirném kocsira ült, 's a' papi lakhoz hajtatott Mariet számomra megkérni. — Kínos várásban töltöm az órát, mint leczkés gyermek, bezárkózva ülök szobámban, 's felmondogatom magamnak a' régi bölcssek arany mondásait, de semmit sem segítenek! — Mit is gondolsz? veszélyes játéknál ülök, hol vagy mindent megnyerhetek, vagy mindent elveszthetek, 's nincs előttem más állapot mint Menyország vagy Pokol! — Híjjába

táplálgat ön-bizodalmam: még azt is megbántam, mért állottam rád, hogy Nagyságosom elmenjen. Hát ha most már kosarat hoz, mi lesz belőlem? abban nem csak nagy órr, hanem halál is lesz számomra. — Az előbb néztem a' tükörbe, ah! egek! úgy tettzik, orrom egy rőfnyire nőtt, meleg fürdőben ülök, 's minden aggodalmak fejemre nehezkedtek e' választó órában. Imádkozz lelkemért!

Utóírás. Boldog vagyok barátom! boldog mint egy halandó lehet, ki a' maga édes célját elérte. Nem férek magamba, ömledezniem kell. — Egy hosszabb óra után, mint Henrik Császáré lehetett, ki a' Pápa ajtaja előtt mezítláb állt őrt, zörgött a' visszajövő hintó, 's én széppel rúttal kevert álmaimból úgy felpattantam, mintha bomba esett volna örromra, de nem volt bátorságom Septemviri-ném eleibe menni végitéletem hallani. — De annál nagyobb lett elragadtatásom, mikor a' belépőtől azt a' hírt hallottam, hogy Mariem atya megegyezett, 's maga se vonyogatta magát, nem elég, nem mértékfelett elég e' ennyi boldogságomra? — Ah! örülj velem kedves Gusztim! a' szó legtellyesb értelmében: Czélt értem!

A' HALDOKLÓ' ÉJTSZAKÁJA.

Borzasztó éjtszaka! oszolj már a'
Félhol: an szendergő halandók' szeméről,
Eressz napfényt az ég' kárpitjára,
Hadd szívja fel a' kint a' nyögők' szívéről;
Hadd o'dja enyimet is fel sugárzatja,
Mert most nehéz álom' rémje szorongatja. —

A' bajos élet mély tengerének
Harsogó hullámin ringottam sájkámmal,
'S láttam, kevergve mint evedznének
Körülem mások is, véghetetlen számmal.
Egy szál vékony csáklya mindenönk kezében,
Úgy vergődünk a' vad sors' özönvizében.

Némelyik, fehérített nyakára
 Arany-lánczot fűzött, 's rázta, fitogatta, —
 Másik, mejjére — a' bűn' boltjára
 A' fénylő érzeket rakásra aggatta.
 Ez étlen evezett, amaz dorbézolva,
 Ez sírva, amaz csúf kacaját hűjávalva.

Sokat láttam, a' kik rakás kincsel
 Úsztak kevélykedve, 's Istent káromolva;
 És sokat, a' kik másás bilintsel
 Süllyedeztek, Isten' irgalmát unszollva.
 Sok volt, ki tört hegyzett a' szegény kisebbre,
 'S kevés, ki írt nyujtott volna a' mély sebre.

Itt bolondokat ragadt az orkán —
 Ként zúgó, 's rohanó víz dühös habjával,
 Amott a' kevergő örvény' torkán
 Bölcsök bukdácsoltak a' keskeny csajkával. —
 A' rang 's kincs mindenén másként világoltak:
 De a' csákllyák 's csajkák csak egyformák voltak.

Hánykódott a' sok apró fekete
 Csónak össze vissza a' tajték halmokon;
 A' vész 's hullám ízre repegete
 Már sokat a' szerte lappangó szirtokon; —
 'S egy sem engedve a' kormány-akaratnak,
 Recsegeve rohant egy morgó torkolatnak.

Minden sajvás, ki már ragadtatott
 E' vég örvény felé, slsárgult, reszketett;
 Elmult a' hahota itt, 's jajgatott,
 Ki eddig dobzódva vígan evezgetett.
 Sok a' sok terhelő kincset mind kiszórta:
 De a' kis sajkat a' hab csak lesodorta.

Egyik jótéiteit hántorgatva
 Bizott fonákul vett ocsmány érdemébe,

Másik hatalmától vakítatva

Kérkedett fő sorsa' gondviselésébe;

'S a' vakmerő kevély szív váltig bízatta:

De a' rozzantt sajka csak süllyedt alatta.

Itt csecsemők sikoltottak égre,

Ott az édes anyák terjeszték karjokat,

Amott sokan a' szép kegyességre —

Mint fő megtartóra támaszták magokat.

Mindenik oltalmát 's éltét reménylette:

De a' merültt sajkát csak meg nem menthette.

Most épen a' mellettem vergődő

Csajkát ragadja meg a' mélység' hulláma,

Csavarja, 's viszi sebtén, sinlődő

Társomat a' sok hab ellátatlan száma;

'S most kihanyatlik — az örvény lefűlasztja, —

'S most a' jég borzadás álmom' felriasztja.

Felserkentem. 'Sibbadt homlokomon

Félelem' cseppei görgedeztek alá;

Tünődtem tündérkedett álmomon:

'S ím, egy hang véretem újra megfagylalá;

A' szomszéd nyoszolya kór martalékjának

Törődött hergési halált nyikorgának.

A' sáppadt hold' erőtlen sugára

A' gyászszobába bádjadtt homályt vetett,

'S a' vívónak sárgult homlokára

Sokkal sárgább halál-fátyolt festegetett. —

Hol az a' rossz szív, melly úgy felfuvalkodna,

Hogy egy ily homloknál meg ne húnyáskodna? —

Gyertyát gyújtottam a' szenvedőnek

Utolsó éjjele kínos hajnalába,

'S ah! még egyszer, a' hülő velőnek

Szunnyadó ereji felköltek inába, —
 Még egyszer felált, ment, fohászkodott nyögve;
 'S ismét ledült a' már untt ágyra — hörögve.

Nem sokára csillapult hergése
 A' roskadt mejjnek, 's mind inkább rövidültek
 Lélekzeti, — és minden érzése
 Tompult, — a' szemei homályba merültek;
 'S mikor éppen első sugárt lobbantott a'
 Nap, akkor ő már a' végsőt vonaglotta. —

Ti kevély, dús, irigy, 's irgalmatlan
 Szívek! kik emberi érzést nem esmertek,
 Hanem mint a' barmok, mint unatlan
 Csak testetek' álnok kényében heverték —
 Egy haldokló sáppadt fejéhez áljatok:
 Jó emberré lenni ott megtanulhattok!

EGY ALVÓ KISDED FELETT.

Alszol, kis Bajtárs! te hív barátomnak
 Cseppentett szíve, és szeme? —
 Alszik mint a' ró'sa-bimbó, mellyet lenyomnak
 A' harmatok, 's díszlik minden kelleme.

Ni! melly édesén mosolyog álmában! —
 Ah! a' csecsemő földre le —
 Jött szent ártatlanság szunnyadt ilyen formában,
 Míg jádzott az első kis Zefír vele.

Aludj kis uj Polgár! szedd le bimbójit
 A' veled lett boldogságnak;
 Szedd le, rakd el kised kebledbe kis csomójit,
 Míg a' szív' férgei alá nem rágnak.

Még csak ki sem nyilhat itt boldogságunk,
 Hát gyümölcsöt hogy nevelne?

Úgy van, gyász homályba merül szép napvilágunk,
Minekelőtte ragyogva felkelne. —

Nyúgodj kis ártatlan, még te boldog vagy!
'S míg a' sok baj itt nem lep, ezt
Használd; mert ki tudja, idővel mi dolog, vagy
Szívednek mi lázzadt érzése epeszt?

Tán az élet' földi mennyét keresvén
Az ifjú szív láng-évében,
Elvéted a' cél't, elhagy szíved öröme, 's vén —
Korod búval öl élted' estvéjében?

Vagy tán egy szebb egy jobb remény sugára
Nyújt néked biztató kezét;
'S midőn sietsz boldogságod' megfogására,
Pyramusként egy sírhoz halni vezet?

Vagy egy olyan szív tesz rabbá, ki fogva
Van már maga; 's míg e' pokol —
Kínnal gyötrő érzést bús szívedben zokogva
Fojtogatod: virág-élted haldokol? —

Rengj édesen kis bölcsője! mert hátha
Cseppjei e' kevés vérnek
Most érlelik egy buzgó Hős' indulatját; ha
A' haza, 's a' vallás oltalmat kérnek?

Hátha a' síró virtust megkérlelő
Lélek és szív e' pólyában
Most egyesülnek, hogy idővel bátran elő-
Álhassanak jót tenni a' hazában? —

Rengj édesen kis bölcsője! ha benne
Ilyen erkölcsök csiráznak, —
Reng édesen; mert a' ki ily jóltévő lenne,
Ritkát látunk lefolytával egy Száznak! —

Haj! de hátha egészen ellenkező
 Gondok, 's indulatok nőnek
 A' jó, 's rossz felől még most keveset érező
 Fejében, 's szívében e' csecsemőnek?

Hátha az ég, föld, 's világ' alkotmánya
 Ötet a' bölcs Teremtőre
 Nem vihetik fel, sőt esmerni sem kívánja,
 'S gyűlölve néz a' Vallás tisztelőre?

Hátha az elnyomatott ártatlannak
 Még nehezül keresztfája
 Általa, — 's a' kik kenyérért térdre omlanak
 Előtte, azokat kövel hajgálja?

Tán olyan szív dobog e' kis kebelbe,
 Kit majd a' nagyravógyásnak
 Szesze bújtogat, és ön sorsával nem tel be,
 Míg köztünk él — míg neki sírt nem ásnak?

Vagy — vagy csupán testi indulatjának
 Fog élni, — tán hizelkedő
 És ceapodár lesz? — oh ha így elragadnának
 Kénnyeid: nem lehetsz megalégedő! —

És ha illyé lesz — ne rengj kis bölcsője,
 Ne altasd őt olly édesen:
 Hanem légy bimbó éltének gyász temetője,
 Hogy mély álmából fel ne ébredhessen.

Úgy az átok, és gyűlölés' helyébe —
 Melyek az egeket érik
 Bosszú-kiáltásokkal — a' sír' éjjelébe
 Szeretet, és szánakozás kísérik. —

De ne báncsatok ál-orczás képzetek!
 Hisz' a' setét jövőndőbe

Nem hathat elménk, — nem tudhatjuk mik rejtettek
E' kicsiny szívbe, e' jó 's rossz kútfőbe.

Jöjjetek hát kívánt esztendő! 's sorba

Fejtsétek ki az elrejtett

Valót. — 'S te kis szendergő! bocsáss meg, hogy porba

Zártt lelkem felőled ilyeket sejtett. —

Sírsz? tán hogy felriasztám nyugalmaidat,

'S így gyanakodtam ellened?

Oh kedves! tartóztasd gyengén rezgő szavadat;

A' világ szülheti ezeket benned.

Esmerj ki másokat, halgass szavokra;

'S majd ha szíved nekik hódol:

Szemügyet végy, felvigyázz a' csapodárokra;

Keveset remélj: nagyon nem csalódol. —

De nem érted tanácsom! — oh, a' magad

Kárán kell tanulnod néked!

Menj hát; 's ha majd az élet' mocska rád is ragad:

Önn jó szívedben nyiljon menedéked!

TAVASZ' VÉGE FELÉ.

A' Tavasz fogy! multon mulnak

Ifjuságom napjai,

'S nyakra főre sírba hulnak

Szép reményim' álmai.

Minden új nap' reggelével

Több több bánat érdekel,

'S minden est' enyészetével

Több több kedvet vesztek el. —

Itt Erdély ország' határán
 Hány vet éltem' tengere;
 Itt kesergek szívem' kárán,
 Melly tavál földhöz vere. —

Néha pajzán biztatással
 Csalja a' sors szívemet,
 'S kedvező czirógatással
 Törli csorgó könnyemet.

Keblem' árva érzeményit
 Új erőre pe'sgeti,
 'S csonka bénna kis reményit
 Nyájosan vezetgeti.

Napnyugotra andalítja
 Szívem' óhajtásait
 'S napnyugotra utasítja
 Mejjem' sóhajtásait.

'S ah! midőn az ősz Dunának
 Torkos éh örvényein
 Által-úszva bolyganának
 Honom' édes telkein:

Czéljok' árvaháza táját
 Tőlök elrekesztgeti,
 'S szívem' óhajtott hazáját
 El csak egy sem érheti.

Árva szívem! ládd, ha bár a'
 Sors ma kedvezőleg int,
 Oh ne hidj, ne hajts szavára;
 Megcsal az holnap megint! —

Bús követjeim hijába
 Fáradoztok: jöjjetek —
 Vissza, 's e' rideg hazába'
 Vélem együtt vesszetek!

REGGEL.

Reggel van! a' nap' terhe kél,
 A' gondok felébrednek, —
 Az áldással tölt telek él,
 A' szirtok fényeskednek. —

Ni a' rét' ezer díszzeit!
 A' Pór' pengő kaszája
 Sepri; 's bő verejtékeit
 Fórrja barna orczája.

Ah! éltem' kis örömeit,
 'S szívem' kevés reménnyeit
 A' sors úgy aprógatja,
 Halálba úgy buktatja.

ORSZÁGGYÜLÉS A' TATÁR DULÁSKOR.

T ö r e d é k.

Hangzott e' közben gyűjtő szava Pesten Azarnak :
 Zemplin' bércei közt viszhangzott hars szava nem rég,
 Mint fő gazdának, ha juhászit az esti fuvallat
 Nyájok után elszunnyasztá, 's a' farkas elorzá
 A' bárányaival hátul füvező juhok. És most
 Béla, homályt öltött, de elődei' ritka vitézét
 Föllelvén, levivé fejedelmi lakába magával. —
 A' Hűsek komoran készültek Béla' szavára,
 És együt ültenek a' gyűlés' teremébe; de Béla
 Nem vala még köztük. Szélytröppen azonban az ajtó,
 'S Béla belép magasan pompás kísérete közben :
 Most ridegen keserű szájának előbbi mosolyja,
 De deli homloka' téréen leng nagy lelke nyugottan.
 Mint ha nap a' hervadt füvekre lenéz mosolyogva,
 Életadó sugarát érezve felállnak ujúltan :
 Úgy mindenki felállt itten fejedelme bejöttén,
 Rálöve minden szem 's ajkaik hódolni nyilának.
 Intett Béla, 's halálcsönddé lett a' zavaros hang,
 'S szólt, gyöngyös buzogányát asztaljára letévén :

„Diszei a' honnak, ti apák 's fő lelki vitézlők,
 Ti mind honszerető józan fők 's tiszta tanácsúk!
 Összegyülénk tanakodni honunk' sirodalmas ügyéről,
 Mit kell végképen cselekednünk, 's óvakodólag
 Hogy mitül irtóznunk. Szóljon kiki, adva tanácsot.
 Én, mint Fejedlem és Atya, mindent elköveték már,
 A' mivel a' letiport hon' gyászos sorsa javúlna.
 Vajha! ti is, 's minden, ki igaz magzatja honának
 Önkényt 's szíve' sugallatin ezt indulna művelni,
 Úgy most sok falu, vár, nem tűz- 's hamuban szomorogná,
 'S kedveseink mosolyogva pihennének kebelünkben.

Én atyaként, mondom, megtettem, mit csak erőmből
 Megteheték. Ha az ég ura ihletné szívem és én
 Honomat egy ölyütől üzött kis házi galambként
 Forró keblemhez rejthetném, szívem örülne.
 A' Nádort honnunk koszorújához seregekkel
 Küldém, még mikor a' dülő nép bé nem ütött ránk;
 Ott vesze serge, vad ár zúdult Huszt' bércei közt rá.
 A' méltatlanul eltiprott Kuttén' esetén mind
 Lángra gyuladt Kunokat szemmel tartám híveimmal;
 De; keserű dolog! a' pártunkért vont idegekből
 Rájok zúdíták az enyésztet, ott hala mind el. —
 Majd védő hadakat gyűjték, bekiálta riasztó
 Hangom az elrőjtett völgyekbe is; ah de mi búsán.
 Milly nehezen gyűlnek honnunk' védőji előmbé!
 Áh! pedig a' zuhogó lángban ropogó helyek immár
 'S vértavaink kitkit riadó csatasíkra vihetnek. —
 Várad nem ragyog immár honnunk' látköre kékjén,
 Bús hír szálla fülembe Eger' 's más városok' égre
 Lobbant lángjairól 's iszonyú pusztultairól is.
 Vácz tán a' Mongolok' boszus eldülő erejét és
 Vad haragát lobogó lángjában most viszi égre. —
 Nem pulya lelkiőség tartóztata eddig is engem,
 Hogy Batu' vad népét dúlása között zabolázni
 A' csatatérre vitézimmel csattogva kiszálljak;
 Nem; de ha készületlenül áll ki hadunk 's kis erővel,
 Csak maga a' siralom, köz gyász és vész növekednék,
 Húnytunkkal; ha pedig mi veszünk, úgy vége honunknak.
 Még hát várunk köll kevesig, míg az ősz Duna' tulsó
 Téreiről robogó seregekkel Bertalan eljö.
 'S László rengeteges Somogy' izmos népivel itt lesz;
 Várni, míg új csapatok közelitnek az ősz habu tengert
 Nézegető Illyria' földeiről seregünkhöz:
 Akkor teljes erővel szállunk harcra - 's özönként,
 Melly falukat söpör el 's tévelygő barmokat, üntjük
 A' szélyt pusztító fene népre kitört haragunkat.

Addig is a' henyeség ne hüvítse szívünk' tüzt, a' mit
 Menteni még lehető, mentsünk bölcs 's fontos erővel.
 Hogy harapózva emésztő lánguk az ősz Duna' folytán
 Túl ne csaponghasson Krim' külkeinek, hadainkkal
 Vágjuk az átmenetelt el 's védjük partjait annak.
 Hogy, ha mi, 's a' tájak, hová ellát a' komoly ormú
 Mátra, könyár közepett sanyarogjuk is a' Batu dőlét,
 Ott szeliden mosolyogva tenyészék isteni béke,
 'S zölden domborodott szép halmai hintsenek áldást. —
 Ezt sűgalja szívem 's elmém hasznosnak itéli:
 Hát ti vitéz és bölcs Magyarok, mit ítéltek ezennel:
 Mondja elő kiki, itt ne ügyeljen senki személyre,
 Égi tanács kell most, a' legjobbat kijavalja.
 Bár nem bársonyos is, de legelső lészen előttünk.“

Méltóságosl emelte fejét a' templomi hösek'
 Mestere, a' hadakat szerető Rembáld; kiderültek
 Homloka' térén a' tüzzel szólt Béla' beszédén
 Összetorúlt ránczok, csak azon mély sebhelye tartott
 Felleget ott, mellyet Tidonnál kap vala a' hős,
 'S mellyért százakat ontá haragja enyészet' ülőbe.
 Végig villantván éjszín szeme' fényt, imígy szólt.

„Bölcs szavaid 's tüzelő intéseid ó Fejedelmem!
 Nagy lelked' 's atyaságodnak mind tiszta tanúi.
 Századokat temet el lenyugodt szárnyakkal újabb száz.
 A' tünedékenység' pusztító karja alatt, míg
 Nagy szép tetteidet 's nevedet betemetheti egy kor.
 Nagy vagy, bölcs szavaid szint olly fölségesek, a' mint
 Önmagad, és tettid nagy lelked' előnkbe mutatják.
 Melly nem rezzen az elszigorúlt sors' mennykövítől sem.
 Még is azért a' mit javal elmém, íme kimondom,
 Halld fejedelmem, 's ti haza' népei, halljatok engem:
 A' tetetendők közül kettőt látok előttünk:
 Várni segílyt 's keserű inségbe taszítani a' hon'

Gyermekeit ; vagy azok' védelmét teljes erővel
 Kezdeni , dúlójokra dühös haragunkat eresztvén —
 A' nyugodott 's kelt nap hány ízben utazza fölöttünk
 Ált az eget , mig ezen helyen állunk várva segédet ,
 'S andalgó menetét mi sok áh 's vér' gőze kíséri!
 Mit lehet építnünk segedelmi sereg' jövetére ,
 Megmutatá' amaz álnok 's gyáva szívü Friderik , ki
 Kérésünkre ígért segedelmével mi kajánúl
 Megcsala , láthattuk. Mi erős csapatokba verődött
 Bajnokokat vártunk Bécs' hánykódó fala közzül ,
 'S vendégkint jöve ő , elkísértetve nehánytól ;
 És veszedelmünket megnézvén gyáva futással
 Visszairamla , hogy a' hírt megvigye népeinek , milly
 Szörnyű vihar zajog a' Magyaron , 's mi veszélybe' bagyá ő.
 Így lehet a' meggyülendő seregekbe bizalmunk. —
 Ah , de nyög a' föld' népe , fejére szünetlenül a' már
 Útnak eredt veszedelmes enyészetet érzi lecsapni.
 Nincs biztos helye , röjtekből röjtekebe huzódik !
 Reng 's őrt áll a' férj , nincs éj 's nap nyugta fejének :
 Így a' hosszú vigyázat alatt sanyarogva kifáradt
 Tagjait a' borus éj' leplében szép neje mellé
 Hajtja , jön egy csöndes szendergés , nyugszanak ; ím de
 Lárma rivall , riad a' nyugovó , és háza' csapongó
 Lángja lövell szemibe , 's lelkét szép gyermeki' metsző
 Jajjai rendítik : jelen a' Mogol és az enyészet ! —
 Így vagyon a' bús nép hona' minden részeiben most ;
 Gyors segedelmet ohajt ez , imezt gyógyítani siessünk !"

Így szólt ő , 's szavait riadó hadi lárma követte.
 Akkor az ősz Salamon , fejedelme' szelid nevelője ,
 Bölcs és tiszteletes nagy férjfiu , szóla neveltje
 Jobba felől , kit ölelt mélyen tisztelve szívéből.
 Minden rája ügyelt , fejedelme is ősz haja' fürtén ,
 Melly folya fényes ezüst szálakban , rajta felejté
 Vizsgáló szemeit , — 's az rezgő ajkkal imígy szólt.

„Tiszteletes Karok, ó ti hazám Zászlóssai és Ti
 Hősek, mindnyájan hív gyermeki árva hazánknek,
 És egyenes sz. vü Jobbágyok! hallgassatok engem:
 Már hetven nyarakon dörgette fölöttem az ég bús
 Fellegi' földrázó haragát, ugyan annyi fagyos tél'
 Főrgeteges szárnyán jöve már rám is deres ősz kor;
 'S e' sokfélével terhes nagy üdö kebelemnek
 Lobbadozó lángját megnyomván elcsilapítá;
 Csak hideg ész, 's igazán fontolni szokott hideg érzet
 Eldegel e' szívben még, mellyeknek javalását
 A' ki követni hajol, nem igen háncódik utána.
 Érzetim a' haza' gyászos ügyében emezt javasolják:
 A' jó talpra rakott épületek állnak erősen
 Szélveszek és viharok sőt föld' rezegése között is;
 Mellyek csak földszint 's gyengén építve ragyognak,
 Azt, ha az északi szél' ragadó zuhogása felindúl, {
 Minthogy erőtlenül áll, mind porba teríti üvöltve. —
 Senki haragja' tüzeit a' honduló csapatokra
 Szórni előbb nem ohajtja, miként én: bár csak adatuék
 Egy vésszel feketés föllegbe röpnöm, az abban
 Forró mennyköveket hogy szórnám dörgve reájok.
 Senki az árva Magyar 's könyező honnunkat az ő bús
 Gyászától szabadítani nem ég inkább kebelemnél;
 De nagy erőt kér az! többet még mint van előttünk:
 Gyengén védni hazát, kis erővel rontani 's vaktán
 A' vad dúlóknak seregére, veszélyt hoz ügyünkre.
 Ím nem rég látók, mikoron Himes-udvari Hősi
 Fencsattogva kiállt Bocsetor-Krím' vad fia ellen
 A' kőszirti Sirok' bástyái alatt; de — keserves! —
 Nem vala nagy hada: vítt ő bölcsen, víva vitézül,
 És vele a' Nádor; de elönté a' Mogol' árja, —
 'S mit hoza a' kis harcz? haragában dulta Kadán fel
 Szinte porig Tivadart 's pusztító karral Egert is
 'S összerogyott Sirok a' boszu-gerjesztette düh által. —
 Mint az eves sebeket, ha vigyázatlan kezeiddel

Sértegeted 's gyógyszerert nem jól 's keveset kötözel rá,
 Feldagad és keserű mérgét tagaidra elönti;
 Vagy mint a' sivatag völgy' sárkányát ha megölni
 Mégysz, 's botütésed alatt feje szélyt nem tört, dühösebben
 Duzzadoz, és taraját terjeszti, tüzel szeme, véres
 Mérge foly, és réz farkát pattogtatva már össze:
 Így ez ölö vad nép dühösebb, ha csatára kiszállunk
 Ellene és ő győz; beborítja siralmasan akkor
 Bosszantott kicsapongó vad dühe árva hazánkat
 'S eltöröl és nem lesz, ki nevét föntartsa Magyarnak. —
 Hogyha tehát Batuval zengő viadalra kiszállunk,
 Jól alapúlt hadakat szállítsunk ellene. — Így hát
 Hősek! azon tüzet, a' melly honnotokért gyuladott fel.
 Ó ne bocsássátok gyászára csapongani annak!
 Égi sugallat volt Fejedelmünk' bölcs szava, abban
 Eltünkét látom rejtezni, legyünk követői!
 A' köteleesség, mert Fejedelmünk mondja; hazánk' ör-
 Angyala 's a' józan meghányás mondja, kövessük! —
 A' menny' bús haragát gyűjtjük? — melly bünteti most is
 A' Fejedelmét nem tisztelt vas nemzetet. — Ismét
 Mondom azért, bokol a' nap alatt számunkra nem él más
 Élet, azon kívül, mellyet javasolt Fejedelmünk! "
 Izzadság csöppek, szent lángjától kiütödvé,
 Görgöttek tüzesült arczáról tiszta szakállán.
 'S vissza helyére aszott tetemít gyöngülten ereszté.

Voltak elég számmal, kik helybe' hagyák Salamonnal
 Józan eszéből kelt tüzelő szavait 's követék őt.
 Láta veres lángban forgó szemmel Kalocsának
 Tűzszivü Érseke ezt, 's ajakát mardosta fogával;
 A' rég fojtogatott indulat' lángjait immár
 Most kizubantani tört 's várták hallgatva beszédét.
 Fellegi Krivánnak mohos ormain is ha helyében
 Megmozdúl a' szirt darab, a' hideg észak' üvöltve
 Rázuhogó szeleit mindig megludja 's ijesztő

Mozdulatot teszen , és a' lengő fákat alatta
 Megrettenti , — sietve , szorongva fut el , 's' gyakran ízben
 Felnéz a' gödölyét kereső pásztor ; de leroppan
 A' szirt egy zivatarra , recsegve görög , 's' letör és zúz ,
 Minden elejbe meredt akadályt , míg völgybe nem ér le :
 Tűzszivü Ugrin is így , 's' iszonyú ránczokba redőzött
 Homloka' domborját szélythordván harsoga e'ként :

„Háborgó Magyarok , korcs fajzati hős eleinknek !
 Hamvad-e már tüzetek , melly tán hidegen lobogott csak ,
 Mint hideg éjeken a' mély erdőben ragyogó redv ,
 Látszik az , és dideregve siet melléje az útas ;
 'S' elszörnnyed , mikor a' csúf rothadt fába ütődik. —
 Árpád' lelke ! ha boldog fényüvedezte körödből
 Egy csöndes , de hamar fölgyult szemfényt lelővellesz ,
 Áh mit ítélsz unokáidról ? keserű 's' iszonyú gond
 Marczongolja szived , 's' behat ez még a' zavaratlan
 Menny' boldogságába is , — óh szánd gyáva utóid' ! —
 Héjh pedig e' honnért riadó Lehel , őszhaju hős Und
 Vaskezü Bulcsu , 's' egyéb viadalmas csillagaink hős
 Bodrog partjainál 's' Alpár' síktéri határin .
 E' honnért , mondom , harcokba nem így törekedtek .
 Zengve , dicső tűzzel 's' mindent megrázva rohantak
 Ők a' vasba takart adáz bolgár csapatokra
 'S' szittya tüzes vérök habzott a' gyász csatasíkon .
 Másként honnot ugyan , de sülétet 's' szüket az éh föld'
 Gyomrában , leborúlva szereztek volna magoknak .
 'S' e' habzott és szerte folyott vér áru hazát mi
 Bajnok apák' ivadéki , miként védjük vonakodva ? !

Gyúljon fel tüzetek , melly hamvad kebleitekben ,
 Gyúljon , 's' gyujtsátok honosaitok kebliben is fel !
 Tipratik im köz anyánk , 's' védő kezeinket ohajtja ;
 Sír , vér hull szemiből , 's' sebeit bekötözni nem ébred
 Gyermeke ! Merre megyünk , ha anyánk láttunkra rogy össze :

Merre? 's melly sivatag fogadandja az árva Magyarat be?
 Hogy ha csak a' buta föld nem tárja előnkbe ki gyomrát.
 A' késő maradékra röpüljön lelketek, — ó az
 Majd mit ítél? — Mi ugyan sivatag düledéki alatt volt
 Szép Magyarországnak sokrétű éjbe takarva
 Szendergünk. Tetemink senyvedten enyésznek. Az élet'
 Ellene sárga homályt villantó karddal eloszlott
 Csontinkon kaczag. Elsülyedett szemeink soha többé
 Nem nyílnak meg, utódink' szennye hogy abba betűnjék,
 Ám de kiront leomolt tagainkból lelki valónk! ez
 Nem jó porba velünk. Örök ez, 's látandja utódink'
 Könnyeit, mellyeket a' leverő sors' mérge ütend ki,
 Mért a' szolgálai nyűg rajtok 's mért porba' fetrengnek?
 És a' mélyre bukott 's czudarúl tengődni szorított
 Bús fiak' ajkai majd iszonyú átkokra fakadnak,
 Melly röpül őseleink' ragyogó seregéhez az égbe
 'S szégyen' pirja lobog rajtunk a' szentek előtt ott,
 Vagy ki reményl ekkor csöndes sírálmot? az élők'
 Ronda teher sajtolta nyögési ha nyugtot elűző.
 Rémként fúrják bé magokat sírunkba, 's az ottan
 Szendergő porokat nyugtokból dülva kibojtják.

Nem! hova türsz lobogó keblem' szilaj árja? szelidülj,
 Hős lelkek, ha talán fölgyúlt tüzem átragadott az
 Illő' korlátjára, engedjete! — Ím szemeim nem
 Játsszanak engem, erős hadi tűz csillog szemetekben.
 Harczra gyuladva dobog hős kebletek és karotokkal
 Gyilkos ölő szablyát Mogolokra emelni hevültök.
 Így Magyarim! nem azért gyűjtött ide nagy Fejedelmünk
 Hogy tanakodjunk itt nagy üdőkig, azonban az árván
 Tévedező Nemzet könybe 's majd vérbe fuladjon.
 Keljünk! honszeretet 's egyetértés győzni fog, és a'
 Hontalanúl dülő kutyaajt megemészti hatalmunk,
 A' hadakat 's mindent intéző úr miyelünk lesz!

Több vala még nyelvén 's robogó harczokra hevítő
 Ajkkal még sokat elmondandó volt; de beszédét
 Tompa moraj 's riadó hadi lárma hagyatta felébe
 Villoga szürnyű fény, kiki mély hüvelyéből aczélját
 Zörgő zaj közepett ragadá ki: „Hadakra, Királyunk!
 Vigy“ zengék 's zengett velök a' vén csarnok is együtt.
 „Reggel az ölni szegült kardokba ütödvé remegjen
 A' kibukó fiatal nap' arany sугára felettünk!“
 Így kiabáltak, és Bélának fájt szíve ekkor.
 Végre, miként haragos felhők' dörgése az itt ott
 Megszakadozva torúlt borulat közt lassudan elhal:
 Halk morgással imígy szűnt a' harczot kiabált raj.

Még szelid öszbe vegyülten emelte fejét Kuros, a' vén
 Kákaszegett Balatont néző Zala' fő ura, bátor
 'S ünkenyes; de azért, bár forrott légyen epéje
 Nem mere nyilván ellent mondani hős Ugolinnak,
 Minthogy láng vala már mindenki, kimélve beszéle
 „Hódolat a' te nevednek, mond, ó szent hadi bajnok!
 'Tisztelem én szavaid', mellyek, ha közötte beszélnél,
 A' Bakony' agg cserit is zuhogó harczokra tüzelnék;
 Még is halld szavaim' 's nagy védjei Pannoniának!
 Halljátok ti is azt. — Harcz kell, igaz, arra siessünk,
 Nem remegő szívvel falainkról nézni az álnok
 Népvezető Batunak vérontó áradozását.
 Úgyde nem egy helyen omlék a' Mongol ált' ide tudjuk
 Gyilkos bárdú Kadán 's Bocsetor nagy rengetegeik közt
 Rudna' letört falain 's perjéin hága keresztül,
 'S a' Körös' összezavart habjával ronta hazánkba
 Feljebb a' feketés arcú Batu: sziklatetökre
 Hága fel, és megölő villámként ronta le onnan,
 A' kondor bajuszú Peta hősi királya' kiomlott
 Vérével belocsolt Lengyei földön töre által,
 'S Morva' havas hegyiről hozza ránk pusztítani lángot
 Füstölg hát honnunk másutt is. Hont, Gümör és a'

Sziklás Torna egyéb vártájjal keserűn nyög,
Hát mi tevő legyen itt a' nem nagy sergü magyarság!"

Már felelésre nyitotta meg ajkát Ugrin, azomban
Reynold a' ki szavát ritkán hallaita tanácsban
Nyitrai fő pap, imígy szólott gondatlan ajakkal
„Értelmem nekem ez: menjen sergünk' fele része
Ellenök, a' más rész tájunk' dülőit eméssze."

„Nem! felszól Mátyás, Esztergami Érsek, azért csak
El nem oszol seregünk, vagy újabb vész dörg le fejünkre
Most is gyenge hadunk ha feloszlik elejbe nem állhat
A' Mogolok' szanaszét rontó erejének. Azért is
Menjen egész seregünk tájunk' dülő Batu ellen
Aztán majd Bocsetort, ki Kadánnal az egri vidéken
Áraszt vérpatakat, pusztítsa boszúnk' tüze szörnyen.
De tudom én, okos a' fortélyban ez emberevő nép:
Ő is, bár ha erős csapatonként is, de ha hadra
Gyúl ki ügyünk, szélyt szórt seregét egy testbe szorítja."

Így folya a' Nemzet' gyűlése, imígy ügyekeztek
Rút egyenlenség közt a' veszedelmet elűzni;
'S elvégzék, hogy csak két éj fedi őket ezen helytt,
Aztán zászlajokat lobogatva csatára kiállnak.
Béla' derék szive e' végaésen sír vala vérrel,
'S népe' makacságát keserűn bámulva csudálta.
E' végzésre fölirttan látá a' veszedelmet.
Végre imígy szólalt a' Gyűlést zárva szavával:
„Nemzet' védjei, hívek, bátor lelkű leventák!
Mennyei kedves öröm szárnyalt kebelembe 's az égig
Felragadá szívemet, szemlélvén honni hűségtek'.
Ó milly édes az a' Fejedelmek előtt, ha hevülten
Szólnak bölcs szavakat fiai honjoknak ügyéről:
Hála az ég' fejedelmének, hogy adott bajaimban
Támaszokat, 's köszönet, forró köszönet szíveteknek

A' nemzet' neviben , hogy lángja híven dobog immég.
 A' mit végzétek közösen , tegyüik azt ; noha lelkem
 Nem nyugszik meg azon. De az égben az Ur , szeme rajtunk.
 Légyetek a' hon' ügyében azért is erősek , az izmos
 Mátra gyanánt , mellyen mennydörgő 's messze feketlő
 Fellegi zápor üvölt , 's beboruló szikla agyára
 Sok villám dördül le , de ő rendül 's le nem omlik.“
 Béla imígy , és rá honnért gyúlt tűz szökik a' hős
 Keblekbe , 's kardjok zörrent mély lelkesedéssel.

Így oszlottanak el , kiki gondját víve magával,
 Éj jöve barna lepelben 's álmod hinte , szunyadtak ,
 Béla nem : őt nem volt képes jó lelke az álom'
 Karjai közt tsendes szunyadásba meritni ; emésztő
 Gondjaitól futa a' nyugalom mellyek keserű köny-
 Nedvelt szárnyaikon szomorú tárgyakra röpüstek.
 Most a' dülös lankasztotta tatár seregek közt
 Tévelygettek azok , kik fenlobogó tüzeiknél
 Embervérbe borult arcczal fütöznek. Azonnal
 Önnépét keserű könyözönbe borúlva találják.
 'S nem rég szép faluit bús tűzhelyi hamvba szomorgva.
 E' gyászlepte helyekről bús bosszút fenyegetve
 Hadra törő népére tekint , — 's fölrezen ijedten.
 Majd a' holnapi nap' nagy dolgai jönnek eszébe.
 Végre az égbe röpül , könyörögve borúl az egek' 's föld'
 Istene' széke elé , hatalom hogy jöne segédül.
 Szánakodólag lendít csöndes szárnyával utóbb a'
 Szenderület nyugotó szellőt rá és elaludtak
 Gondjai , csak soha nem nyugovó gyors lelke homályosb
 Tájakon andalgott Álom' tündéri honában.

S. D.

V É G S Z A V A M.

Isten hozzád, szép lakom!
Feléd száll sohajtatom.
Gyöngy virányok, zöld vidékek
Szívemben ég hív emléktek.

Isten hozzád, hűs livág!
Valóm csend-árnyidba vágy.
Napesti bájos nyúghelyem —
Rólad soh sem felejtkezem.

Barátim édes köre :
Szívem leghűbb tüköre!
— Kik borúmat éreztétek,
Bevont egem' derítettétek —
Képetek szívemben él —
Ott nem dúlja végveszél!

Lánykák égi magzatok!
Földi fény csillagzatok!
— Arczitek dicső sugára
Fénylett pályám bús szakára; —
Bucsum hozzátok röpül,
Szárnyin hála könnyüm ül!

Bérczalanti sík folyam!
Fogadd te is végszavam.
Béke-partot, zöld tetőket,
Öntözz bizton, sík mezőket:
Partodon állt szép lakom' —
Sorsom kész — im elhagyom!

E. ILLÉS LÁSZLÓ.

LEDNICE.

1832. Aug. 9.

Fő Méltóságu Revisnyei Gróf Reviczky Ádám Úr,
Magyar kir. udv. Cancellárius 's a' t.
Ő Excellentiája üdvözlétére.

Roppant Szirtek alatt, láttatlan üregbe tanyázó
Tündér! tárd ki jeges barlangod', 's gránitos ajtód'; —
Ró'sa virúljon most üsvénytelen honnod' ölébe!
Ormos szirteiden bár ezredek alszanak is már
Vad lakodat jelesebb Vendég nem látogatá meg. —

Lednitze' Tündérét hívlak! tisztelve fogadd el
A' szép Természet' bűvárát, — Hunnia' védjét, —
Felség' kedveltjét, — szeretetjét a' magyaroknak
A' remek érdem' felkentjét, a' ritka Revitzkyt.
Őt, — kibe' Fő, Ész, Kar, Kard szép tettekre hevülve
'Senge arany korban nyert hős pálmái után, most
Izzadt hálántékit cser-koszorúkkal övedzi.
A' pompás Város' ragyogó fénnjét oda hagyva
(Azt, hol, az emberi ész, 's kéz bájos miveket alkot,
'S a' Természetnek mesterség lészen Urává)
Felfordúlt lakodat jött el bámúlva tsudálni.

Lednitze' Tündérét hívlak! Víz', 's jég', szeretőjét,
Természettől elpártolt hon' régi lakóját!
E' nagy Grófod előtt idvezlő tiszteletet tégy
Hódolj érdeminek, 's zengd ezt tündéri ajakkal: —

* * *

Idvez légy nagy Gróf! fény-csillaga a' Magyar égnek,
Sors' kedveltje, — szerény érdem' fia, — szorgalom attya,
Hit szép pályádon, szebb lelked nagyra magasztalt! —
Hűs-szellet szolgám, hoza hírt a' Telki vidékről,

'S ott létted lengett repeső gyors szárnyairól le,
 Hallám lelkesedett Gömörünk, örvendve kitérá
 Karjait, és néked kő-oszlopot alkota, ott, hol
 Rengeteg országú Társam' barlangi csepegnek,
 'S a' leesett csüppből követ állít rém erejével
 Tündér formákban, más, meg más báj alakokban,
 Hallám, 's csend lakomat megrezzentette sohajtás.
 Hát a' nagy Hazafit, — Téged, — kőszirt-koszorúzza
 Zord barlangjából már Lednitze látni se' fog meg?
 Hát szép Tornámnak Fiait mellőzheted-é el?
 Tornámnak Fiait, — kik, mint a' párdutzos Árpád'
 Magzati vér-óltárt zárnak kebelükbe' hazánkért;
 Jaj! de hiszen lakom, és Tornámnak kis köre, melly szűk
 Illy' ragyogó érdemt illőn befogadni magába!
 'S így tűnődve szomor bánat szállá kebelem' meg. —

Mint mikor a' zivatar kormát hintette az éjre,
 'S a' reggelt majd víg fény csókolgatja tetőmön,
 Fülmile zeng, csattog, báj éneke külti-fel a' tájt,
 'S édes öröm mosolyog mosdott halmoknak ülébe:
 Illy ünneplést tart, vad szikláknak közepette,
 Lednitze, nagy Gróf hogy Téged' láthat kebelébe.

Atticus idvez légy! kedves Vendég üregemnél!
 Mint ez erős Szirtek mellyek truttzolnak időköz,
 Hordozd olyan erős vállal terhét a' hazának;
 'S általad illy alapok tartsák-fel Pannoni honnunk'
 Bóldogságát, mind polgár-zivatar közepette,
 Mind a' békesség' csenden pihenő szakain át,
 Mind, ha az e.lenség düh morajjal szórja tekéit. —
 A' forró nyárnak vízből jeget érlelek, enyhes
 Udvaromon, szellet lebeg-el frissíteni neszével,
 'S türleni a' fáradt test' görgő izzadozásit;
 Zúzos szárnyaival, ha leszáll a' tél zivatarral,
 'S pelyhei közt hideget szór-el tar bértzeim ormán.

Enyhítő meleget fuvallok szikla lakomból:
 Sokra hívott pályád érdem koszorúzza Revitzky!
 Vedd hát úgy mint én nyájas kebeledbe' az árvát —
 A' benned bízó hont, 's orvosa légy ha hanyatlik,
 Légy minden bajban véd aegise honnosáidnak!
 Szirteim ős korosok, 's tartnak számatlan időkig:
 Nagy neved is, velök így áljon-fel századokon túl!
 Isten véled már kristály üregembe leszállok.

SZATHMÁRY SÁMUEL,
 Borsovai Káplán.

MAGAS ÉS ALANTI.

Nézd a' barna Koloszt — önsúly romjába dőleszti!
 'S a' rémes fővel csillag pályára mosolygót
 Rút porban láthadd, örökös nyugalomban enyészni.
 — Fény polczon ragyogók, koldus pálczára szorultak,
 'S elnyomatott ifjak, gyakran fénykörbe kelének! —
 A' kis hanga bokor, zivatar mikor éri, legörbed; —
 Újra föláll, ha elült a' szélvész durva morája.
 Ám de ha ez magasabb fenyves sudarakba ütődik
 Messzeható moraju ropogással dől ki a' törzsök,
 'S mély gyökeret rántván, végképp kihal a' diszes élő! —
 Záporral viselős fülhök villama előbb csap
 Sziklatetőn épült várak tornyába tüzével,
 Mint a' völgy teremén alacsony kis pásztori lakba. —
 A' magasan álló mélyebben eshetik! — Engem
 Nem csálnak vágyim fénypolczok fönti fokára,
 Biztos part mellett, hol nints mit tartni veszélytől
 Vig kedvel hajtom sima pályán nászadom; — a' míg
 Más, büszkén a' sík tenger mélyére törekszik
 Hol vész ül nyomain 's a' szelekkel hasztalanul vív! —

E. ILLÉS LÁSZLÓ.

E P I G R A M M Á K.

N e m e s i h e z.

Hogy ha szabadságot nyertél k—r leveleddel,
 Drága szabadságod nem csupa hang-e vigyázz;
 Mert nem mind szabad a' kastély ura is, ha kezén, és
 Lábán a' vétkek durva bilincse csörög. —

A z i d ő.

Mindent győz az idő, a' mik most díszlenek egykor
 Szinte mulandóság éjjibe szállnak alá. —
 Rózsa, iacint, liliom, mellynek most kelleme bájol
 Egy percz' múlta után senki se tudja mi volt.
 Hajh! de vau a' min még maga a' győzelmes idő sem
 Győz; —'s ez lelkem' hő érzete, Emma eránt. —

H ó d í t ó m h o z.

Meggyőztél Emmám mihelyest pillantatid értek,
 'S harcunk végbe szakadt szép diadalmad után.
 Már most ró'sabilincseiden esdekve könyörgök,
 Másra Milim többé fegyveredet ne emeld. —

A' R a b i g a.

A' rabigától fél mindég, és retteg az ember,
 'S hódólván is, csak szívibe forr az epe.
 Ó dolgok' titkos szövevénye! miként lehet az hát,
 Hogy Mili' rablánczán édes az én rabigám. —

KISS ENDRE.

IDVEZÍTŐNK SZÜLETÉSE.

Titkos erő 's tudomány ihlette fen égi tüzével
 A' porba omolt, szendergő tisztos apákat.
 Lángeszők a' multkor' mélyét felverte, 's azonnal
 Csillagi járásból 's ég sugalotta jegyekből
 Szóltak igaz nyelvel kétes ködlepte jövőről:
 'S a' mit jósoltak, hosszú évsornak előtte
 Tiszta igazsággal látták telyesedve utóik.
 Jósoltak 's eldölt Salamonnak városa; mellynél
 Izraél országán nem láttam fénylni dicsőbbet
 'S rút hamu lett gyászos temetőhelye régi diszének.
 Jósoltak 's igazán eljött a' mennyei felként.
 Emberi alkatban, de gonoszt nem tudva, közöttünk
 Járt, 's szent példával híven utainkra világolt. —
 Őt zengd hát ajkom 's szólj elmém bátor örömmel
 Hogy méltó legyen e' dal a' szép égi követhez! —

Szörnyü Zsibongás közt, távol nagy róna vidékről
 Megszált a' hatalom teljes Császári parancsra
 Dávid' békelakott városcájába ezer nép.
 'S a' ki csak örvendett éltének Juda határin
 Ment, hogy kis családot országos könyvbe irassa.
 'S a' keskeny téren a' torló nép szava zajgott.
 Mint hő nyári napon kiröpült raj, hogyha szagos galyt
 Nem lel: régi lakát, a' tölt kast sínli sohajtva;
 Benu maradott nemzők pedig utjokat álva, zajongnak
 'S a' szállongókat készitik telepedni donogva;
 Úgy a' felrobogó sokaságnak szörnyü neszével
 Léghonu tág körrel egyé olvadtak az utszak. —
 'S nem volt a' pesgő családot befogadni elég lak.

Ünnepi pompával tisztán kiderüle fölöttük
 A' magas Isteni hon, fény utról néze le a' nap
 'S a' porfellegeket megszegvén hosszú sugárai

Menyalapu folyamok tükörén megtörve, ragyogtak.
 'S nagyra törő vágyal 's bizton eljöttek az ifjak
 Hosszu időkön ált egymástól messze hazába
 Elszakadottak, — most viszonos látásnak örültek.
 Jött egy ősz apa is, virgoncz unokáktól övedzve
 S évszakait vizsgálva vigadt e' napnak : egéről
 Csillaga szép fényét látá leragyogni — 's azonnal
 Két forrásaiból megeredt, bár lassu folyamként,
 Méltán a' könnyü-ár — 's szívét örömmérzet eláta.
 Majd egy hön szerető anya jött hű férje karai közt,
 Balján, gyermekidőt nem halladt lányka szökellett,
 Anyja karán szendén dadogó ücscsével enyelgve —
 'S a' sokaság közepett kiderült arczával odább állt.

És eltűnt a' meny fényes fejedelme köréről
 'S a' kormos sátor kiterült, 's a' csillagok ezre,
 'S éjfeli csillámló mécs láng közt fáklya világként,
 Fen mezejére kikelt az ezüst hold képe, 's mosollyal
 Néte kies téren milly népség' tábora szállong?
 A' vigalomba merült tüzes ifjak serge pedig szép
 Játékok közepett futosott zöldszínű fenyéren,
 Én örömi estvéjét üllvén — sora üzte vak álmát.
 Vig rivadalmoktól nem ijedt a' lányka, merészen
 Égi szeméremmel közibök szöke — 's egybe fonódva,
 Majd elválva külön kört alkat társival együtt,
 Majd kik lángkebelük, ifjak lánczába füződve:
 Szép gyönyörök poharát legutóuló gyöngyig ürítették.
 És eljöttek az agg nemzők lekonyulva derekban,
 Gyér öszfürtökkel, 's nézék e' játszai vigalmat. —
 'S emlékezet szárnyán sebesen oda szálla az eltűnt
 Boldog gyermeki kor' koszorúzott képe mosolygva —
 'S mint tavasz alkonyaton kiderül a' mennyei kék bolt,
 'S mint a' menyalapú tószin ha nem éri sivó szél:
 Ugy kiderült arczuk 's örömök forrása lön a' szív. —

Így mulatának ezek ragyogó szép csillagi fénnyei
 Mig nem az álom ülén édes szenderbe merülvén
 Vig lármájuk elült 's nyomban megszálla alélt csend.
 És már elnyugodott az egész fél földi kerek — csak
 Betlem', harmattól tündöklő róna vidékén
 Zöld füveken legelő gyapjas nyáj pásztori nézték
 Csendes holdfénynél egyedül a' puszta világot,
 'S tréfa beszédekkel mulatának az éjji magányon:
 És egyszerre, miként feketű pályáju futó fény
 Megvillan — szintugy láttak föltűnni előttök
 Harmatozó aranyos ködben szép angyali hirlőt.
 Arcza fen isteni volt, bájló vala nézte szemeinek
 Szózata égből eredt, milly nem kél emberi ajkon
 Milyt csak arany lantnak magasán vont hurjai adnak! —
 És a' mint feltűnt, rémület szálla szivökre,
 'S térdeiket fejöket mélyen a' földre szegezték.
 'S jóltévdő ujjal érinté őket az angyal:
 És tova szált a' rém; 's füloket meghátrva igen szolt:
 „En magas Istennek szárnyas hirlője, leszálltam,
 Kristusnak születéséről hírt hozni tinéktek. —
 Eljött bár késő unokáknak az Isteni küldött,
 Kit sok százak előtt jósoltak lángeszű vének.
 Eljött és Betlem látá mosolyogni előszer:
 Ó hát menjetez őt fényességében imádni,
 A' kised Betlem néptölt fogadója ülében
 Fellelítez szent anyja karán, szét hintve világot:
 S fenhirdessétez mind ezt mindennek; örüljön
 A' bün járma alatt sinlödő emberi nem; mert
 Megváltója leszált, az atyától küldve malasztal.“
 Monda, 's miként elejükbe leszált, megtére urához
 És a' merre haladt magasabb fénykörben útánna
 Hallatszott gyönyürű összeng 's báj angyali szózat!

Nyájukat elhagyván gyorsan röpülének azonnal
 A' szent gyermeknek színét mély porban imádni;

És a' mint mondá a' hirlő, úgy vala minden
 Föllelték szent anyja ülén és áldva dicsérték.
 És lettek hirlői, miként vala nékik az Angyal.
 'S mint mikor éjj idején kiütő tűz gyors szelet indított
 És harapó lánggal egy házról másra fut által;
 Majd tele pajtákak takaritt örök éjbe; — lehetlen
 Gátot vetni, sehol sincs mentség, fullad az ember, —
 'S egy pillantat alatt gyászos romaikba dölnek
 Égbe nyuló paloták 's egy népes város enyészik: —
 Szintúgy nagy sebesen terjedt Betlemben a' gyermek
 Szent születésének hire, 's a' nép nyelvre ülven
 Szét fut gyors léptel 's nem volt titok ifju', öregnek,
 'S minnyájan egekig riadó énekbe dicsérték
 A' szent 's régtől várt, óhajtott égi kenettet.
 'S a' mint a' vigság harsány szózatja megindult,
 Völgyeket, erdőket, berkeknek néma homályit
 Bétöltvén, felszált a' sziklák büszke csucsára
 'S a' hérczormi fölött, végetlen térben enyészett. —
 'S lássd az egek boltján ragyogó fényével azomban
 A' gyönyörű gyermek' gyönyörű kis csillaga fölkel;
 És nagy messze ható szemfényivel éjszakot és délt
 Napkeletet, nyugatot, sebesebben nyíl röpülésnél
 Végig megpillant 's fön hirdeti Istene jöttét.
 És nem volt látkör, keskeny, vagy messze határu,
 Sem nagy egek tág boltja alatt tündökletes Ország,
 Mély völgyek' teremén felnyúló városi szép lak
 'S puszta sikon álló nem fényes pásztori hajlék:
 Melly e' kis csillag ragyogását áldva ne nézné. —
 Ám de Herodesnek szemeit zaklatta vak álma;
 'S a' csillag ragyogása, szemét nem hatva, előtte
 A' született gyermek fűnséges léte titok volt.

A' csillag pedig állt, 's ragyogott. — De Királyi lakából
 Dél, nyugat és éjszak tájáról nem jöve a' Szent
 Isteni küldöttet nagy örömmel imádni halandó.

Csak távol houból indult meg, messze keletről
 Három kincsekkel rakodott nagy bölcs eszű hősfi.
 'S jött a' kis gyermek föntségét porban imádni. —
 'S indult a' csillag, 's haladott szemeiknek előtte
 Bár utjok hosszú, de unalmas nem vala. Völgyek
 'S messze nyuló puszták, halmok, vagy rengeleg erdők
 Váltogaták egymást, — majd bércekről szökve csörögtek
 Legtisztabb patakok, 's viruló rétekre ümölvén
 Halkal alá folytak 's amazokba szakadva, enyésztek.
 A' csillag pedig égi utát folytatva lefénylett
 A' három fejedelmi fiak szép földi utára,
 És a' durva homályt ragyogása elűzte legottan

'S im már megláták a' kised Judá határit
 'S büszke Heródesnek várát magas égre ragyogni. —
 'S a' mikor a' három fejedelm oda ére igyen szólt:
 „Ó mondjad kérünk Zsidók fölkenntje Heródes!
 Hol vagyon a' mostan született szép Isteni gyermek
 Szentséges Krisztus, földünk' éga'dia Királya?
 Honni egünk teremén láttuk föltünni világát
 Csillaga szép fényét 's jöttünk nagy messze keletről
 A' szent gyermeknek föntségét porban imádni.“
 Így ök. És a' Király e' szók halltára megindúlt
 És ment és haragos képét belharcza jelelte.
 'S udvara bölcs fiait 's az írástúdokat azonnal
 Öszvehivá 's komolyan az írást megnézni parancslá:
 Melly tájon, 's mi időn születend a' menyeyi gyermek? —
 És tüstént olvastanak és illy szókra akadtak:
 Isteni szép gyermek születik tele égi malaszttal
 'S a' kised Betlem fog majd jöttének örülni.
 Juda! vigadj, föntebb hír fog szárnyára emelni,
 'S isteni fényével fog rád is hatni szülötted!
 Így olvastanak. És ő ment boszulakta kebellet,
 'S a' három kincscsel rakodott nagy bölcs eszű hőshez
 Illy szavakat küldött, tettetvén lelke borúját:

„A' kiseded gyermek, kinek ékes csillaga fénylett
 Napkeleten, 's a' kit jöttök dicsérve, imádni
 (A' ki Heródestől szintúgy legyen áldva, dicsérve!)
 Betlemben születék, onnét terjesztve világot.
 Ó ti szerencsések kiket a' magas Isten előbb visz
 Gyermeké lábaihoz, bár távol messze hazából
 Mint engem, kinek országát olly fényre emelte,
 Mellynél a' nap alatt ragyogóbb nem léteze méltán.
 Menjetek és ha megint haza int a' társas egyesség
 El ne mulasszatok nekem is hírül adni, mi módon
 'S hol leltétek az ég hozzánk küldötte követjét! —
 'S a' három fejedelmi Király tova szálla, legottan
 Kélt velök a' csillag, fényel tündökle utokra;
 'S a' kiseded Betlem kebelét megszállva, miként kelt,
 Úgy eltűnt az egek boltjáról végre. Tünése
 Csendes volt valamint áldott születése Urának! —

'S a' három fejedelmi Király ezt látva megállá
 S a' zajgó Betlem kebelében áldva, dicsérve
 A' szent küldöttet föllelték annya karai közt,
 'S mindjárt szívökben szentebb tűz lángola, buzgón
 Kezdek a' gyermek fenségét porban imádni,
 'S a' minden jószág forrását a' magas égben,
 A' hatalomnak urát, ki öröktől fogva van és lesz,
 Nagy megalázással térd és fej hajtva dicsérték.
 'S im eltűlt az idő, — órák, napok ültenek el már
 A' három fejedelmi Királyt a' társas egyesség
 Messze honába hívá 's készült indulni utára.
 'S büszke Herodesnek hírül megvinni, mi módon
 És mi helyen lelték a' kiseded gyermeket; — ám de
 A' szív rejtekeit vizsgáló Isten egészen
 Más úton vezeté roppant birodalmok ölébe. —

E. ILLÉS LÁSZLÓ.

A' HAJDAN ÉS JELENKOR.

A' fél Hold addig öklelte
 Hajdan Buda' ormait
 Mig a' Sziklák tüzet kapván
 A' Bértzek vén sorait
 Láng futja be, — 's Buda tére
 Hamuvá váll örömére
 Muhamed' vad népének,

Füst gombolyag tolakodék
 Béla roskadt Vára'
 Kormos omladékiból az
 Ég veres pitvarára, —
 'S ott a' ködbe szállongának
 Mátyás remek Könyv-tárának
 Hamuvá lett Példányi

Besetétül a' Magyar Ég, —
 'S a' mint Holló' szárnyain
 Körül lebeg, az Éjszaka
 Két Hazánk határain;
 El tűn a' Nép, — 's a' Hold-világ
 Gyáva fénnénél a' Világ
 Tsak alig hogy pilátsol.

Márs, és Pallás egymás után
 Illyen bajaink között
 Hogy hírünket se halhassa
 Annyira elköltözött, —
 Pándora pedig magába
 A' setétbe busultába
 Píkszissét is elejté.

Könyökére hajtá fejét,
 'S aggódó gondba merült

Hogy a' felnyilt kis edényből
 Mindenfelé kirepült
 Sok baj, — az ő ellenére
 Mind a' Török kard' élére
 Szállott a' Hold világnál. —

De a' Nyugoti sasok, hogy
 Fent a' Nap karimáján
 Tollászkodva vi'gállodtak; —
 Egyszer a' Duna táján
 Megsejdtik prédájokat;
 'S a' sok veres csalmásokat
 Felkapkodák közülünk.

Elsárgúl a' fél Hold ezen,
 'S a' két Haza' térére
 Leeresztett sugárait,
 Mindjárt a' tengelyére
 Tsigázza, — ne hogy futtába
 Valamellyik kis szálába
 A' sas belé akadjon.

Útnak ered Nap keletre, —
 'S addig sehol meg sem áll
 Mig a' fekete Tengerre
 Bágyadtan reá talál,
 Itt; — hogy magát bekasztotta
 Mindenét kiszappanozta
 A' föld' tekenőjébe.

Azért tűnik fel tisztába
 Az Egen is, már most a'
 Hold, — hogy hajdan vérbe ázott
 Ruháját itt kimosta, —
 'S a' hol a' sas kiszaggatta
 Barna foltokat raggata
 Oda beteg korába. — —

A' Magyar Ég határáról
 Alig hogy elköltözött
 Legalább a' Tenger parton
 Tisztába sem öltözött,
 Még a' fél Hold, — a' mikor már
 Fénybe lebeg a' láthatár
 Akárhová tekintünk

Nap süt ma már Buda felett, —
 'S tsiga vér szín ruhába
 Hagyta keleten a' ró'a
 Lángú hajnalt magába
 Szent tüze az elbágyadt
 Földnek újabb formája
 Reggeli menésébe.

A' megújult levegőbe
 Ma is, a' fülmilének
 Bájosló víg énekei
 Magyar nyelven zengének,
 A' Nap pedig örömébe
 Teméntelen üregébe
 Megállva halgatódzott.

Minerva meg, hogy Apollo'
 Ezüst szerszámú lantja
 Magyará lett, — Nap nyugotról
 Alig hogy megpillantja;
 Ellökte a' kopott gunyát,
 'S Pesten remek Magyar ruhát
 Vett magára, helyette.

Nemzeti öltözetbe ment
 A' szent Gellér hegyére
 Hol egy tsillag vi'sgálló tsöt
 A' Toronyból ki kéré

Ezzel hogy a' próbát tette
 Barátnak ezt felelte
 Jövendőlkö szavakkal.

A' miveltség' Egén ez a'
 Nap, melly ragyogva derül.
 Úgy látom hol Déli pontra
 Éppen akkora kerül,
 „Mikor majd az *Emlékező*
 „Tehetségünk, az *Itellő*
 Mezejében virágzik. —

NÉMETH A.

Nagy Károlyból.

A' SZERENTSE' BARÁTI.

Míg ajtód' nyitját kotzogatva nyomogja sok ember ;
 A' bal sors dübe míg nem közelit te feléd.
 A' míg drága lepel fedi asztalod', és karölelve
 Párnás székeiden készek elülni veled :
 Meiszeni tálaidon míg párolg ízes ebéded
 'S metszett szép poharad sok kezeken kiürül,
 A' mosolyogva reád nevető fortuna barátnéd :
 'S a' ki feléd közelít mind valamennyi barát.
 Hidd el ez olly érdem, mellyen megszerzeni könnyű
 A' legjobb szívű társat is, a' kit akarsz.
 Már csak az étkek' fűszere is szeretetre hevíti :
 Hát a' bor, 's kávé mennyire gyújtja hevők' ?
 Még ha tömött erszényt sejdítenek, úgy te vagy első,
 A' kit gyúlt kebelök sorba szeretni siet.
 Így vala sorsom is egy tova tűnt élttem szakaszában,
 A' bőség szarvát míg tele töltve nyerém.
 Mig hambáraitam, 's tele vermeimet nyitogattam ;
 És bort szűrhettem Pencz', 's Ecsegit sok akót :

Míg tehenim' vaja sok tonnát tele tölte, 's szalonnám
 A' kamarám' falait nagy sorokon befedé:
 Mennyi barát nyita rám ajtót, 's ölelésre kinyújtá
 Karjait, és sűrű csókjait adta reám.
 Mennyi derék ember jött tiszteletemre be hozzám;
 'S bár vala dolga feles, múlata mennyi időt.
 Hány százan kiürült zsákokkal jöttek előmbe,
 Mellyeket én tölem töltve emeltenek-el.
 Hány kért költsön pénzt, és hány nyomorúlt alamizsnát?
 'S mindenik áldással hagyta el udvaromat.
 Bezzeg elég titulus vólt, mellyet azok nekem adtak:
 Bölcs, és a' kegyes Ég' ritka remekje valék.
 Most de midőn Vulkán hajlékom' lángba borítá;
 'S a' dög barmaimat egyre rakásra ülé:
 'S a' mi maradt pénzem, valamelly gonosz elfuta véle;
 'S árviz elsepré már gyepes őszi magom',
 A' mikor egy falatom se maradt, hogy számba tehetném,
 Óh nints semmi se már, a' mit azokba lelék.
 A' sok drága barát oda mind, és senki sem esmér;
 Nem kegyes, és nem bölcs, sőt csupa semmi vagyok,
 Már kalapot sem emel, ki elébb leborúla előttem:
 Sőt csúfolva mutat rám, 's kikaczagva nevet.
 Udvaromat dudvák lepik, egy gyalog útja se látszik;
 Nincs ember sem egyébb, a' mi taposna azon.
 Sőt ha vagy enyhítő szót, vagy segedelmet ohajtok
 A' legjobbtól is, csak röviden kifizet.
 Így van az emberi sors: ez uralkodik a' nap alatt szült
 Embereken; ha fut ez: tétova mennek azok.
 A' kórót a' méh, 's a' hangyák a' megürült csürt
 Végkép' elhagyják: ilyen ez emberi szív.

Cs. M.

Losontzról.

A' NYUGTALAN.

Mély tengerek' hús habjai közt lebeg

Vászon vitorlám, árboczom a' deli

Remény fokánál vágy kikötni,

'S a' zivatart nyugalommal üzni;

De a' kavargó szél' fuvadalmai

Örvénybe döntnek, 's árva hajóm magas

Hullám alatt nyög, — bár hatalmas

Neptun ezüst lovain sietve

Csendet parancsol, — fergetegek' dühét

Oszlatni széllyel, 's a' kiesült közél

Lévő vidék partjára gyorsan

Kész csiga bájkocsiján kivinni.

A' táj' ragyogló ritka virágain

Andalgok is már, — jaj de ezek megint

Tündér habokként áltröpülnek,

'S újra bukik lefelé vitorlám.

Én hát vihárral küszködöm untalan?

A' változó sors' szárnyain érzetim

Röpdösni fognak, 's nem találанд

Hő kebelem soha csöndes éltet?

Ha így soká tart, sárga halál keze

Szaggassa melyemből ki az életet

Nem bánom, a' vagy a' haboknak

Durva ülébe örökre döntsön.

Bódúlt teremtés! zeng szava egy dicső

Lénynek te légy bölcs már valahára rég'

Hivánt nyugalmad' nyisd-fel önnön

Kebledet, ott leled, oh nekem bidd.

A' PATAK HÓZ.

Kis patak! partod tetején ledülve
Halgatom tündér vizeidre fejezlő
Habjait lassú csörögéssel a' zöld
Völgybe lefolyni.

Járja bár más nagy lebegő hajókon
Öszve a' tenger vizeit, 's ezüstöt,
Ritka gyémántot, ragyogó arannyal
Gyűjtsön üregbe.

Vagy ragyogló szép hivatalt keressen,
Vagy pedig díszes czimeket vadásszon,
Vagy hatalmas gyöngy fejedelmi széket
Birjon örömmel.

Én nem aggódom soha azzal; — oh csak
Kis patak! boldog meglelégedést te
Adj nekem, 's bájló kebeledben engedj
Csendesesen élni.

Messze a' zajgó, 's csapodár világtól
Mert csak itt leltem nyugodalmas órát,
Itt tehát rezgő kezeim ragadnak
Hunnusi lantot.

De te légy nékem vezetőm, 's vezérelj
Gyenge Múzsámnak kegyes érezését,
Tiszta csörgésed neki adjon ékes
Hangot, ezüsthényt.

Akkor oh akkor teli víg örömmel
Bátran eltöltöm jelesebb dalokkal,
Két magyar Honunk' gyönyörűn virágzó
Ritka határit.

EGY ALVÓ GYERMEK FELETT.

Itt nyugszol szent ártatlanság
Bíbor pamlagon,
Nem lebeg semmi komolyság
Rózsás ajkadon.

Védangyalod bájsugára
Feletted ragyog,
Kék szemedre ölt hív szárnya
Leplet, 's mosolyog.

Édes álmodban képzeled
A' dicső eget,
Nem rémíti gyöngy kebeled
Rínos érzelet.

Ah! de tölem fut az álom
Arczom könyfedi,
Enyhelyemet nem találok
Szüm' bánat lepi.

Nékem az estalkony csöndet,
'S nyugalmat nem hoz,
Sőt mély fájdalmat, keservet
Szüntelen okoz.

Bár csak a' halál órája
Ütne már egyet,
Hogy bézárná jeges karja
Bágyadt szememet.

Mert csak akkor bús gyötrelmem
Érheti végét,
Ha mennyben lelheti keblem
Csendes reményét.

HUTTER ANTAL.

F A R S A N G.

Hát csak az én szívem fanyarogjon e' most mikor a' víg

Farsang mindeneket tántzra, 's örökre vezet?

Súgár természeteket ni miként szebbítik az ifjak:

Hogy tetszők legyenek sok deli szüzek előtt!

Piknyikeket mennyin adnak, 's hány banda cigány nép

Zeng, peng: hogy zsebjét pénzel emelje haza

Szép ugyan a' madarak' concertje: de száz madaraknál

Szebbeket a' Bunkó' húrja, vonója danol.

Andalodásba hoz ez, lágyít, tüzel, és tagaimban

Minden inat, 's ereket gyújtva ragadva hevít.

Hát mikor a' módos mozgás indul, 's kezet adva

Sok szép pár együtt sorba keresztbe repül?

Vissza teremtik ezek szép Thesszala 'Tempe' virányin

Hajdan mulatozott angyali drága nemet.

Grátzia társaival maga Vénusz látszik ezek közt

'S mintha Apoll' karján függene Múzsza sereg.

Kis Cupidó nyilait sok gyenge kebelbe lövelli;

Szert vele párra tetet, 's szívöket öszveköti.

Víg szavakat hallat sok házbúl a' lakodalmas

Nép; Vőfély, Nyoszolyó mind az örömbe merült.

Még az öreg Nászok' szemein is csendes örömfény

Jádzik, 's mord ráncz'ok homlokokon kifeszült.

Jó Veje erkölcsén ez örül: az szép Menye kedvelt

Tiszta szelídségét égis emelve örül.

Szóval ezer szíven legel édeni érzet ez úttal;

Én senyvedjek e' hát gondba merülve? — csak én?

Nem lehet ez! — — — — —

Cs. M.

Losonczirol.

EPIGRAMMÁK.

E m m á h o z.

Emma minap mondtam, neked a' zöld öltözet illik;
Illik igen mondtam, 's most adom a'nak okát.
A' Természet is illy szint ad a' ró'sa levélnek:
'S a' Ró'sák Fejedelm' Asszonya Emma Te vagy.

N i n n á m s z í v e.

Egy kikelet' szép estvéjén Ninnámmal ülék kint,
Híves idő jár most, mond Nina, és didereg.
Fázol hát Lyánkám? 's kezeit mor'solva kiáltám;
Most veszem észre Ninám, mért hideg a' te szived.

A m á l h o z.

Hát mit akarsz, hogy mondjak idővel rólad Amálkám?
Jót ugy-e? ám de hogyan, hogyha hazudni tilos?!

E g y F ö s v é n y h e z.

Kincseidet Fösvény elzárod azért, hogy azokból
Majd ha jövendőben kell — legyen élni valód.
Ébredj ó fösvény! ma jövendőt utba van immár,
'S kincsed elől téged szinte, de sírba bezár. —

F o g a d á s.

Száz fogadást tettem, hogy többé nem szeretek már
Hajh de szavam százszor megszegem és szeretek.
Van pedig arra okom, hogy megtartsam de csak úgy, ha
Ninna reám többé nem veti szép szemeit.

KISS ENDRE.

Aⁱ
T U D O M Á N Y O S
G Y Ű J T E M É N Y R Ő L,
E N N E K
É R D E M E I R Ő L,
K Ü L Ö N Ö S S E N P E D I G
A Z
1833^{kéról}.

P E S T E N,
P E T R Ó Z A I T R A T T N E R J. M. É S K Á R O L Y I I S T V.
1 8 3 4.

TEKINTETES,
's
NAGY TUDOMÁNYÚ
HORVÁT ISTVÁN
ÚRNAK,

SZ. M. ÉS BÖLTSELKEDÉS' DOCTORÁNAK, TÖBB TT.
NN. VÁRMEGYE TÖRV. TÁBLA' BIRÁJÁNAK, A' SZÉ-
CHÉNYI ORSZÁGOS KÖNYVTÁR' ŐRZŐJÉNEK, etc. etc.

MINT A'

TUDOMÁNYOS GYŰJTEMÉNY'

MOSTANI

SZERKESZTETŐJÉNEK,

NEMZETI EREDETÜNK' ÉS NYELVÜNK',
Ó ÉS ÚJ TÖRTENETÜNK'

's

MAGYAR DIPLOMATIKÁNK',
FÁRADHATATLAN BUVÁRÁNAK
TISZTELTETÉSÜL.

THE

LIBRARY

OF THE

UNIVERSITY

OF CALIFORNIA

AND

THE

LIBRARY

OF THE

STATE OF CALIFORNIA

AND

THE

LIBRARY

OF THE

Téres, 's szabad mező nyitattott fel a' régi nemes szabadságában 8 századot élő, 's anyi viszontagságok közt fen álló Magyar Nemzet' lelki munkálódásinak : midőn 18 évvel ennek előtte egy dicső pálya mutattatott ki, a' lélek' felsőbb művelődésére, 's tudományos bajvívásra, egy jeles intézetű magyar folyóírásban, a' Tudományos Gyűjteményben.

Ennek lelkes kezdője, 's munkás Szerzője volt egy magyar nemes hazafiakból álló tudós társaság; 's a' legelső Szerkesztetője : a' széles, 's ritka tudományról Hazánkban esméretes, Feő Tiszt. Fejér György, Praepost, és kir. Egyetembeli Könyvtárnok úr; — valamint ennek derék kiadója : a' nemzeti művelődést hathatóssan elősegítő Nemes Trattner, 's most Petrózai Trattner, és Károlyi-Ház, melly nemzeti nemes ösztönétől vezéreltetvén, Hazája jóvát elősegíteni, 's a' zsengejében lévő folyóírást haszonra, vagy vesztességre ki adni, és folytatni elhatározta.

Nyitattott tehát fel akkor e' folyóírással a' Nemzet előtt olly mező, mellyben a' Tudományos ország tárgyait minden hazafinak fejtegetni, 's mérseklott tollal elő adni lehetett — philosophiai, természeti (physikai) természet történeti, föld leirási; matematikai, orvosi, törvényes, történetbeli, polgári 's erköltsi tudományokban. úgy a' szép mesterségekben, 's ritkább kézi művekben; valamint a' gazdálkodást, erdészetet, 's kereskedést érdeklő tárgyakban eredeti, 's tudós értekezések adattak; — Magyar, úgy a' külföldön kijött jeles könyvek, 's művek ritkasági közöltettek; vizsgálatok (recensiók), jelentések, czáfolások, igazítások, eredeti oklevelek kivonatai, jutalom tételek 's jutalmaztatások, találmányok, intézetek, elő léptetések, 's megfiszteltetések; kihalt derék ferjfiak, hazafiak, tudósok, és írók emlékezete; régiségek, jelességek, tudománybeli kérelmek, új művek haszonra fordítási, 's figyelmeztetések etc. etc. tétettek köztudománnyá, mellyek

Hazánk morális, és physikai hasznait tárgyozzák, és az elmének tekéletesedését, valamint a' Nemzet valódi mivelt-ségét, gyarapodását, 's nagyságát eszközlik! — Főkép pedig a' magyar philologia vétetett fel, és tüzetett ki mivelődési tzelúl; 's e' szerént természetesen a' magyar grammatika, az ékessen szólás, 's a' költés mestersége, egy szóval: a' nyelv miveltetett, 's magosb fokra emeltetett.

E' kitüzött szent czélnak voltak is virágzó követke-zései, mellyek áldott gyümölszözésre fakadtak! — Olly jeles, 's eredeti értekezések nyerték éretségöket. 's a' Ha-zával közöltettek, mellyek jutalom nyerésére méltók, 's érdemesek valának külföldi jelesb munkákkal vetekedvén! A' jót, tudományost, hasznost, és szépet elő terjeszték; a' Nemzet Tudósait szendergő álmaiból felserkenték, és okot szolgáltatának arra: hogy, a' kiktől tán soha közle-ményt nem nyerheténk vala, lelkes munkálódásra eredtek. Másokban a' szorgalom, a' munkásság megkettőztetett, 's vetélkedés gerjedett a' tudomány, 's az igasság tisztább kifejtésére, és valaminek nem tsak feloldás nélkül Synthetici állítására; de megfejtésekkel is analytici alapos bėbizonyítására!

E' szerént tehát a' Könyvtárak, mellyek sokszor por-lepte, és penészette fényes köteteikben év számra meg-mozdulatlanúl heverték, többször használtattak, sőt szor-gosan fel is kerestettek! — megszűnt a' szendergés: 's így a' magyar tudományosság, vetélkedés, nemzeti nyelv, 's a' nemzeti szellem elő hozá a' magyar Égen is vala-hára a' tudományok virított hajnalát az újabb 's magosb mivelődésre, és a' külföldel való versen futásra; — 's ha bár ezt mindenkben el sem érheté is; még is nagy elő menetelt tett benne a' Nemzet részvétel által; legalább a' nemzetisége felelevenedett, 's magosbra jutni töreke-dett; miveltségi tekintetben pedig már is olly szép re-mény nyílt fel: hogy rövid idő alatt saját munkájival él-het, 's így nem sokára tudományos bajvivásra is a' kül-földel ki állani képes lehet!

A' szegényebb sorsú tudományos férjflaknak tágos ajtó tárattott fel az írásra. Minden újra élni kezdett nemzetiség, 's szellemi tekintetben! — Öreg, ifjú, férjfi, asszony,

leány fel emelé lelkét, 's lelkesen olvasni, sőt írni kezdett! — Pezsgett ezen új tüneményen az universitásbeli, 's Akadémiai Ifjúság; versent futott a' költésben (mert o' volt minden nemzetnél a' felsőbb művelődésre vezető első léptető, első fok) dalokat a' remek természethez; regéket az ő történetekre; epigrammákat az erényre, jóra, 's rosszra, a' szenvedélyekre, és némelly feltűnésekre; Sonettek a' szépeinkhez lángoló érzelmekben intézé; 's éneklé a' felséges teremtes bájos-miveit! —

A' Tudományos Gyűjtemény által gyűjtatott új tűz hazánkiai keblükben, a' Haza oltárán új tudományos áldozatokat emelni, és nem csak szigorú tudományú munkával, hanem gyönyörködtetővel is a' Hazának tömjénezní. — Így szentelének újabb áldozatokat Aurorának, Minervának, Hébének, Urániának etc. jelesebb költőink! — 's a' midőn az áldozat fogantossá lőn, hogy néhány művészi darab által a' Nemzet színe figyelmetessé téteték; nem késnek Hazánk leányai is az anyai nyelvben édes gyönyörüket érezni, 's méltó érdeme szerént megkedvelvén, társaságivá átváltoztatni.

Ez által ismét íróinkban új vágy gerjedett: így látott nap fényt több új, 's eredeti magyar drama; a' társalkodáshoz, szép izléshez, 's a' társasági élethez megkívántató jeles munkák. külföldi szép izletű, 's játékszíni fordítások, 's jelességek anyai ajakkal történt közlései új tüneményt alkotának a' magyar lát téren.

Milly nagy befolyással volt tehát a' Tudományos Gyűjtemény a' Nemzetre nézve? azt minden részre nem hajló hazafi szemlélheti, és megbirálhatja!

Még egy nagy érdemét el nem mellőzhetem a' Tudományos Gyűjteménynek: hogy ebben nem csak jelesebb; de gyengébb, 's ifjabb íróinknak is szabad tér engedtetett az írásra, 's tudományos küzdésre. — Ez volt tehát a' tanulásból ki jövő nemzeti ifjúságnak gyakorló iskolája, és előre való készítése jelesb munkákki adására, 's fenségesb pályára futására — 2dik érdeme, hogy egy szabad nemzet fiainak korlátlan jog (jus) adatott, a' Táj, mellyben laktak, különféle dialectussainak megtartására: hogy így, midőn értelmét, 's logikai rendszabályit még nem zavar-

tak, a' Magyar Philologia lassankint éretségre jöjjön, 's a' nyelv idővel ön magától formálja, 's mint a' nemzetől elfogadott szerkezhesse egyarányúvá magát.

Történt azonban ezen nagyobb szabadság mellett, hogy gyengébb munkák is felvételén, gyakran egyes szókhan, sőt betűkben, sok ivekre menő, hosszas, és unalmas vitatások, darabos előadások, és kéméletlen vad tollú kritikák béiktattak; gyakran pedig igen felületes tudományos értekezések, mellyek egy tudományos olvasónak boszúságára, 's félre vétésre alkalmat szolgáltatnak, felvételének vala, mellyek az egész folyó írásra néhánkor homályt vetni látszattak; de bővebben megfontolván, 's tiszta világban nézván, rosz néven venni nem lehetett; mert hogy ezen folyó írás a' magyar Ifjúságnak, és minden Irónak tudományos küzdő helye, 's valóságos gyakorlati iskolája volt, tagadni nem lehet; — de nyilvános, 's bizonyos az is: hogy a' Nemzet Tagjainak, 's első rendű Tudósainak is tárva, 's nyitva állott, jeles talentomait közleni, a' míveltség, 's tudományok mezején versent futni, 's ön szabadságuktól függött, jobbat írni, 's béküldeni, a' Haza ditsősségére! Igen jelesen, 's alapossan írt e' tárgyról egykor (a' mint emlékezem) T. T. Thaisz András úr, a' Tudományos Gyűjtemény akkori lelkes szerkezője: midőn a' nemzetnek tulajdonítja, ha gyengébb, vagy darabosb munkák adatnak ki a' Tudományos Gyűjteményben. — Ugyan is mind egyik hazafi a' nemzet tagja lévén, mindegyiknek szabadsága volt, jelesb, vagy gyengébb munkálatot készíteni, és béküldeni. Minthogy pedig az egyes tagokat öszve vévén, mind öszve Nemzetet alkotnak; úgy igen természetes az: hogy ott magok a' tagok, kik a' nemzet kiegészítő részeit teszik, okai annak, ha jobb munkálatok nem jöttek ki; minthogy nem küldöttek jobb munkálatokat! — mellyek bizonyosan előbb 's inkább, mint a' gyengék, vétettek volna fel. Mindegyik tehát, ki e' folyó írást, melly a' nemzetnek íratott, becsmérelte, maga volt a' hibás; mert ha a' tudományok szeretete, Hazájának pedig használni vágyása, 's ennek mívelődési ditsősége szíven feküdt; a' folyó írásban pedig iktatott munka darabjainak választása, vagy ki dolgozása néki nem tetszett; mért nem választott,

vagy dolgozott jobbakat ki, és küldötte bé áldozatul a' Haza oltárára? —

Részre hajlatlanúl mindazonáltal meg kell esmérni: hogy tsuda miveket szült és hatalmas befolyással volt a' nemzet mivelődésére, és a' nemzeti szellem, 's tudományosság terjesztésére a' Tudományos Gyűjtemény.

A' mi a' nagy közönség valamenyi érdemes Szerkesztő urak érdemei eránt méltó figyelmét magára vonta, és a' mit a' Haza kedvesen látott, az: hogy az író szabadsága le nem köttetett, és a' Szerkesztő kénye szerént nem bánt, már a' fellebb emlitem Haza különféle tájjaiban divatozó dialectusok megtartásában, és az írás módjában is, ha ezek értelmesek, a' jozán ész, élet philosophia szerint, 's logikai rendel irattak — minden esetre mutat ez a' Szerkesztő élet philosophiájára; hogy nem kívánt mindent a' maga tulajdon kemény fejű kaptájára vonni, és tsak ön magajét ditsérni; ellenben a' másét szünetlen becsmérlni — ez nem philosophiára, mint inkább pedanteriára, és éretlen fejességre mutatott volna.

Ezen írói szabadság' rendszerét igen böltsen követni látszik a' diszes zsengejében lévő, 's a' nemzetnek nagy reményeket nyújtó Magyar Tudós Társaság is, mellyuek jelles Titoknoka T. T. Döbrentey Gábor úr ugyan ezt hiven megtartani tapasztaltatik a' ki jött, 's a' Tudós Társaság által pártoltt külföldi Szinjátekok hirdetésénél — és méltán: mert, hogy mig a' magyar philologia tekéletesen kifejtödvén, a' magyar Szótár, az Orthographia, a' Grammaticai, Syntactikai, 's ékesen szölliási, sőt a' prosodiai törvények is állandósan, 's örök időkre megállapittassanak; szükség, a' Haza minden részeit kihalgatni! Minden hazafinak jussa van, a' nyelv ügyében véleményét adni: erre pedig hoszasb vetélkedés, lelkes küzdés, 's idő szükséges —! — Egyes írók, kik az újan koholt, sokszor éretlen új nevek zavarjával a' Hazát záporkint elboritották, 's kik magokat nemzeti idolumoknak, 's Genieknek tartani nem szégyenlik, sőt ezen vak, 's szeréniséget nem esmérő hiedelemben tellyes elhatározottsággal, és belső meggyöződésükkal felfujva élnek; ön szeretetöktől (philantia) 's vakmerőségöktől anyira vannak ragadtattva: hogy éretlen szo-

vaiknak 's minden józan ész, 's philologia nélkül koholt új névbeli szüleményeiknek elfogadására az egész nagy magyar Nemzetet birni, sőt erőltetni, 's kényszeríteni el nem bírúlnak! — méltó neheztelését, 's megvetését a' Hazai nagy publikumnak magokra vonták! — Ezen jus az egész nemzeté, 's nem eggyes személyeké. — Meg kell érni a' dolognak, kifejtődni a' kétségesnek, megtisztulni a' salaktól. — Tagadhatatlan, hogy sok új szót kell teremteni, vagy az elrontsoltat tekéletesíteni; de ez a' magyar philologián, gyökér eredeti szavak, 's ezektől való származásokon, és a' józan ész következményin, úgy a' különféle tájakkból választott tisztább dialectussain alapuljon — és így, *mint új*, idővel elfogadtathasson: hogy végre e' szerént nyelvünk az *eredetivel egyezőleg, megtisztultt alakjában*, örök időkre megalapíttasson.

Nagy figyelemmel tehát, vigyázattal, 's kéméllettel kell a' dologhoz járulni; mert a' nyelv ama nemzeti kints, melly a' Nemzetet képezi, 's fel emeli — melly nélkül egy nemzet fel nem álhat! — de a' nyelv, mivelés nélkül, a' miveltebb nyelvek bé hatása ellen nem tarthatja fel magát — ezt pedig csak a' magyar philologiának tisztább kifejtődése, nyelvünk alaposb esmérte, mivelése, 's megállapítása; valamint ennek figyelmes tanulása, olvasása; az ékesen szóllásban, úgy a' költésben, a' politikaiban, erköltsiben, 's tudományosban vetélkedő gyakorlat, 's szorgalom által érhetni el! — Ezekre a' Tudományos Gyűjtemény új világot hozván, a' hazafiságot, 's tudományosságot terjesztette; a' nyelvet, 's nemzetiséget elevenítette, 's felsőbb fokra emelte! —

Hazafiui öröm fogá el belső meggyőződésemet, midőn gyenge tollamat emelém fel a' Tudományos Gyűjtemény a' nemzet lelki mivelődésére, tudományos munkálatok, különösen pedig a' magyar nyelv, 's nemzeti szellem terjesztésére nézve, 18 évtől bém bizonyított belső érdemeinek elő számlálásában, és általyános rajzolatjában. Hálával említheti mai napig minden hazafi ezen folyó írás első alapítójit, szerzőjít, és a' fellebb tiszteltt nagy tudományú első Szerkesztőjét; valamint hálával tiszteli a' többi T. T. Szerkesztetőjít is. Egy nyomós, 's lelkes tudományú Vas László

lót; Egy munkás, és szerény elő adású, részre nem hajló, a' tudományos munkák eránt rendes ítéletű, a' Hazai jót, szépet, 's hasznost tisztán bíráló Thaisz Andrást; — Egy mivész szellemű, 's bájos költői érzelmekkel felékesített hazafit Vörösmarty Mihályt; — Egy széles tudományú, nagy olvasottságú 's munkás ditsó hazánkiát, faradhatatlan tudós Diplomátánkat, 's nemes lelkű Barátunkat Horvát Istvánt, mostani Szerkesztetőjét! — Hálával nevezi a' Haza e' folyó írás munkás, és tudós dolgozó Tagjait, valamint a' lelkes ki adóját is, kik közül az első ritkább, 's válogatott munkáikkal diszesítették, és életre hozták; a' másik pedig nap világra emelte, 's mai napig divatosá tévén, a' nemzet miveltségét hathatósan elő mozdította! — Halát mondhatni végre azon lelkes Hazánk oszlopainak, Méltóságoknak, Birtokosoknak, Tisztviselőknak, 's minden hazafinak: kik nemzeti szeretetből, 's olvasni vágyásukból, e' magyar folyó írásnak elő fizetésükkal életet adtak, 's hazaságokkal mai napig is fen tartják, 's gyámolítják.

Ugy látszik, hogy e' folyó írást különös kegyelemmel pártolja a' Magyarok Istene! midőn a' nemzeti Genius napról napra újabb, 's ditsóbb hazai intézetek által felelevenedvén, a' miveltség sugárit tisztább, és éltetőbb világban lövelli a' magyar láthatárra, és új lelki erőt, 's életet gerjeszt hazánkiáiban!

Erzé ezen mai idő nemesb, 's fenségesb intézetek szülte újabb feltünést Tudományos Gyűjteményünk is a' mult 1833. évben. — Már a' választása a' folyó írás szerkesztőjének olly különös hazafiu szellemű, és szerentsés következő lett. mellyel a' nemzeti nagy közönség kimondhatatlan mértékben öröm telve meg elégedett — ugyan is e' szerentsés választás esett Tekintetes 's Tudós Horvát István urra: kit már régtől fogva nagy tiszteletben, 's meg különböztetésben tart az egész Haza! — különösen pedig tiszteli a' tudós rend ezen ritka talentomú ferjiúnak széles tudományú olvasottságát; a' moh-lepte, 's elenyészet hajdának, a' magyar ős kornak, a' nemzet eredetének, nyelvének, 's történetinek, valamint ezek a' külföldiekkel való rendes össze köttetésének legritkább, 's szigorú tudományú diplomatikai esmérteit méltán tiszteli benne. — Ezen diplomatikai tudomány, melly Hazánk történetit, törvényes szokásit, 's nemzetiségét új világban hozza fel, 's melly ekkoráig a' setétség fatyola alatt elrejtve feküdt, és még csak a' böltsőjében mivelődött ki, megbetsülhetetlen ritkaságokat fedez fel a' nemzet előtt. Olly széles ki terjedtségű a' magyar Diplomatika, hogy ennek mivélése, 's új világra hozása új lelki életet, örömet, 's tudományos vágyot gerjeszt minden lelkes, 's tudós hazafiban — mért mi lehetne érdekeseb, 's édesb tárgy, a' magyar léleknek, mint

hazájának irott kintseit esmérni, 's Haza szeretetétől vonzódni — ama koszorús deák költő szerént: „*Nescio qua natale solum dulcedine cunctos ducit, et immemores non sinit esse sui*“ midőn illy fenséges érzelmek Hazája végett munkásságja emelik lelkét egy hiv hazafinak.

Nagy hiányt látott mindekkoraig a' magyar nemzeti tudományosság: hogy Hazáját anyi elrejtett tudományos kintsei mellett, diplomatikai tekintetben meg nem esmérhette. — Elhalladt az idő, 800 évek eltűntek! — vajmi érdekes tárgy, azt, a' mi nevezetes Hazánkban azóta történt, diplomatikai adatokkal, 's pontossággal bém bizonyodva meg tudni — sőt 800 éveken túl is hatni.

Es ime ismét előttünk áll a' fellebb érdemeinél fogva említett 1833ki Tudományos Gyűjtemény. — Ebben anyai ajakkal legelőször közöltetnek, 's magyaráztatnak ama ekkorig rejtékben lévő oklevelek, és diplomák, mellyek Hazánkat olly érdekessen illetik, 's mellyekről tsak igen kis része nemzetünknek tudott — különössége mindegyiknek elé adatik, hitelessége rostáltatik, vagy megállapittatik. Vagynak ugyan e' tárgyban jeles deák munkálatok, mellyek közt az ujjabb „*Codex diplomaticus Regni Hungariae* Fő Tiszt. 's nagy tudományú Fejér György úrtól készült deák munka első helyet foglal el, és érdeme nagy a' nemzet azon tudós része előtt, melly idegen nyelvekben is gyönyörködik. — De mind ez, mind az előbbi e' tárgyban ki adott latán nyelvű, 's megfejtésű munkák, bár milly nagy lenne is belső érdemek. a' mostani magyar nemzeti szellemet minden részről ki nem elégített, 's főkép' azon nemzet részét, melly tsupán magyarul beszél, eleendőképpen nem oktathatják, vagy gyönyörködtethetik.

Meg felel tehát a' nemzet várákozásának tellyes mértékben a' 1833ki Tudományos Gyűjtemény: midőn nagy tudományú Szerkezője, a' magyar ó világból olly remek nemzeti ó ujságokat, 's ritkaságokat nyújt nemzetének! — Ki hazafiúi nemes lelkétől indittatván, Hazánkat illető diplomatikai Táblák, és más ritkaságok másolatit majd minden kötetben olly hiven közli Hazájával, 's ezeket jeles megfejtésekkel fel világosítja, a' homályt, 's kétséget eloszlatja, — ki Hazája eránt vonzó szeretetétől vezéreltetvén, tulajdon értékéből, 's érdemeihez, és characteréhez képest kisded vagyonából ugyan, de nemes hazafi lelkéből a' Haza oltárára olly ditső áldozatokat tészén, 's tulajdon költségén a' drága réz táblákat megszerzé, 's ki metszeté! — tulajdon szerény elő adása szerént: „*Ezekre (a' réztáblákra) a' metszés költségeit én adtam; a' papiros, és kinyomtatás árát a' lelkes ki adó fizette. Nevezetes Summákat kívánt tőlünk ez az áldozat. Edes örömet tettük, mert a' Diplomatikai Tudomány terjedését illette.*“ — Márványnál, 's

réznél erősebb 's ditsőbb oszlopot emel illy nemes lelkű hazafi magának a' Haza előtt. — Ennek oltárán arany betűkkel feljелеlve maradnak illy tudományos érdemek, sőt áldozatok! Illy elenyészhetetlen tettek egy lelkes Hazafit emelik fel a' Halhatatlanság országába!

Ne lenne e' tehát érdemes Hazánkat, Hazánk nagyait, 's Gazdagjait illy tetteknél figyelmetessé tenni: hogy vajha gazdagságukból, mellynek nagyobb részét olly sokan mulandó, 's Hazájuknak olly keveset, vagy éppen semmit sem használó tárgyakra fordítják, még is, illy ditső czéloknaál legalább kis részetskéjét fordittanak, és illy magos lelkű, 's nemes érzetű hazánkfiaát, illy nagy érdemű munkás szerkesztetőt annyi költségektől felmentenék, Hazánk legszebb hasznára fordittván e' nembeli kiadásokat! — vagy pedig érdemeit illőképpen megbetsülnék, és tudnák tudományos munkálatihoz, 's költségihez képest Szerénységét olly megkülönböztetéssel, 's érdemes jutalmakkal megtisztelni, mellyek egy nagy lelkű, 's nagy tudományú nemes Hazánkfiaához, 's érdemeihez illendők lehetnek! — Vajha ezen ohajtásom, 's e' hazafiui serkentésem forróbb érzelmekeket gyűjtana Nagyaink, 's Gazdagjaink hideg keblükben: hogy valahára azt, a' mi jó, hasznos Hazánknak, és tudományos, 's ezek mivelőit Hazánk Tudóssait, Angolok, Frantziák, 's Németek remek példájára, pártolnak! — 's így dús értékük kisded részetskéjével a' felsőbb miveltséget Hazánknak elősegittenék!! —

A' 1833ki Tudományos Gyűjtemény olvasójának a' többek közt különös figyelmét magára vonja a' Tudós Szerkesztető úr által tett azon könyv vizsgálata, melly Bétsben jött világra Szerzőjének első P. betűje alatt; — de későbbben nagy örömünkre kitudódott kedves Hazánkfia Méltóságos Pyringer Mihály cs. kir. udv. Tanácsos úrtól: „*Die Magyaren Sprache in ihren Grundzügen, beleuchtet von P. Wien. 1833. 8ad rétbén.*“ és: „*A' Magyar Nyelvnek fényre bocsájtott ágozati, németül irtt munkáját magyarázván P. Bétsben 8ad rétbén.*“

Ezen jeles munkának tudós vizsgálata kezdődik a' 1833ki Tudományos Gyűjtemény 6dik kötetében, és folytatik a' 7dik, 8dik, 9dik, 10dik, 11dik és 12dik kötetiben is. — Sőt a' további folytatása e' f. e. Gyűjteményre is kiterjed. — Ha T. Horvát István úr életében soha egyebet, mint ezen könyv vizsgálatát tette volna is, már elég esméretessé válna a' Haza előtt széles tudományáról, nagy olvasotságáról, mély belátásáról, jeles elméből, 's itelő tehetségéről. — A' napkeleti nyelvek ágozatit, ezeknek rokonságit, az átmenő, 's elenyészett nemzetek történetit, szokásit, törvényeit, viszontagságinak különösségeit, a' mostani élőkkel össze hasonlittasait, 's az eredeti magyaroknak ezekkel mennyire össze férhető, vagy össze nem fér-

hető tulajdonit, ennek az eredeti ős időkben való vissza számlálását, és az ő világi magyar eredetiséget olly tudós etsettel rajzolgatni, fejtegetni, 's vagy tiszta világra hozni, vagy legalább a' hihetőség léptsőjére, fokára emelni; — illy esméretekhez nagy olvasottság, tiszta ész, ritka tudomány, 's mély ítélő tehetség szükséges. — Minden figyelmes olvasó pedig át látja: hogy tudományának rendszere alapos; okfői a' bóbizonyittasra elhatározottak, 's majd csak nem már ki merithetetlenek; Rendszeri választásai pedig, és munkálatinak elemei logikai rendel felosztva tudományossak. — Az első a' tisztelt Szerkesztető úrnak mint vizsgálónak, 's recensensnek meszsze terjedő tudományát; a' második mély olvasottságát, 's fáradhatatlan szorgalmát, a' harmadik pedig tudományának bölts használatát és józan tiszta ítéletét fényessen hirtelik!

Azonban még tovább terjednek a' tisztelettel említett nagy Tudósunk érdemei; és nem csak Hazai, de külföldi Diplomatika, és Történetek Buvára, 's literaturának tudós esmérője — valaminthogy a' ki igazán, 's gyökeresen Hazánk Diplomatikáját, és Történetit fejtegetni, a' Nemzet, 's a' nyelv eredetit 's tulajdonit tiszta világra hozni törekszik, az a' külföldi Literaturában is járatos, és eméretes legyen.

Angoly, Franczia, Olasz, 's német külföldi könyveket, mellyek a' Diplomatikai Tárgy érdeméhez valók, részint vizsgálata alá vonta; részint pedig röviden az érdemit elő adván, a' nemzettel megesmértette.

Jeles külföldi könyvek a' nemzet tudós rendjének különösb figyelmét méltán megérdemlik a' hirdetett új könyvek közül. — Erre a' nemzetet figyelmetessé tenni a' Tudományos Gyűjteményben méltó helye volt — mert bizonyosan minden figyelmes olvasó, minden tudós, (bár milly nagyon örvendene a' jó, vagy éppen remek munkálatú magyar könyveknek is, sőt hazafiúi ösztönéből ezeket megszerzi magának, 's elsőbbséget ad könyvtárában nékiek) ezeken fellül inkább mulatni fogja, és gyakorolni lelkét olly külföldi munkákkal, mellyekből nemzete hasznára virágokat szedhet ki, új édességeket, 's tudományos eledelt gyűjthet lelkének, mellyel Hazája jóvát eszközölheti! — mint a' sokszor hirdetett már holt tartalmú könyveket, Schematismusokat, alkalomi öröm dallokat, rutúl hízeltkedő lantokat, üres magasztalasú halotti beszédeket, 's vagy sótalan epigramákat, vagy rágódó goromba Kritikákat etc. lelketlenül, 's kelletlen olvasni. —

Kik az 1833ki Tudományos Gyűjteményt lelkes munkálódásokkal gyarapították, kitüntetéek szép talentomaikat válogatott, 's tudós értekezéseikkel! — Hála azon derék Haza Tudósainak! — És ha bár nem is emel nékiek a' nemzet márvány oszlopot; még is hü keblében neveik emléke elfelejtethetlen marad! — Ugyan is hála érzéssel, 's

tisztelettel említettnek: T. T. Id. V. Jankovich Miklós, Vas László, Horvátok, Boehm, Hoblik, Guzmits, Kis János, Gáty, Pecz, Udvardy, Kis, Holéczy, if. Bene Ferentz, Kovacsóczy, Bárány, Vecsei, Edvi Illés Pál, Podhradczky, Szilágyi, Kandi, Zaary, Garay etc. etc. urak, több másokkal, mint lelkes, tudós, 's munkás hazafiak: kik jeles munkálatikkal a' publikumot tanítva gyönyörködteték, 's összevetett vállakkal a' derék Szerkesztető nemese lelkű ügyekezését olly ditsően emelik! —

Ritka talalmányok, jelességek, tudományok, és szép mesterségek szüleményét; mellyek az új világosodott kor rendkívüli hasznait elő mozdítják, nagy készséggel közlöttnek a' tudós Szerkesztetőtől, 's hasznai elő adódnak.

Különösen pedig figyelemmel említettnek a' Nemzet előtt a' felsőbb érdekű, 's a' Hazában kevésbé esmeretes, 's kevésbé gyakorlott tudományú könyvek: úgy a' többek közt (hogy a' közlött külföldi Diplomatikai könyvek ajánlását elhalgassam, több más tudományú külföldi könyvekkel együtt) ajánltatik p. o. a' 8dik kötetben egy *Geológiáról, és Klimatológiáról* ama híres Tudós Humboldtól irtt nevezetes munka „*Fragmens de Geologie, et de Climatologie asiaticques par A. de Humboldt. Paris. 1831.*“ van erről német fordítás is. — Tagadhatatlan, hogy ezen fontos Geologiai Tudomány, Földünk történetit, 's viszontagságát olly ditsően, 's alaposan felvilágosító tudomány Hazánkban nem gyakoroltatik úgy, mind kellene — melly már különben is Geographiánkra, Physikánkra, 's Természet Historiánkra nézve olly nagy világot terjesztene. — Figyelmetessé teszi tehát Hazánkat a' tudós Szerkesztető e' derék munkára, és meg kedveltetni ügyekszik Hazánkfiával, hogy ezt gyakorolván, felsőbb esmérteiket bővítsék, 's ezzel egy új hiányt kipótoljanak. — Illy jeles, 's nagy tárgyra való figyelmeztetés is már olly érdem, melly a' Haza előtt minden esetre tiszteletet, 's hála érdemel; ha főkép megfontoljuk, 's betsülni tudjuk azt: milly fontos utazásokat, munkálatokat, 's felfedezéseket vitt véghez a' Tudós világ egyik első rendű Tagja Humboldt úr, ember erejét sokkal fellül muló tudós törekedésével, 's fáradhatatlan szorgalmával Lakhelyünk, földünk esméretére nézve!

Elő adásiban végre, mellyek tisztább ó magyarságúak, és a' T. Kisfaludy Sándor jelesb magyar írónk, 's költőnk értelmes magyarságához hasonlók; néhány a' józan éssen és philologián alapúlt, 's a' nemzettől bé vett újjabb szovakkal egyelítve; 's helyel hazafiui érzéstől, helyel tudományos tüztől fel elevenítve, *lehellik az élet philosophiáját; bölts író szerénységét; jónak, szépnek, 's hasznosnak buzgó közlését!*) magos esmérteit a' Tudományos országban bőven kitünteti a' Tisztelt Szerkesztető; őszinteséggel tu-

dós, 's nyílt vallomásokat teszen; 's a' midőn igazításiban, vagy vizgálatiban többet nyomó okait, 's argumentumait tudományának elő adja; *nem erezteti hatalmaskodását az ellen féllal* —! — mint inkább az író érdemeit megismerván, lelkes elő adását *bölds szelidséggel* egyelitti — sőt még a' gyengébb hazai írónak is jobb tettét megismeri (a' mi ismét írónkban ritkaság) 's bár gyengébb munka lenne is, hogy jelesb írásra tüzelje a' Szerzőt, ditsérettel felemeli; 's hibajit kémélve érinti. — Mind ez magos erényére, hazai írók eránt igazság szeretetére, 's olly szerény böltsségre mutat, melly kissebb munkálatokat, 's tetteket is maga jeles munkálati, 's lelkes tettei mellett, olly ritka 's szerény érzeménnyel betsülni, 's a' Hazával betsültetni tudja.

Nagyobb olvasotságát, tapasztalásit, 's széles tudományát nem dictatori hangon, hanem figyelemmel, 's mérséklettel u. m. a' Tárgy méltóságához illő komolysággal, 's tudományos elhatározottsággal (*praecisio*) adja a' Hazának elő; — és a' midőn a' nemzet eredetét, nyelvét, 's történetit fejtegeti, a' Magyar Diplomatikát új világra hozza, 's a' külföldivel öszve egyezteteti; midőn többnyire az időben, 's térben magas tudománya szárnyain felemelkedvén, az ó világ, 's a' magyar eredetiség ős korába béhat; rendkívüli ügyességét fejti ki lelki tehetségének, 's bő olvasotságának, ok fői remek elő számlálásival. 's a' külföldi történetek logikai rendben elő adott chronologiai, öszveegyeztetésével; — 's e' szerént midőn diplomatikai igasságokat von ki, vagy legalább az elfogadható hihetőség fokára emeli az ős időben való vizsgálta hatásait (*mellyek köz álmétkodást gerjesztenek*) nem szünik meg e' nagy Tudósunk nemes egyarányúságát megtartani, 's nagy talentumait bölds szerénységgel párosítani:

O rarum ingenium! TE HORVÁT TUA facta loquuntur!
Abdita dum Patriae tot monumenta doces! —

Erről, ha már egyéb sem volna, az 1833ki Tudományos Gyűjtemény, mellynek kezdetétől fogva, a' nemzetiséget, 's nemzeti mivelődést eszközlő hatását, 's főbb érdemeit hazafiúi lélekkel emlitem, a' Hazának diplomatikai bizonyosságot nyújt! — és a' dolog valóságát, a' megezafohatatlan erényes tettek pompás érdemeit egész a' matematikai igasság fokára emeli! Menyivel inkább emelik még e' nagy Tudósunk fényes érdemeit azon kéz iratban sok száz ivekre menő munkálati — mellyek valaha Hazánknak még olly nemes gyümölsöket hoznak!

Hála legyen mondva, és ezen néhány, hazafi érzelmlap szentelve a' Haza szeretetétől lángolva égő Tekintetes, 's Nagy Tudományú Horvát István úrnak, ki tudományos munkálatival a' Nemzet ditsósságát eszközli! — Tartsa meg Hazánknak! — emelje fel érdemeinél fogva, és boldogítsa az örök létű Magyarok Istene!!!

VIZER ISTVÁN.

315.703

